

Secundum Preceptum

Dubitat. x. vtz si quis w-
tū fecit de carmb? non comedē
dis a infirmitur ita q? a medi-
cis dicitur q? est in periculo m-
si carmb? wscatur a q? aliter
non pōt euadere infirmitatem
Rnd; hug. xxxii. q. finali nō
solum talis de p̄cepto maiori
etiā sine p̄cepto potest carnes
comedere q? est causa necitatis.
a in hmoi wto condico tacita
fuisse videtur. n̄ necitas cogere
ret. p̄ceptum maioris adect.

Dubitat. xi. a quib? tene-
atur abstinere q? uiuit vel cui
inunctum est ieiunare in pane
7 aq. **R**. p. pa. m. iiii. di. iij. Ab
omib? istis tenetur abstinē.
viz brodio expressio de carni-
bus. vel piscib? qn̄ sunt mmi
condesata. vel tpsana. vel bur-
reta ex substantia piscoz extra-
cta q? h̄c non videntur wre
aq.

Dubitat. xii. an face-
dos qui tenetur ex wto ul obe-
dientia. vel penitētia ieiunare
vno die in pane 7 aqua. an ea-
dem die celebrās debeat fume-
re vini pfusionē post sup cōnē
de calice ip̄ius eukaristie. vñ
p. pa. m. iiii. di. xii. dic. q? debz
fumere vini pfusionem. qn̄ nō
est aliam missam celebraturus
ip̄a die ut dicitur de ose. eadez
p̄t. q? nec wtum. nec peniten-
tia. nec obediētia d̄z immutare
ntum ecclesie 7 ordinacōnes

Capitulum Primum

cō alioz. pluā alia dubia vide
in sumis. **Q**uo ad. iij. nōnd
scd̄ in thō. 7 omnes q? in wto
pōt fieri irritacō. dispensacō. a
cōmutacō. **R**ō. q? wtum non
ē vinculū iniquitatis. nec impedi-
tiū melioris boni. q? p̄ caita-
te institutū est. sed sepe attingit
q? quis malū uiuit a tūc est
irritū. aliqn̄ quis uiuit min?
bonū a tūc est in meli? omutā-
dum. **S**ūt aut tres dispēsato-
res wtoz. papa a suus vicai-
us. ep̄us 7 suus penitentiarius.
p̄latus religionis. a cui cōmit-
tit. papa sol? pōt dispēsare in
wto religionis si ē dispēsabi-
le. in wto attingente. i. wto cru-
cis. vel terre sacre. 7 sibi retinet
wtum ad limina petri a pauli.
7 ad factū iacobū. ep̄us autē i
alijs. **E**t nō nunq? sine alicui?
p̄fator auctoitate quis debet
wtū infringere nisi necitas v-
geat. 7 supior haberi nō possit
Racō est. q? nullus debet esse
iudex in propria causa. . .

Sequitur p̄ceptum
iij. Capitulu. Primum

Receptū. iij. sic poi. a
tur exodi. xx. Me-
mēto ut diē sabba-
ti sanctifices. **S**ex
diebz op̄ abeis. 7 fattes oia ope-
ra tua. septio aut die sabbatū

Tertium

Præceptū

dñi dei tui ē. nō facies in eo ōne
 opus. **U**bi tria tāguntur. de q̄
 b⁹ p̄ncipalit̄ agendū ē. **P**rimo
 prohibetur opa qued̄ p̄ que fe
 stū frangi pōt̄ ibi. nō facies in eo
 omne op⁹. **S**ecūdo iubemur sā
 ctificare festū. ibi. memento ut
 diē sabbati sanctifices. **T**ercio
 mā datur ut laborem⁹ certis di
 ebus. ⁊ certo festiuem⁹. ibi sex
 diebus op̄ aberis. septimo autē
 b die sabbatum dñi est. **P**ro q̄
 rū declaracōe nōndū. i. q̄ in ve
 teti testamēto duplicia festa fu
 erunt ut; sabbatum qd̄ institu
 tum fuit originalit̄ sp̄lici de cā
Primo in gr̄arum actōem ⁊ ad
 deo vacādum. vñ exo. xx. **S**ex
 diebus fecit deus celū ⁊ terrā. ⁊
 septio die requieuit. id est cessa
 uit a nouis creaturis odendis.
 vñ scdm̄ tho. 2. 2. q. cxxij. **S**ab
 bati p̄ceptū erat morale parti.
 ⁊ p̄tm̄ cerimoniale. **M**orale qz
 lex nature dicitur deo ōniū rez
 principio aliquo tpe vacādū
 p̄ci⁹ q̄ creature. **C**erimoniale
 aut̄ fuit quo ad diem septimū.
 ideo fuit figura r̄quei xp̄i in se
 pulchro que futura erat in sab
 bato ut dicit̄ aug⁹. li. iij. sup̄ ge
 ne. ad lram. **S**ecūdo in auarici
 e restrictiōem. nisi enī deus diē
 sabbati feriandum mandasset.
 auaricia p̄ acq̄rendis t̄palibus
 n̄m̄ū creuiss̄. **T**ercio ut labo
 res famuli ⁊ serui licite in corpo

Capitulum

Prīmū

re ⁊ anima recrearentur quos
 immisericordes nimis alias gra
 uassent vtrūq; tāgitur exo. xx.
 vbi int̄ p̄ceptum illud dicit̄ non
 facies in eo oē opus tuū. **E**cce
 restrictio auaritie in dñis. **E**t fi
 li⁹ tuus ⁊ filia tua ⁊ seru⁹ tuus
 ⁊ ancilla tua iumentū tuū ⁊ ad
 uena quē int̄ portas tuas ec
 ce festū. **A**lia habuerūt in veteri te
 stamēto festa p̄ter sabbatū ob
 sp̄cālia bñficia eis collata. sicut
 p̄ liberacone p̄ iudith fca. **I**te p̄
 hester ⁊ similia. **S**ic ⁊ in nouo te
 stamēto duplicia h̄; eccl̄a festa.
 p̄mo diē dñi cū loco sabbati. se
 cūdo festa xp̄i ⁊ scōz in memori
 ā sp̄cāliū bñficioz eccl̄e p̄stitoz.
Fuit aut̄ sabbatū in diez dñi
 cū quintuplici de causa rōbilit̄
 trālatū. **P**rimo ut cessante figu
 ra sabbato pasche qñ xp̄us req̄
 euit in sepulchro cessar; ⁊ sabbatū
 p̄ntē veritate ⁊ immediate
 trāfferetur in diē sequentē. ois
 enī decursus t̄pis a creatōe ve
 lapsu hōis vsq; ad dñice resur
 rectiōis diem quedā nox fuit
Secūdo ob memoriā creatōis
 toci⁹ mūdi. hac enī die ad. lra;
 de⁹ in principio fecit celū ⁊ tra;
 ⁊ lucē. **T**ercō in memoriā bñfi
 cij recreacōis q̄ p̄ passiōez ad
 gloriosā xp̄s puenit r̄urrectio
 nem. **E**p̄us enī dñico die solū
 consecrari dicit̄ ut habetur. lxxv.
 di. s. ordinacone ep̄iscopozum

Et maiora q̄ xp̄s fecit quodaz
 mō illa die fecit mūdum creāe
 inchoavit a lucem de q̄ postea
 sol factus est. vnde 7 pprie dici
 tur dies solis. xp̄s resurrexit.
 sp̄m s̄ctum misit. a natus ē
 in mūdum. a ut innocētus di
 cit q̄libet dñica dies ē ymago
 dñice resurrectionis ob quas
 etiā causas maior dei influxu
 eccl̄a expectari p̄t q̄ alio die
 simpliciter a de loco s̄cra
 to creditur q̄ i eo cit̄ homo
 exauditur orādo ceteris p̄ibus
Quarto ne iudaysare vidē am
 cōmune festū cū iudeis tenēdo.
 ideo etiā feriare sabbato die su
 spectum est de iudaysmo. Qñ
 to in figurā a memoriā future re
 surrectionis nostre in corpore
 a aia. **Secūdo** nōndum q̄
 quāq̄ nō liceat feriare sabba
 to nisi quis vlllet iudaysae fi
 cut 7 anti xp̄us ordiabitur di
 cit gre. de col. di. iij. peruenit.
 tamē sabbatū b̄tissime virgū
 sp̄alem honore est p̄ clerū de
 putatū triplici de causa. **Pri**
 o q̄ i sola dei m̄re lumē fidei sab
 bato obū r̄tū p̄māhit: apl̄is
 7 alijs de xp̄o titubātib⁹. **Se**
 cūdo q̄ sicut a ieiunio ferie sex
 te fit trāsitus p̄ sabbatū ad so
 lenitatē diei dominice. sic etiā
 a m̄scia p̄sentis vite fit trāsit⁹
 p̄ b̄tā virginē ad statū gloie
Tercō q̄ sabbato sepe legitur

beata virgo maria peccōribus
 miracula 7 b̄n̄ficia p̄stitisse. vn
 de legim⁹ in hist̄or̄is. q̄ olim
 in greca a nona diei sexte scie
 vltū itra q̄d ymago virginis
 erat d̄ma virtute se appeieb at.
 7 sic p̄māhit vsq; ad nonā sab
 bati quādo itez d̄mitus se reti
 rit eius exēplo latini sabbatū
 etiā i laudē virginis cōsacraue
 rūt. **Tercō** nōndū q̄ tripli
 e
 tia sunt festa eccl̄e. q̄ dā sunt a
 dicuntur p̄cipua a maiora festa
 eccl̄e 7 sūt dies dominicales. xp̄i
 festa. b̄tē virginis. 7 apostolo
 rū. **Alia** sunt festa eccl̄e satis cō
 mūna p̄ orbē. **Alia** sūt q̄ ep̄i spe
 tialit̄ in suis dyocessib⁹ institu
 erūt. **Quarto** nōndū q̄ p̄pter
 f
 q̄nq; multū peccat qui hoc p̄
 ceptum trāsgrediūtur. **Primo**
 q̄ i vtei testamēto pena mor
 tis p̄lexū ē. vnde numei. xv. d̄z
 de quodā q̄ colligebat ligna
 in sabbato quem moyses 7 aa
 ron r̄clusert in carcere 7 quere
 tes quid ei facere d̄beret. s̄x.
 de morte moiatur hō iste ob
 ruat eū lapidib⁹ om̄is turba
 extra castra. m̄stice aut ligna
 die p̄hibito colligit q̄ materi
 am ignis ifernalis colligit. tal
 lapidib⁹ id ē duris obiurga
 cōib⁹ proitēdus ē. q̄n̄ in festis
 trāsgredi non dimittit. **Secū**
 do in nouo testamento etiam
 grauit̄ punitū est. Refert enī

Tertium**Preceptū**

greg. i. dyalo. q. quedā nupta
marito in vigilia dedicacōis s̄a
cti sebastiani victa cōcupnia
a viro suo se non abstīuit. in
crastino aut cū remorsu cōscie
cie verecūdia victa a processio
ne se nō subtraxit. vñ in eadem
a demone publice verari cepit.
quā cū sacerdos palla altaris iu
uare vellet. eū etiam demō mu
sit a ofudit. hanc igitur amici
p incantatores iuuare procura
uerūt. s̄ in iphis oīuracōibus
legio demonū in eā intrauit. et
tot vobis clamare cepit. quot
demomb; arrepta erat. quā tñ
demū factus ep̄s fortunatus p
plures dies et noctes orādo li
berauit. **Tercio** qz magne in g
titudinis viciū quis incurrit cū
sex dies sibi cum magno cona
tu expedit. a vnū diem nō in di
honore a ppriā aīe salutem ofu
mat. et cū tot dei beneficia medi
tai negligit. **Quarto** qz quodā
mō in tres psonas diuinas pec
cat. i. p̄m cui? potentia mūdū
creauit. i. filiū cui? sapia mūdū
r̄demit. in spūm s̄ctū q̄ tali die
in mūdū vit. et in xp̄i hūamita
te; q̄ nata tali die visibilē p̄rio
apparuit. **Quinto** qz multū cece
peccat. **Festis** ei peccātes fatiūt
hē ille q̄ loco sacro peccat; qd̄
vtiq; turpi? est q̄ nō in sacro
peccare. **Tempus** aut a deo sac
tum est. **Itē** dedicacōnem xp̄i.

Capitulum**Prīmū**

in dedicacōe; demonis vertunt
Item p totā ebdomadā pp̄ la
tores mūdū sunt in anima. et do
minico die turpes sūt in aīa lic;
mūdū i vestimētis. **Quinto** nōn
dū q̄i genē. xij. sūt p q̄ festa vi
olai possunt. **P̄rio** peccādo mōz
lit q̄cūq; genē peccā sc̄d; thō.
vbi p̄ri? **Et** Alexā. de hal. i suo
iij. di. xvij. **Leuic.** enī dz. xxij.
Oē op? huile nō facies in eo sc;
sabbato. fuit aut hō peccō. vñ
ioh. viij. **Qui** facit p̄ctm̄ huus ē
peccī. vñ glō. ambr. luc. xij. di.
Lex in sabbato huilia opa facē
id est peccis aggr̄uai phib; **Ra
cō** est qz peccata mōzlia cōtrari
antur ob hūatīe festoz in q̄tū
im pedūt applicacōe; hōis ad
deū qd̄ est finis festi. **Et** quē di
cit thō. magis impeditur homo
a reb; d̄imis p opus peccī q̄ per
op? licitū q̄ uis sit corpale. idō
magis cōn hoc p̄ceptū agit qui
peccat i die festo peccō mōzliq;
q̄ op? corpale alias licitum fa
cit nō tñ p uiale peccm̄ sit vio
lacō illi? p̄cepti. vñ de aug. li.
de. x. cordis dic. melius id ē mi
nus male facer; iudeus in agro
suo aliqd̄ vtile q̄ in teatro se
ditiosus existeret. a melius fa
cerēt feine lanā eaz in die sab
bati q̄ tota die in neomenijs
suis impudice saltarēt. **Et** di. h
cit Alexander de halis vbi su
p̄r. **Qd̄** qui peccatum mōzle in

die festo committit: dupliciter
 peccat mortaliter a incurrit rea-
 tum duorum peccatorum mortalium. eo quod
 exempli gratia fornicator agit contra
 duo precepta. scilicet non mechaberis.
 a sabbata sanctificas. et sic de plu-
 rio et homicidio. et vnde sequitur vide-
 tur quod sic peccatus fornicationis suf-
 ficienter si vult confiteri. oportet quod
 dicat in confessione fornicatus sum.
 a in die festo feci. Sic in simili
 fuerit in loco sacro tenetur cir-
 cumspecta loci exprimeret. quod tales
 circumstantie aggravant in infinitum
 Secundo in frangi potest sabbatum
 faciendo opus huile. quod leuic. xxij.
 dicitur. Omne opus huile non facies
 in eo sabbato. **P**ro cuius
 intellectu non dicitur secundum thomam. 2. 2.
 .q. Cxxij. quod propter seruitutem pec-
 cati adhuc quadruplex est huius-
 tus. vna que fit peccando mortaliter
 de qua dictum est. alia est que fit per
 opus latrice quod videtur pertinere ad
 dei cultum. Et per tale huile opus
 quod meretur in festo. nec prohibe-
 tur hic. quod plus quis ad que-
 rentiam sabbati disponitur. vnde eti-
 am in veteri testamento licuit
 sabbato circumcidere. hostias
 mactare et offerre archam circu-
 ferre ihericho et similia. Et ho-
 die licet docere verbum a scripto.
 vnde ioh. vii. Circumcisionem acci-
 pit homo in sabbato ut non solua-
 tur lex moysi in math. xij. Sa-
 cerdotes in sabbato sabbatum

violatur id est corporali operatur
 in sabbato. Et numeri. xxij. dicitur
 gloria fabri et hominum artifices otti-
 antur in die sabbati. lector autem
 domine legis vel doctor ab opere
 suo non desinit nec tamen contami-
 natur sabbatum. sicut nec sacer-
 dotes in templo violant et sine cri-
 mine sunt. Alia est huiusmodi qua
 homo seruit altari vel sibi ipsi. et ta-
 lia opera seruilia sunt dupliciter.
 quedam sunt spiritualia ut mentis
 exercitatio. et talia hic non dicitur
 tur huiusmodi quod conueniunt homini
 sed et mentis secundum quam est homo ser-
 uus dei et non hominis. vnde nusquam
 non est huiusmodi et proprius alteri sed
 mentis sed secundum corpus. a talibus
 seruilibus non oportet abstinere
 in festo quo ad illa que sunt de se-
 licita honesta et recta. Ex quo
 patet quod quis non tenetur in die
 festo abstinere ab ipsis operibus
 spiritualibus que etiam ab ipsis ope-
 ratione ordinantur ad temporale lucrum.
 aut ad aliud hominum tale bonum.
 ut si aduocatus in die festo stu-
 det in hijs que die crastina vult
 proponere propter temporale lucrum. et
 rusticus cogitet de aratione terre
 sue quam crastina die vult arare.
 talia enim sed et predicta scilicet scilicet
 thomam non sunt seruilia saltem ma-
 terialiter cum sint spiritualia et in-
 teriora de istis dicit Rich. iii. 3.
 di. xxxvij. quod homo pro executione
 huiusmodi actuum interiorum

Tertium**Præceptū**

a exercitio nō incurrit peccatū
mōrle nisi ppter corū exercitiū
excludatur illa vacatio quam
tunc debz cultu dīmo ex necita
te. **A**lia sunt opa hōis corpo
ralia. a sunt duplicia quedā ser
uis p̄pria ut p̄tē ad q̄ quilibet
non tenetur. s̄ ad que tenetur
seruū dñis ut sūt arare. cibis co
quere. metere. et actus mechani
ci. a huiusmōi. nō ei tenetur q̄li
bet sibi aut alteri ad talia extr
necitatem. s̄ sibi tenetur ad ta
lia dñis suis quoz sūt p̄rij. et
oia talia phibebātur in veteri
lege p̄ hoc mādatum. eo q̄ con
trariabātur obseruācie sabba
ti. q̄ phibēt applicacōem ho
minis ad dīna. nunc vero in no
ua lege nō ē tā stricta phibitō
ī die dñico. sicut fuit in die sab
bati. Quedā enī opa concedun
tur nūc in die dñico q̄ in sabba
to phibebātur. sic cibozum deco
ctio. et alia huiusmōi. q̄ licet ne
cessaria fuerit poterāt tñ p̄ueni
ri. Et etiā in quibusdā opibz p̄
hibitis facili⁹ disp̄satur in no
ua lege ppter necitatē. q̄ in vete
ri lege. et rācō est. q̄ obseruacō
sab bati fuit figurālis. **F**igurā au
tē p̄tinz ad p̄testacōez vitatis.
quā vitatē nec in modico p̄te
rire oportz. et ideo fuit sabbatū
tā stricte obseruādū. ut figura
corresponderz. p̄ rei. **O**bseruacō
v̄eo dñice nō ē figurālis. cū nō

Capitulum**Prīmū**

significet futurū. s̄ ē cōmemō a
cō p̄teritē resurrectōis xp̄i. a re
p̄ntacō p̄ntis q̄etis aīaz quā
nūc hnt p̄ xp̄i mortē. **A**lia rācō
ē q̄ oli scdm̄ thō. in veteri lege
obseruācia sab bati fuit moralis
et cōrimoialis seu figurālis. Et
obseruācia talis sab bati muta
ta ē ī dñicū diē ordiacōe ecclē.
ideo hodie obligamur ad obf
uancā dñice nō ex hoc tercō p̄
cepto. s̄ tm̄ ecclēsie mandato.
Alia vero sunt opa hōis corpo
ralia cōmūia seruīs et liberis ad
que quilibet homo applicatur
corporaliter q̄ de sui natura aut
intencōne agētis ordīantur
ad lucrū temporale. aut ad ali
quod bonū corporale tanq̄ ad
finem p̄riū et immediatum. ut
sunt omnes act⁹ mechāici. cul
tura agrorū. vinearū. a similia
mercaturā placitacō iudicia. et cō
sa. et filia. **I**ta ecclēsia determi
nauit esse seruilia. et statuit ea
in diebus dñicis. a in alijs festi
uitatibz. ab vniūsalī ecclēia insti
tutis non esse exercēda nisi ve
geat necessitas. aut suadeat p̄
etas. ut p̄t̄ de osedi. ij. ro. gacō
nes. **E**t. xv. q. iij. et extr̄ de ferijs
.c. omnes. **T**ercō infringitur
festū p̄ hoc q̄ aliqui non legitti
me p̄pediti negligunt audire
missam. quilibet enim xp̄ian⁹
ex p̄cepto primo tenetur ad
deum actualiter diligendū

Tertium Preceptum

Et videtur scoto i. iij. di. xxvij. q. hoc sit diebus festiuis. ita q. oī die festiuo. a potissime diebus dñicis a pñcipalibus festis tenetur se hō recolligere a dñi super omnia actualiter diligere. a forte hoc dēterminat dñm mādatū illud. sabbata sactifices ut vnusquisq. maneat apd se recolligēdo se. a ascēdēdo i dñm suū. Et ecclia specificat hoc q. tū ad missam audicōā die dñico de cōse. di. i. missas. **Quarto** i frigitur p eos qui nimis tarde in vigilia festi laborāt opēā p hībita. a qui i die festo nimis cito laborāt nō se; i minato festo. **Quintū** aut q. s. teneatur festū inchoare vel i minare. s. r. ap. q. regulariter a vespera in vesperaz extē. e. oēs. **Festorum** tñ i mtiū a finis iuxta eoz qualitātē a iuxta diūsar regionū cōuetudines considerari dñt. Et sicut magnitudo dierz exigit celebrific pzi? incipere a tardi? debere i minari vta racōe vidē extra. e. qm. **Quinto** offendunt p dīcōem in festo nō audiētē. vel i rēdētē eos q. audiūt. vel alios de h mōe i rēdētē. a in sermone dormiētē. magna enī ē negligētia cibū corpōis per sex dies q. rere a aie cibū per vnaz horam fastidire. nullus ei pōt pcepta intelligere nisi discat. p dīcōē aut est doctoz di pcep

Capitulum Secundū

tor. **Sexto** offendūt superbi vestitu supfluo pōpōso. hastiludis a filib?. **Septimo** vendentes auare a emētes mercatoēs. a institorēs. **Octauo** luxuriosi cultu vestiu. seruis. tactib?. cātibus. a verb. potissime choreb insistēdo ut cōpleāt luxuriosaz voluptatē. **Nono** gulosi pota cōibus. vel comestacōibus semurgitantes. a fercula nis lauta procurātes. **Decimo** iracūditigiosi a lutores. **Vndecimo** iudicij pñdentes sine cā vel pietate. **Duodecimo** accidiosi q. dñm cultum ad quem tenentur putabmones. missam. a similia fastidiūt. a triste audiūt. Et sic ptz de phibitis m. iij. mādato **Capitulum. Secundū**
Secundo vidēdū erit de isto qd mādat affirū ue. vic. **Memento** ut diem sabbati sactifices. nō enī sufficit a se sibilib; abstineres; oportz cultu dñmo se applicae. **Vbi** nōndū q. festiuitas scificatur nouē modis. **Priō** in audiēdo missam. a dñm a offitia deuote. **Qui** ei ut rich. dīc obmītūt audire missam. peccāt q. uē nisi sint ex aliqua rōbili causa legitīe excusati. vñ dī de cōse. di. i. missas. **Die** dñico secularib; a forte cōr clericis dīc archidiaconus totas audire spāli ordine pāpimus. ita ut ante

bñdictōez sacerdotis egredi po-
puli? nō p̄sumat. q̄d si fecerit ab
ep̄o publice cōfundatur id est
grauit̄ corripiantur vsq; ad ru-
torē vel excommunicentur. **A**ppa-
ratus ibi dic̄. hoc sup missas p̄-
ceptū eē vn̄ q̄ dieb; dñicis mis-
sas nō audiūt cōn hoc p̄ceptū
faciūt qz deum non sup oia dili-
gūt in festiuitatib; dñicis. a si-
milib; n̄ excusentur ut supra di-
ctū ē p̄cepto p̄mo. c. v. g. **E**t de-
bet̄ ibi deū sup om̄ia diligē. **S**e-
cūdo sanctificatur festū p̄ audie-
cia; a scōem. a collacōez; vrb̄i
dñi in sermone. **T**ercō audien-
do vel ab audiētib; q̄rendo q̄
excommunicetur q̄ festa. 7 q̄ ieiū-
nia sint ncc̄io p̄ ebdomadā ce-
lebrāda 7 tenenda. **Q**uarto sc̄ia;
emūd ad o. rimari ei tunc atten-
ti; debet; xp̄ianus qlit̄ deum of-
fenderit p̄ ebdomadā 7 otei. sa-
tisfactōem p̄ pcc̄is ereq; a facē
bō similia. vn̄ gre. in registro
Dñico die a labore terreno ces-
sandū est atq; oīno oracōib;
insistendū ut si q̄d negligēte
p̄ sex dies agitur die resurrecti-
ōis dñice expiet̄. **Q**uinto attē-
te meditari d; hō d̄ma bñficia
sibi singularit̄ a alijs cōmunit̄
misericordissime collata que sūt
tā innumerabilē multa a tam
inestimabilē magna ut ingē-
tem flāmam caritatis accende-
re habeāt in corde meditatis. a

hic gr̄as agere d; p̄ talib; 7 p̄
virtutib; si q̄s fecit. meditetur
gaudia p̄rie. p̄as inferni. 7 mi-
serias mūdi ut sic suspir; ad cē-
na. **E**xēplo illi; q̄ legit p̄ totū
tēpus vite sue in tribus libris
quoz p̄m9 erat rubens in quo
legit caitate; 7 passionē xp̄i a
sanctorū. **S**ecūdo eāt m̄gr̄ in
quo legit penas inferni. **T**erci-
us aureus in quo legit gaudia
celiac̄. **S**exto de ben; orare de-
um beatam virginem a sanctos.
ab eis vlut pauperes suffragia
mēdicando cōtra vulnera ani-
me a contra hostē corpis 7 aie.
Septimo p̄ indulgētijs de be-
m; ambulare si deuo cōm; o gr̄u-
it vl quiete in vno loco p̄ cari-
tatis augmento p̄seuerat̄. **O**cta-
uo opa misericordie cōzporalia
implere in leprosijs in hospi-
talib; apud etiā alios paup̄es
nō min; q̄ cristū visitādo q̄ ait
Quod vni ex minimis meis feci-
stis mihi fecistis. **N**ono opa
misericordie spūalia oplē. in for-
mādo de auditis vl lectis i scri-
ptura in morib; ancillas famu-
los. incolas dom9. maitū a pu-
eros q̄ talia ignorat qz in descū-
taliū mag; cecitas in cecia causa-
tur. **S**ecūdo nōnd; q̄ seruile
op9 factū in festo excusare p̄nt
tria. aliqñ a toto. aliqñ a tato.
p̄mo ncc̄itas. secūdo pietas. 7
tercō op̄ris paruitas. **P**rimo

Tertū**Preceptum**

excusat neccitas. qz legē non habz. 7 sit multipliciter. **P**rio excusat qn̄ imminet piculū vite p̄ incurfū hostiū tunc licitū est pugnare p̄ sua aut cōmunitatis neccia defensione. Sicut fecit machabeus. i. mach. .ij. Sic in bello iusto licz facere fossata 7 muros reparare. **S**ecūdo si hō est in tali neccitate constitutus qz p̄ defectū necessariorū corpis est in piculo amissionis vite. nec possz aliū de suo defectū succurrere. tali esset licitū quodcūqz op̄ vitale exercere p̄ vita. ppria cōservanda aut alterius. idō mach. xxij. xp̄s excusabat discipulos qz p̄ neccitate cōfricabant spicas maibz in sabbato. **T**ercō si imminerz hōi neccitas egritudinis corpalis p̄t in festo opari licite opus corpale pertinet ad salutē corpis pprii vel alieni pcuridā. idō medici possunt medicare 7 infirmi medicamē recipere. vñ xp̄s ioh. viij. arguendo iudeos dicē. **M**ihi indignū qz totum hōie saluū faci in sabbato. Sic enī bibimus 7 comedim⁹ in festo p̄pter salutē sic 7 medicamē appoi p̄t. vñ greg. ad ciues rōnos 7 p̄mittur de ose. di. iij. puenit. **A**d me platiē a peruis hōibz vobis p̄dicatum eē ut die dñico null⁹ debeat lauāi. **E**t si qdē p

Capitulum**Secūdū**

luxuria 7 p̄ voluptate q̄s lauāri appetit. hoc fieri nec reliquo quolibz die cōcedim⁹. si autē p̄ neccitate corpis hoc nec die dñico p̄hibem⁹. **E**t archidy. dicit sup. p̄ neccitate ergo non licz lauāi in festiuis diebz nisi neccitatis causa. **E**ad rācōe nec minuere sāguinē. nec barbā radere. nec vnqulas scidre. p̄ nos autē a calciamenta induim⁹ hijs diebz ea neccitate q̄ comedim⁹. **H**ec ille. **Q**uāto si imminet neccitas vitandi rei exterioris dānū. ut si iacētibus segenbz in agro. aut feno i p̄rtis 7 imminet tēp̄stas que talia cōrūpat. aut multū deteriorz. aut forte abducat a sole sepata. non sunt p̄hibēdi dñicere tollere in festis 7 in dēmitati sue p̄cauerexel adhuc stātibz vuis in vitibus 7 superueiat frig⁹ destrues. aut si ē v̄zifimilis timor de incurfū hostiū q̄ alio die h̄mōires destruerēt vel auferrent. aut etiā hōies circa collectiōez talū rez cōperēt vel occiderēt tūc licz op̄rai dicit hostien. ne in modico momento pereat omoditas celesti prouisione cōcessa. patent illa p̄ xp̄m mach. xxij. dicēte. **Q**uis ex vob hō qui habuerit ouē. 7 cecidit sabbato i fouē nōne tēbit 7 leuabit eā. In simili enī casu licitū ē ex indulto ecclē.

dñicis a festiuis dieb; pter q̄
 in sumis et maioibus festiuitati
 b; alletia piscari. ceruicia inua
 f. fari. ex de feriis. e. lic; **¶** Qu
 to excusatur seruus et rustici qui
 iusto metu opelluntur a dñis ad
 laborandum festis dieb; nã si fi
 ne cõpulsione p labore impetu
 tur nõ debet dñis obedire qz nõ
 est licitũ nec honestũ. dñi tam
 graue peccant. Similit̄ q̄ addu
 cunt in festis census dñis sine
 cõpulsione vel necitate aliq̄ p
 tacta superius ad finem istũ vic;
 ut alijs dieb; p̄p̄is et osuetis la
 borib; vacet. nõ oino excusan
 tur nisi arta necitas compellat
¶ Similit̄ regulaes et sacerdotes
 q̄ dñicis diebus absq; necitate
 quadrigant aut huiusmodi alia
 faciunt qz alios corrupunt ex plo.
 et similia alijs faciendi occasioes
 dat. Similit̄ excusatur vecto
 res mercium ad nundinas remo
 tas vel ad loca remota aut alia
 ruz si sine graui incommodo
 nõ possunt dieb; festiuis vaca
 re ab eũdo aut quadrigando.
 idẽ vidẽ de cursoib; qui ex cau
 sa racõnabili a necitate diebus
 festiuis ad loca remota ambu
 lant sine graui incommodo suo
 aut alioz. vacare non possent.
¶ Sexto excusari possunt mui
 toes et vectoes p̄gimoz et suf
 ferratoes equoz q̄ talia faciunt
 in festis si hoc p̄ncipalit̄ faciunt

ppter necessitate eoz p quib;
 faciunt talia tũc etiã licite reci
 piunt sallariũ pro laborib; su
 is. Si vero faciunt talia in festo
 p̄ncipalit̄ p̄p̄ questum aut p̄p̄
 improba cupiditatem lucrãdi.
 non videtur quõ debeat excu
 sai. **¶** Illi qui eos de talib; re
 quirunt excusantur si racõnabi
 lem hñt causam a necessariam.
 a alias sibi non poterat prou
 dere. **¶** Hec omnia a illa in q̄nto me
 bro dicta sũt hñaliter wilh. in
 glosa Ray. **¶** Septimo qui va
 dunt ad mercata que sũt domi
 nicis dieb; a alijs festis maxie
 p̄cipuis. si quis faciat hoc non
 cõsuetudinarie sed aliqñ a p
 aliqua necessitate. nõ credo di
 cit idẽ qz peccet mœraliter. Si au
 tẽ hoc ducat in cõsuetudine
 a faciat ex cupiditate lucrãdi
 sic faciunt mercatores qui ppter
 frequentanda mercata aut nũ
 dinas vix aut nunq̄ intrant ec
 clesias suas credo qz peccat mœ
 taliter. mercata tñ q̄ sunt ex vi
 ctualibus necessarijs ad quem
 cuq; diem festũ de pane vmo
 carmbus et huiusmodi nõ credo
 illicita eẽ aut de facili prohibẽ
 da dum tamen se ppter hoc nõ
 subtrahant a diuino hñtio hoc
 wilh. ibidẽ. **¶** Sed cũ dictum h
 fit qz possit indulgeri homibus
 ut in dieb; festis laborent cũ ne
 cessitate artantur. **¶** Quereres q̄s

Tertū

Preceptum

dabit licētā istā. **S**e. scō; wil.
 q̄ ep̄s loci si q̄ modo adiri pos-
 sit alia sufficit simplicis sacer-
 dotis disp̄sacō discreti tñ. pos-
 set ec̄. eē rāta necitas a rā no-
 toia q̄ auctoitate. p̄a possent
 facere. **S**; p̄ quāta necitate li-
 ceat opari in festis hoc potius
 ad arbitriū hōm̄ et discreti viri
 limitandū ē q̄ p̄ aliquā doctri-
 nā generalē dēminād. **S**e-
 cūdo excusat in fūilib? opib?
 in festis pietas opis multipli-
 citer. **P**rio arare agros paupe-
 rū. a eis q̄ dirigare vel eis alio-
 mō laborare. **S**i enī dicit idē
 ibidē in dieb; dñicis aut alijs
 maiorib; solēnitatib; sc; festis
 xp̄i. tate virgins. et in dieb;
 ap̄toꝝ talia faciāt non vidz li-
 citū. sed ceteris festiuitatibus
 lic; sc̄ q̄ cōsuetudinē regionis
 quā scit ep̄s loci a nō r̄probat.
 si aut dubitatur an sciat ep̄s
 loci a sustineat. recurrere de-
 bet sacerdos ad ep̄m ut supra
 hoc ab eo certificetur. **A**d hoc
 aut ut talia licite sustineātur.
 a licite hāt opt; q̄ p̄ h̄mōi la-
 bore nō reuocetur laborates a
 dñis audiēdis que tenentur
 audire. a q̄ talia p̄ncipaliter
 fiāt p̄pter dñm̄ et non p̄pter affe-
 ctū carnalē. aut s̄p̄e remunera-
 omis terrene. i. p̄astu etiā hōim̄
 a aialiu laboratiū a q̄ necitas
 paup̄ans illi? cui talia fiāt

Capitulum

Secūdi

hoc videatur exigere sic etiā
 exceptis p̄cipuis festiuitatib;
 credo q̄ nisi sit phibitū aut cō-
 suetudinē strariū liceat aliqd
 opari circa edifica cōez eccl̄iaz.
 a sacroz locoꝝ. et ad op̄ mi-
 nistroꝝ ecclesie paup̄ez. p̄ser-
 tū eoz qui redditi nō hāt.
 ita tñ q̄ labor nō perueiat ad
 multā fatigacōnez a tediū ex
 diuturnitate laboris. q̄ nō cre-
 do q̄ debeat in eis laborare per
 totā diē. nec ad multā fatiga-
 cōez nec debet p̄pter huiusmōi
 labore obmittere audiētiā
 missē in tali festo. non ei debet
 dimittere id ad qd̄ tenetur p̄-
 p̄ter aliud ad qd̄ nō tenetur.
 hoc de wilh. **T**ercō excusat
 interdū fūilitatē opis modici-
 tas vñ dicit idē. q̄ lic; non sit
 licitū scribere aliquod grande
 in die festo ut de sexterno ad
 sexternū sic nec lic; alia opera
 seruilia opari. **S**colares tñ le-
 ctiones suas quas nō possunt
 sine scripto memorie cōmēda-
 re scribere possunt. **S**imiliter
 f̄mōes q̄s stilo aut plūbo nō
 uerūt scribere possunt ut credo.
 puto etiā q̄ studēdo q̄s in ali-
 q̄ libro possit corrigere si ali-
 quid corrigēdū sit. locare aut
 opas suas. aut alienas cōdu-
 cere dieb; festiuis p̄pter corri-
 gēdos libros non est licitum
 Et sicut d̄ de correctione libri

si pōt de laborib; alijs intelligi
 ut si q̄s nō intencōe operādi
 alias ut forte de ābulādo trāsir;
 i die festo p vineā suā aut ager
 q̄ trāsēdo purget modicū qd̄
 p incuriā manscat purgādū. ā
 reparat modicū de sepe q̄ m ali
 qua parte rupta aut inclinata
 fuit. aut iuxta vites eigat vnū
 palum vel duos incliatos. aut
 aliud puum faciat qd̄ sic trāse
 undo occurrat faciendum. **h**ec
 1 **wilb.** **T**ercio querer; quis
 vtrū xpianus toto die festiuo
 obligatus sit habere aim recol
 lectū a se exerceze in sup̄ nōtis
 nouē exercicijs. **R.** q̄ licet illud
 ess; bonū nō tñ ē hō ad hoc ob
 ligatus virtute illius precepti.
 ymo in multis casib; pōt se oc
 cupare exercitio operū extero
 rū eū a talibus distralenciū ut
 cū neccitas vrg; aut pietas sua
 suadet. ymo dicunt aliq̄ docto
 res ut cācellari; modern;. q̄ in
 die festo pōt hō assumere sibi
 aliquā recreacōe; spatū vel so
 lacū dūmō hoc sit sibi hōestū
 q̄ talit̄ fiat. ut non cōmittantur
 illa pccā p que offenditur deus.
 q̄ potissime mōrli aut sūt ebbie
 rates. piuria. rixē. desideria car
 nalia. verba. opera aut carmiā
 luxurie et cetēa similia que in di
 ebus festis sūt duplicia pccata
Idem de choreis. ille vro auto
 ritates sactorum que sonāt q̄

in diebus festis nihil nisi oracō
 m aut deo aut huiusmōi vacan
 dum sit ut dicit alexan. de hal
 m suo. in; intelligēde sunt q̄ ni
 hil cōnriūm vacatiōi d̄morū.
 ā quod huiusmōi vacacōe; im
 pedit agēdū ē ut sūt opa serui
 lia phibita vbi non neccitas v;
 get nec suad; vtilitas. vñ thō.
 di. m. in; di. xxxii. q̄ lic; non te
 neatur hō toto die festo orae; a
 oib; hōis tenetur tñ se toto die
 obseruare ydoneū ad orandū. **E**t
 addit ibidē q̄ act; m̄rimonia
 lis lic; careat culpa tñ q̄ racōe;
 dep̄mit p̄t carnalē de leacōe; a
 hoie; ad spuālia tēdere non fi
 nit. ideo in dieb; festis q̄ alijs i
 q̄b; ē p̄cipue spuālibus vacā
 dum non lic; p̄tere diugale de
 bjtū. **E**xēplū. vide paulo supra
 greg; dyalogoz p̄nti p̄cepto
 .c. i. f.

Capitulū Tercū

Tercio ad hoc manda
 tū memeto ut diē sab
 bati sanctifices. reduci
 tur reuerencia et sanctificatio
 septem sacramētorum noui te
 stamenti. Sic enim sanctifican
 tur tempus a locus. ita sancti
 ficari debent septem sacramen
 ta de quibus in sequentibus di
 cetur latius q̄tum ad ea q̄ sunt
 necessaria. **U**bi p̄mo nōnd; a
 q̄ scb; hugo. de sacto victore

a m gr̄m di. i. iiiij. Sacramēta
 sūt instituta ppter vulneā pec-
 catorū sanāda. Est enim eccl̄a
 velut apotheca vel dom⁹ pru-
 dentissimi medici oīa oēs m̄fir-
 mitates antīdota sufficitia oī-
 nēs. vbi m̄firm⁹ est peccōz. me-
 dicus est xp̄s. m̄m̄ster medi-
 ci est sacerdos. antīdotū ē vir-
 tus sacramētorū. sed vasa anti-
 doti sūt sēhibiles forme. viij. sa-
 cramētorū. **S**ecūdo nōndū
 q̄ tm̄ septem sūt sacramēta no-
 ue legis. q̄ sc̄d̄; thō. septē sūt
 vulnera quib⁹ ḡuit hic m̄fir-
 mamur. tria sūt peccā. q̄tuor
 sūt p̄no se occasiōes peccōz
 a seql̄e. Prīmū malū est pecc̄m
 originale oīa q̄ ē baptisim⁹
 Secūdū est veniale peccatū.
 oīa q̄ ē approp̄ate institutū
 oleū extreme vñctiōis. Tertū
 est mortale pecc̄m oīa q̄ ē pe-
 nitētia. Quartū est m̄firmitas
 ad bonū. contra q̄ est ḡh̄rtio
 Quintū est ignorātia verorū.
 cōtra quod est ordo. q̄ ordia-
 tus d̄lx̄t esse doctus ut possit
 docere. Sextū ē concupiscētia
 effrenis. cōtra q̄ est m̄rimoi-
 um. Septimū est affectio ad
 terrena caduca cū tepore v̄l
 torpore inordinato. cōtra quod
 ē eucaristia. vbi visibilibz deū
 vidēdo ad invisibilia capi. q̄ ac-
 cēdi mutamur. **T**ercō nōn-
 dum q̄ septē sacramēta eoz

efficaciā q̄ virtutē habēt a di-
 ūb̄ diūsimode. Prīo a dō pn-
 cipaliter q̄ d̄s solus gr̄tam
 creat. q̄ pecc̄m dimittit. Secūdo
 a passiōe xp̄i tanq̄ a causa me-
 ritoria. nā xp̄s in p̄mo instan-
 ti sue oīp̄cōmis se p̄ri obtulit
 p̄ r̄dēp̄cōe genēis humani. q̄
 oblacō oīsumata fuit i cruce. q̄
 oblacō q̄ ex sūma caritate p-
 cessit. a a sūmo nobilissimo fi-
 lio dei. idō acceptissima patri
 fuit. Et ad illud loquitur bt̄s
 aug⁹. xxiij. de ci. dei. circa p̄nci-
 piū vbi d̄ic̄. de xp̄i latere fluit
 se septem sacramēta. hui⁹ autē
 passiōis meritū hodie ē in ac-
 cepcōe p̄ris. q̄ cōmūcatur vo-
 lētī sacramētū aliquod recipere.
 lex enī d̄m̄itatis est sc̄d̄; an-
 sel. **C**uz d̄s q̄ p̄ nullo peccō
 cū sit infinitū malū d̄s placari
 vult. m̄h̄ sibi offeratur mai⁹ bo-
 nū q̄ pecc̄m malū ē. a hoc fit
 q̄n̄ p̄ri xp̄s pass⁹ offer̄. illud
 vid̄z velle ap̄lus rō. v. vbi ha-
 būdant delictū. sup̄ habūda-
 ut a gr̄a. vñ ec̄. i. passiōe xp̄i
 oīa sacramēta p̄sentata fuer̄t
Baptisim⁹ in aqua lateris. **E**-
 uaristia in sāguine lateris. **C**ōfir-
 macō in aggressu terribilissie
 mortis. **P**enitētia in lac̄mis. **O**-
 rdo q̄ fuit hostia q̄ sacerdos. **M**a-
 trimoniū in generacōe filiorū
 eccl̄e p̄ apercōe; lateris. **V**ñctō
 extrema in effusiōe sāguinis

multiplicis **Tercō** habēt effica-
 tiā a fide ecclē sine cui⁹ fide colla-
 ta non valerēt. **Quarto** a caita-
 te suscipientis quedā habēt ma-
 iorē efficacitā ⁊ hoc vltimū scđ;
 q̄ mai⁹ est scđm hoc etiā plus
 haurit de medicā vasoz grē-
 inuat aut miro mō recepō sac-
 mētoz hōies qz ut cōmūter di-
 cūt doctores vīm habēt ex ope
 opato id ē ex v̄tute ipōz signo-
 rū ex pacto xp̄i ⁊ fide ecclē. **Et**
 i sacramentis datur grā ⁊ nō exi-
 gitur q̄ hō se sp̄ disponat s̄ exi-
 gitur q̄ hō gracie se non oppo-
 nat. **¶** Quo ad sacramenta in
 sp̄ali primo de baptismo sunt
 tria sciēda. **Primo** quē fructū deo
 p̄ hoc sacramentum nobis dede-
 rit **Secūdo** q̄ fieri debēt a oferē-
 tib; hoc sacramētū **Tercō** quō
 teneatur sciē talia. de primo po-
 nūtur quinq; fructū. **Prim⁹** ē re-
 missio peccā originalis qz sic oēs
 in adam moriūtur ita oēs in
 xp̄o viuificantur scđ per baptis-
 mū. i. cor̄. xv. **Secūdo** datur
 oēs virtutes vic; caritas. spes.
 fides. iustitia. sp̄acia. prudētia.
 fortitudo. ut dēminatū ē i cle. de
 summa tr̄m. ⁊ fide catholica. **Ter-**
cō character sp̄alis imp̄mitur ai-
 me q̄ cedit in gloriā p̄petuā be-
 atū. ⁊ in ofusiōez et nam dānatū.
 de quo caractē dēminatū ab i-
 nocēto ext̄. de bap. ⁊ eius ef-
 fectū. c. maiores. **¶** R̄to om̄is pe-

na peccōz relaxatur qz p̄ baptil-
 mū hō cōsepelitur xp̄o passo ⁊
 regeneratur s̄m apostolū **Cōse-**
pulti ei fumus xp̄o p̄ baptilmū
 in morte **R̄to** ianua celi baptil-
 lato aperitur in cuius signū ce-
 li apti sunt sup̄ xp̄m baptilatū
 luc. iij. **Quē** aut̄ fieri debēt a se-
 cularib; qn̄ baptilatē eos opt̄;
Sciēdo qz t̄to cauē h̄ debēt
 procedere q̄nto maior vic; in fi-
 niti hōi p̄petuo fruēdi defectus
 pōt omitti p̄ vnū verbū additū
 vel subtractū. **Primo** ibi videant̄
 ut materia sit apta vic; ut sit aq̄
 elem̄taīs puā ⁊ naturalis. **Ex** q̄
 p̄t; q̄ apta materia sunt aqua
 pluuiālis. maris. flumis. stag-
 ni. putei. vel fontis ⁊ aq̄ resolu-
 ta ex roze. pruina. niue. grandi-
 ne glacie. **Et** fieri non pōt in ali-
 q̄ alio liquoē. ut vīno. ceruīsa
 vīna. medone. oleo. lacte. bro-
 dio exp̄ssōe pisoz; vel carmb;.
 rosa cea sublimata seu alchimi-
 ca. sudōe. salina. nec de burzeta
 extracta de s̄ba pisor; . nec i ni-
 ue glacie grā dīna ⁊ pruina nisi
 sint resoluta. dubiū aut̄ est an
 baptilsetur q̄s in lixiuio. t̄psa-
 na extracta de substācia ordi-
 balneo sulphureo. ⁊ lūosa aq̄
¶ **Secundo** videatur ut for-
 ma sit debita quo ad ea q̄ sūt
 de necessitate sacramēti ⁊ etiā
 de necessitate vitādi peccatum
For aut̄ baptilmi quam tenet

romana eccia ē ista **E**go bap-
tiso te in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ spi-
ritus sancti. **E**t habetur extra
de baptismo ⁊ ei⁹ effectū: **S**i
q̄s **E**t p̄termitit̄ p̄p̄riū nomē
vic; ioh̄. vel kateria de ritu ro-
mane eccie **S**; p̄cedētia om̄ia
nō sūt de nccitate sacramenti.
amē v̄o nō ē de nccitate bap-
tismi nec de essentia sacramēti.
nec de nccitate p̄cepti nisi vbi
cōsuetudo p̄cūlais hoc habet.
q̄ v̄lis cōsuetudo hoc nō habet.
nec ē de fōr̄ xp̄i. lic; si ego sit
de nccitate nō sacramēti. s; p̄-
cepti eccie v̄lis. in li baptiso ei
p̄ma p̄sona intelligitur. ⁊ est
semp̄ regula iuris q̄ mutatio
quocūq; modo fiat i fōr̄ eccia
stica sacramētorū obligat ad
p̄c̄m nisi ex impotentia vel ex
nccitate fiat **E**t cōsuetudo eccie
ligat ut statutum **S**icut ⁊ cō-
suetudo p̄p̄li ligat ut lex **Q**uod
aut̄ scire teneatur hāc formā
dicit p̄. pa. i. iij. di. v. **F**ormā
baptismi forte nō oēs scire te-
nētur nisi quibus incūbit ex
offitio ut cūātus vel obstetrix
cū sepe incūbit **E**t nō solū p̄p̄-
sunt seculares in casu nccitatis
baptisare s; d̄ b̄t q̄ si non oc-
currēs morti corp̄is cū posses-
ses res mortis. sic multo ma-
gis si non succurra⁹ morti aie.
vnde si h̄ies appetunt diuici-
as corporales ut dent elemosi-

nas. cur nō appeterēt plus di-
uitias sp̄uales vic; scia; ut dēt
sp̄iū elemosinas que maiores
sūt. **A**dūtendum tñ q̄ si non
sit periculū de tardacōe bap-
tismi deb; quis expectare p̄o-
neū ministr̄ q̄ solus sacerdos
h; ex officio baptisare nec al-
teri lic; n̄ i nccitate. tñ q̄ncūq;
sua cōsciētia dictabit ei q̄ puer
est in periculo moriēdi anteq̄
vniat potēs ⁊ volēs ⁊ debēs
baptisare. ip̄e non solū p̄t. s;
eciā debet eū baptisare si sciat
formam baptismi ⁊ simplices
debēt querere a fr̄atis an bene
baptisauerit vel an debitā fōr-
mā sciant. i periculo eciā si solū
man⁹ vel aliud mēbrū nascit̄
baptisandum est sc̄dm th̄o. ⁊
plures alios. ⁊ sc̄dm sco. i cimi-
terio sepliēdū hec ille **T**er-
cio baptisās debet attendere **f**
ut simul sit ablucio in aqua ⁊
forme placō. vnde dicit. aug⁹.
super ioh̄. om̄es. viij. **A**ccedat
v̄rbū ad elemētum ⁊ sit sac-
mētum nō aut̄ accedit ritē sal-
tē nisi fiat simultas talis q̄
declarat sco. dices **N**oluit xp̄s
nos obligare ad tā subtilem
simultatē quā vix hō poss; p̄ci-
pere vel seruare. siue enī sacer-
dos p̄zi⁹ immergat vna imer-
sione vbi mortis est ter merge-
re. ⁊ postea incipiat v̄ba cū
secūda immerfione. siue p̄zi⁹

incipiat verba et dicat. ego baptizo te immergat aut aspergat in casu cum verbis sequentibus; sufficiens est similitudo dummodo tamen prolatione non finiatur ante incipit abluere. nec abluere ante incipit prolatione. Quarto quisque baptizatus in se et in suis continue meditari debet quid promiserit patri pro eo ac si met baptizatus promississet; vicem resistere dyabolo et populo eius. Et licet illud non sit proprie verbum quod est de necessariis. Certum tamen est baptizatum graviter peccare quod non baptizatum ceteris paribus. **¶** Quinto videndum est ut levitas non sit inordinatus. Item ut non sit consanguineus vel affinis. ut dicetur de consanguinitate. item ut sit unus nisi consuetudo obstet. Ex promissis omnibus patet quod baptismus constituit christianum ut familie christi ascribatur ut dei filius adoptivus sit. si per consanguinitatem militibus christi ascribitur.::

Capitulum. iiii.
precepti. iiii.

Secundum sacramentum est consanguinitatis. cuius fructus sunt tres principales. Primo quod caracter spiritualis aie ibi imprimitur. **¶** Ratio est quod officio est sacramentum quo homo deputatur ad aliquod sacrum. puta ad officium; fiducia ostentat eius defensionem.

una in fronte recipitur hoc sacramentum per impressionem; signi crucis episcopo dicente. signo te signo crucis ne erubescas christum crucifixum confiteri verbo et opere. unde theodoricus dicit. quod christianorum duplex est pugna spiritualis. una quod quis pugnat contra impediens salutem suam propter hoc et hoc omnibus indicitur. si ad hoc non datur sacramentum confirmationis. si ad sistendum fortiter in pugna. quia quis nomen christi impugnat et ut invictus christi confessor permaneat. Et hinc pugne non omnes exponuntur. nam quibus cuiuslibet baptizati et creditis sit confiteri fide quando confessio ab eo expetitur non tamen est cuiuslibet se libere exponere si tamen confirmati. Et hoc patet in apostolis in quibus hoc sacramentum iniciu super sit quod ante adventum spiritus sancti confirmationis eos erant fores clausae cenaculi propter metum iudeorum postea vero repleti spiritu sancto ceperunt cum fiducia loqui et publice verbum dei predicare. Etiam christus ed prius ait. Sed te in civitate nec induamini virtute ex alto. **Luce. ultimo.** Sic etiam videmus quod qui ad mundi militiam eliguntur eis imprimitur aliquod signum permanens ut aurei balteus vel simile. Et olim cautio brachium talium signabatur ad orationem aliorum. Et etiam in bello

Tertium**Preceptum**

dimicaturi certis signis cōfig-
nātur. sic a in militia fidei per
b confirmacōe fit. **S**ecūdo effe-
ctus ē spūalis a noue gratie sac-
mētalis infusio. **R**acō est qz cō-
firmacō deputat suscipiētē ad
aliquod sacru qd̄ digne sine
gratia fieri nequit qz nō ē spe-
tiosa laus in ore peccōris ymo
deputat ad op⁹ arduissimum
a maxime caritatis ut animam
suā ponat quis p xpō. **I**deo de
cōsc. di. v. c. nouissime. d̄z qz
in confirmacōe dat spū sanct⁹
septiformis gr̄tia cū omni ple-
nitudine sc̄ctitatis. **T**ertio effe-
ctus est qz in confirmacōe cōtra-
hitur cognacō spūalis sic a i
baptismo. vñ dic. p. pa. i. iij.
di. vij. Sicut inter baptisatē
a vxorē eius matrimōio cō-
sumato a ones filios eius ex
vna parte. a baptisatū a pa-
trē a matrem eius ex altera. **E**t
filiter iter leuātē de sacro fon-
te a vxorē eius m̄rimōio cō-
sumato ex vna parte cū filiis
suis a baptisatum ex alia par-
te cū patre a m̄re eius strabi-
tur cognacō spūalis q̄ m̄rimō-
niū impedit a dirimit. **S**iliter
oibus illis modis est de cōfir-
māte a cōfirto. a tenēte eū a
vxorib; a libris ut h̄tur libro
.vi. de cognacōe spūali. c. i. **I**tē
sic non debent plures leuare
baptisatū si tñ fiat spūalis cō-

Capitulum**Quartum**

gnacō ad oēs strabit nō qd̄
inter illos ad inuicē sed inter
quēlib; eoz ex vna pte. a bap-
tatum a parētes eius ex alte-
ra. **S**ic etiā ē p omnia de tenenti-
bus confirmatū de cōsc. di. iij. nō
plures. **E**t libro. vi. de cognati-
one spūali. c. ij. **I**tē sic vir non
deb; tenere vxorē nec filiū ei⁹
in baptismo. qd̄ si sciēter fece-
rit puat se iure petendi debitū
Si aut ignorāter non ppter
hoc separatur. **S**ic p oia de cō-
firmacōe. xxx. q. i. de h̄is. **E**t de
cognacōe spūali i decretalib;
h̄c p. **Q**ualiter aut cōfir-
māctus se habere debeat. **S**ciē-
dū pmo qz illi q̄ pfecte etatis
sūt monei dñt ut cōfiteātur q̄
ten⁹ mūdi dona spū sancti va-
leāt accipe. ex de cōsc. di. v.
Ut ieiunū. **S**ecūdo debet reci-
piēs esse ieiun⁹ in sinceritas vz-
geat ut dic. m̄g. i. iij. di. vij.
Et de cōsc. di. v. ut ieiunū. **E**xci-
piūtur aut ibidē infirmi a pi-
chitantes morte. **I**do etiā ppter
multitudinē confirmāctoz susti-
netur ut a non ieiuno detur a
suscipiatur congruēt⁹ tñ est ut
fiat a ieiunio a a ieiunio susci-
piatur vbi fieri pōt. **T**ercō pui-
dei debet de apto tenēte in con-
firnoe. **C**ir qd̄ p. pa. nōt cum
lx. qz mulier pōt tenere virū
a eouersō a mulier mulierem.
a vir virū. **T**eneri enim deb;

confirmādū? in signū q̄ infirmū?
 indiget ab alio sustentari. hoc
 aut signū locū h̄; muliē vel vi-
 ro tenēte. Itē non plures vno te-
 nere debēt in cōfirōe sicut nec i
 baptismo, in quo tñ forte cōtra-
 ria cōsuetudo excusat de. ose. di.
 iij. nos plures. Et qñ mos erat.
 crimē non erat. Itē sic in baptis-
 mo nō baptizatus nō d̄; tenē
 baptisādū. sic etiā in cōfirōe
 non cōfirmitus nō d̄; tenere cō-
 firmādū. de cōse. di. iij. In bap-
 tizate. Itē nec qui leuauit i bap-
 tismo. de b̄; tenere in confirma-
 cōne nisi in necessitate. Item nō de-
 bēt se tenere mutuo cōsanguī-
 nei vel affines q̄ sufficere eis de-
 bet vinculū naturale ⁊ carnale.
 Quarto sc̄; Rich. de b̄; fr̄s cō-
 firmati ligari donec desicetur.
 ne forte sordes otrahat. Et sc̄;
 hugonē. ij. de sacramtis pte. vi.
 c. vltimo. Decet confirmatum
 nō lauare caput septem dieb?
 p̄t̄ septē dō spūsancti. Et etiā
 q̄ spūsancti aduentus septē
 diebus celebratur. Quinto attē-
 di debet quibus sit dādū hoc
 sacramētum. vic̄; q̄ omnibus
 xp̄ianis mutis q̄ signo p̄nt cō-
 fiteri xp̄m mulierib; viris. moi-
 turis etiā p̄t̄ meritum obediē-
 tię ⁊ signum caracteris. pueris
 etiā dari poss; q̄ non ponunt
 obicē gr̄e hui? sacramēti. Cū
 septemū tñ dicit p̄. de pa. cōsul.

tum est dari ut memorentur
 de sacramento nō iterabili facili?
¶ Ultimo queritur an confir-
 macō sit sacramētum necessita-
 tis id est ad salutē necessariū
 R̄ndetur sc̄; th̄. q̄ non est sic
 necessariū q̄ sine eo non poss;
 quis saluari q̄ pueri nō cōfir-
 mati saluantur. Sed sic est ne-
 cessitatis q̄ cōtemptus ei? dan-
 nabilis est. Armean? li. ix. de q̄
 stionib; armeozum sic dicit.
 Mihi videtur cōfirō sic esse
 necessaria q̄ si haberi potest ha-
 beatur. ideo in adultis ei? accep-
 cō habet vigore; p̄cepti ut mi-
 hi videtur hoc ille. postea illud
 multiplici p̄suad; Sco. di. iij.
 di. vij. Cōfirō non est sac-
 ramentum necessitatis ad salutē
 adulto oblata oimoda oportu-
 tate sic q̄ tūc nō cōtenat. vñ
 ex de sen. ex. nō ē plens xp̄ian?
 q̄ cōtenit. Iudicatur aut cōcip-
 tus si oimoda oportuitate ob-
 lata nō suscipit. hoc de sco. Ad-
 ultus sc̄; sco. ē q̄ siḡ h̄; vsus in
 cōis. di. ec. p̄. pa. vbi p̄t̄. Cum
 h̄; teneatur semel in vita cōfir-
 si possit ⁊ negligat lic; aliter sa-
 cramentum non cōtenat mō-
 lit̄ p̄ccat ⁊ dānatur moriens
 nisi cōfirmetur tunc si potest
 vel nisi peniteat ⁊ cōfiratur
 de hoc quod in sanitate potuit
 ⁊ neglexit. Similit̄ si quis bel-
 lum aliquod mortale intrat. q̄

prius offerri potuit et neglexit
deret similiter tunc de hoc confite-
ri vel offerri si posset. Item confirma-
tio est necessitatis sacramentum ubi
imminet confiteri coram tyranno
et huius confirmationem et omnia parata
quod tunc vix potest excusari a con-
tempitu vel presumptione huius de
pe. pa.

Capitulum Quintum
Quartum sacramentum est
ordinis vel potius ordi-
nationis. **U**bi non
dum secundum magister di. xxiii. iiii. et
tho. et alios doctores ibidem.
quod sacerdos quilibet habet septem
privilegia propter que multum ho-
norandus est ab aliis. a se custo-
diendus a peccatis et deo si bene vi-
uit valde acceptus. Primum enim ad
spirituale dei cultum est septies ad mi-
nus plus quam secularis consecratus.
nam ordines sunt septem et in quo-
libet consecratur spiritualiter et in quo-
libet recipit spirituales gratias sac-
ramentales quarum una est perfectio
alia secundum gradus ordinis quod
in quolibet deputatur ad spiri-
talem actum divinum ad quem gratia exigi-
tur spiritualis. Si igitur locum sacer-
dotum cimiterium et ecclesia ac altare et
vasa sacra puta calix et monstran-
tia et vestes sacre ut corporale
palle idumeta pro missa et hu-
iusmodi sunt reverenter tractan-
da que tamen omnia sunt irrationalia
cur rationalis sacerdos septies sac-
tus deo non plus est honorandus.

Secundo quod quilibet sacerdos vel
tra laycum habet septem characteres
aie sue impressos spiritus differetes
indeliberables per quos hic et in
dicum et in alio seculo agnoscentur.
in quo ordine fuit que ei signifi-
ca in magnum gaudium si saluabi-
tur et dicitur vel in magnum tormen-
tum si damnabitur. vnde cuiuslibet sac-
doti orandum est illud psalmus. fac me
cum signum in bono ut videant quod
me oderunt et confundantur quoniam tu
domine adiuvisti me et consolatus
es me. Tertio quilibet sacerdos habet
effectus clavium regni celestis
sane ubi habet privilegium de quibus
dicitur math. xvi. Tibi dabo
claves regni celorum et quodcum-
que ligaveris vel solueris dicitur
enim the. ubi prius quod clavis rea-
liter est character sacerdotalis cuius
effectus est septuplex. Primum pec-
cata delere si reperit in confite-
tore huius dispositio. Secundum macu-
las peccatorum tergere. Tertium gra-
tiam acquirere dispositio. Quartum
penam purgatorij imminuere.
Quintum pena satisfactoria liga-
re. Sextum excommunicare quoniam
est in episcopo sacerdote archidia-
cono vel electo habente iurisdic-
tionem. Septimum indulgentias
dare si est in episcopo. Quarto sa-
cerdos habet potestatem corpus christi
consecrare. Et licet opinio sit an
episcopus sit ordo super sacerdotium
tamen dicitur scilicet quicquid de hoc sit

Tertium

Preceptum

actus nobilissimus in ecclesia simpliciter est consecratio eucaristie. Et ideo supremus gradus siue nobilissimus est sacerdotium propter nobilitatem actus ad quem disponit vicarius consecrationem eucaristie. Sex vero alij inferiores ordines sunt qui in nobilitate sic se excellunt ut primus sit hostiarius. Secundus lectoratus. Tertius exorcistatus. Quartus acolitus. Quintus subdiaconatus. Sextus diaconatus et sacerdotium supremum mensurando per nos nobilissimum actum consecrationis eucaristie. per factorem enim ordinum quilibet disponit aliquam ad eucaristiam. **H**ac autem potestatem eucaristiam scilicet consecrationis nec angelus habet nec homo alius quam tunc cum potes aut scies factus aut bonus. quodammodo enim sacerdos est qui celos verbo creavit verbo recreare habet. Et eum quem castissima virgo semel genuit quotidie quodammodo regenerare potest. **Q**uinto sacerdos est velut alter gabriel archangelus et celestis quidam panimphus. medius inter deuotam animam vel spiritum sanctum ecclesiam et christum eius spiritum cum celebrando orat et offert vota animarum summo patri et clementiam patris renunciat pro populo. **A**c demum coniungit christum spiritum cuiuslibet homini misse assistenti deuote. **E**st ecclesie baiulus domini nobilissimi ostentum in sermone spiritus sacramentalium quod

Capitulum

Quintum

sermone pater celestis per eum quotidie dicit mundo. **Q**uante dulcedis et solacioris est deuoto sacerdoti tantum sacramentum verbo conficere. per oculos habere. ostendere manibus. ore fumere. et alijs ministrare. **S**exto sacerdos est utilissimus ecclesie quod nullus christianus rite efficitur necessitate deperit per sacerdotem. nullus in christi militum consecratur nisi per sacerdotem episcopum in confirmatione. nulli enim peccatum dimittitur nisi per sacerdotem. **O**mnis fame perirent spiritus. si eucaristiam nullus consecraret nec aliquis mirum potest melius ad mortem quam per sacerdotem dare eucaristiam et vinctorem. nec benedicti in minimo quod sunt fructuose nisi per eum deus nec animabus post hanc vitam subuenitur salubus quam per eucaristiam in gremio matris. **D**yalipmo nec per peccatores haberi potest maior quam ut per eum christus offeratur patri in eucaristia ut dicitur. **S**eptimo vita sacerdotis hominis tota est angelica. quidam enim angelorum secundum dyonysium et damianum in celo deo habent assistere. **S**acerdos vero in terra idem habet facere deo in altari et in choro. **A**lij in celo et alibi deo ministrant. **H**is sacerdos in terra christo. preter hoc omnes angeli in celo triplicia habent officia. videlicet laudare. benedicere. et predicare. que in terra sacerdoti sunt propria. **E**x istis sequitur plura documenta

salubria. **Primo** q̄ ois hō secu-
laris tñ potissime i magno ho-
nore tenere debet sac̄dotē. siue
bonū siue malū patz; qz p̄fata
maxio honore sūt digna. ideo
dauid malū sed vnctū saul q̄
q̄ m̄ōrē sē suū inimicū ledere no-
luit. i. re. xxiiij. **Sic** fecit oīstā
tin? impator ut refert rufin? q̄
cū int̄r̄s̄ locū m̄cēm oculi; a pa-
tres quosdā repiz; inter se ha-
bere iurgia. acceptis ab eis oī-
um iurgioz; a q̄rimoniaz libel-
lis eos in sinu colligēs fecit ex-
urine cui hominū innotescere
pos̄t peccatum sac̄dotum. vñ
a alibi fertur dixisse a pomituz
di. xvi. in scriptuis **Imperator**
cōstātīn? dixisse narratur; vñ
si proprijs oculis vidissem sa-
cerdotē dei. a aliquē eoz q̄ mo-
nachico habitu amicti sunt p̄-
cātem clamidē meā explicare;
a coopirem eum. ne ab aliquo
videretur. **Secūdo** sequit̄ q̄
grauius peccāt sac̄dotes raro
celebrātes; vel in d̄m̄is indigne
ministrātes; a alijs p̄cāis mōz;
lib? se inquinātes; patz; qz cū
crescūt dona. crescūt etiā sc̄dm
gre. donoz raciones. a seruus
sciēs volūtatem d̄ni sui a nō fa-
ciēs; plagis vapulabit multis
luc. xij. **Idē** etiā xp̄us maxie i
sacerdotes inuexit malos; cum
v̄ multiplex eis p̄dixit math.
xxiiij. **Et** quādo de eoz templo

vēdētes a emētes eiecit math.
xx. **Tercō** sequitur q̄ grauius pec-
cāt qui sac̄dotib? coopantur
ad peccādū puta. ludēdo. c̄pu-
lose viuēdo. a p̄sertim luxuriā
do. tactu. v̄ v̄bo. munusculis; vel
actibus. qz oēs tales maculāt
sac̄dotes d̄ni; a indignos red-
dūt maxis bonis que facere pos-
sent boni sac̄dotes. **Quarto** se-
quitur q̄ grauius peccāt secu-
lares sac̄dotib? indiscrete det̄-
hentes; patz; qz tales maxie ho-
norare tenētur a nō infamare.
Quo cōn deus exo. xxij. p̄cepit.
d̄ns nō detrahēs; a p̄ncipi p̄pli
tui non maledices. **Quinto** seq̄-
uitur q̄ m̄res a p̄res ac ali; nu-
tritij sac̄dotum bonoz dō mul-
tum regratiā tenētur; a letari
debent qz eoz minist̄io aliq̄s
factus est sac̄dos; patz; qz p̄ti-
cipēs sunt sp̄alius bonoz ope-
rū taliū sac̄dotū q̄ ali; plures.
hęc sunt tria sacramenta vic;
baptismus. officio. a ordo. solū
caracteres imp̄mentia indelibi-
les. quoz racōem assignat pe-
de thar. sup. iij. dices **Cū** cara-
cter sit signū distinctiū sc̄d;
statū fidei in eccl̄a militāt; scie-
dū qz triplex est distinctō. vna
totius exercitus ab exercitu cōn-
rio; que fit p̄ caracterem baptis-
mi. altera militū fortioz a po-
pularib? infirmoibus q̄ fit p̄
caracterē cōfirmacōis. **Tertia**

ducū ab vtrifq; q̄ fit p̄ caracte-
re ordinis. **P**rimo imp̄mitur ad
fidei susceptōe. **S**ecūdo ad ei⁹
cōfessionē seu defensionē. **T**er-
ti⁹ ad doctrinā fidei siue traditō-
nē. hęc aut̄ triplex distinctio in
triplici sepa cōe a electōe ppli
isrl̄. significata ē. nāi electōe a se-
pa cōe eoz ab egipcijs fiḡtur
Caracter baptismalis. in sepa
cōe bellatorū ab imbellib; **C**ara-
cter oīiū cōmis. in sepa cōe vno
leuitaz ab alijs character ordi-
s hęc p̄. vñ etiā th̄. dicit q̄ in cu-
iustib; ordinis susceptōe q̄s dux
efficitur quo ad aliq̄d ppli xp̄i
am . . . **C**apitulū. vi.

Actionis extreme sac̄-
mētum exeūtib; de hoc
mūdo est institutū. vbi
p̄mo vidēdū de eius effectibus.
secūdo quō sit recipiēdum **T**er-
tio an sit necessāio recipiēdum
a **Q**uāto ad p̄mū nōnd̄ in
th̄. in. iij. di. xxiij. et alios. q̄
quinq; sunt principales effect⁹
huius sacramenti. **P**rim⁹ a p̄n-
cipalis sc̄dm th̄. est ablatō re-
liquiaz peccati. non aut̄ dicun-
tur reliquie peccati habit⁹ vel
disposicōnes peccatorum sed de-
bilitates ex talibus consequen-
tes. et alias animam ad malum
occasionantes. vñde primus ef-
fect⁹ est quedam sanacō sp̄ua-
lis. que datur contra quādam
debilitatem vel ineptitudinem

q̄ in nob̄ r̄linq̄tur ex pctō actu-
ali a originali. cōtra quā debili-
tatē roboratur hō p̄ hoc sac̄mē-
tū. vñ p̄. de. pa. declarat illd̄ vl-
teri⁹ dicens q̄ morte im̄state im-
minet gravissima tēptacō inimici
calcaneo insidiāt. **E**t causatur
ex q̄tuor. **P**rimo ex memoia p̄-
cedētiū delictoz ex q̄b; in despe-
ra cōe illabi quis possit. **S**ecūdo ei
plures a graviorib; pctis q̄s cō-
sensit. t̄nto magis meruit tēp-
tacōib; deserti. ibi aut̄ imminet
gravissima tēptacō. **S**ecūdo ex
habitib; malis q̄i ot̄rariū gr̄e
inclinant. a ptunc hō p̄n⁹ ē ad
malū pctā. **T**ercō ex inclinatio-
ne aie ad corp⁹ ifirmū dū it̄ta
ē magis ptuc. a p̄ōns min⁹ ai-
ma sibi p̄i int̄ndit. naturalit̄
ei diligit corp⁹. a q̄ separi sc̄dm
p̄m. iij. ethicorū terribilissimū
est. **Q**uarto patietur tūc visio-
nes terribiles hō ex hīs oibus
aīa debilioz efficit. a gravissā
iminet tēptacō. idē q̄si pugil
imungit ot̄r̄ demonē sic oīfirmā
d⁹ ot̄ra mūdū. a sic infirmitas
sp̄ualis p̄ hoc sac̄mētū tollitur
in pte vel i toto. a hoc si ifirm⁹
vitur racōe. sicut hēs ifra. c. xi.
g. si aut̄ ifirm⁹ iā p̄didit vsū
racōis laps⁹ in frenesim ita q̄
peccatē nō p̄t tūc adhuc r̄stat
in eo ifirmitas ab actu gl̄e a p̄-
na debita pctō actuali. a ot̄ra
hanc q̄e. secūda infirmitas ē.

Tertium**Preceptum**

datur unctio dicit pe. de pa. ut
 pugnās in fine vicat et purga-
 tus sine graui purgatio celū
 intret. et ppter has duas infir-
 mitates fit unctio. vñ triplex pot
 esse ibi infirmitas. p̄ma corpa-
 lis. secūda spūalis ad resisten-
 dū tēptacōm. tertia spūalis ad
 obligacōem pene. **S**ecūdus
 effectus est secūdari⁹ vic; sani-
 tas corpalis hūc aut nō indu-
 cit nisi scō; q̄ expedit ad finez
 p̄ncipalē sc; ad sanacōez spūa-
 lem. et tunc sp̄ inducit dic. tho-
 dūmodo nō fit impedimentum
 ex parte recipiētis. **T**ert⁹ si im-
 minet dicit idē aliq̄ peccatū
 mōrle vel viale quo ad culpā
 tollit ip̄m dūmodo non ponat-
 ur obstaculū ex pte recipiētis.
 ita q̄ attritus pot̄ fieri cōtritus
 si non prius fuit. pe. de pa. ad
 dit. ponatur enī q̄ duo infirmi
 sint in extremis. ambo solū at-
 triti nō potētes conhtei quoz
 vn⁹ iungatur alter nō p̄m⁹
 pot̄ saluari. et alter damnari.
 q̄ in p̄mo unctiois sac̄mētū
 de attrito fecit contritum. non
 sic i secūdo. **I**te ponatur etiā eos
 esse ofessos. tñ i confessione po-
 tuerunt habere tam impfectū
 dolorē q̄ fuerunt facti respectu
 sac̄mēti penitentie. Stat p̄mū
 p̄ unctioē fieri cōtritus non se-
 cūdum q̄ non vn̄gitur. **I**tem
 ponatur etiā eē cōmūicati ad

Capitulum**Sextum**

huc vñ delebitur peccm qd̄ al-
 teri non delebitur non uncto
Qrtus est hilaitas mētis nō
 actualis sed habitualis q̄ fit p
 augmētum gr̄e habitualis si
 p̄fuit et infusio noue gratie sa-
 cramentalis q̄ p̄cedētia efficit et
 cōtus quida; sac̄mētis. **Q**u-
 tus effectus est professio que-
 dā vltimate xp̄iane fidei. sic ofir-
 cō est professio quedā inchoa-
 te fidei p̄ baptismū. **E**t ista inu-
 untur iaco. v. **I**nfirmus quis ex
 vobis inducat presbiteros ec-
 clesie et orēt sup̄ eū vngentes
 eū oleo in noīe dñi. et oratio fi-
 dei saluabit infirmū. et alleuia-
 bit eū dñs. et si in peccis fuerit.
 dimittent̄ ei. **Q**uo ad. ij. tria ^b
 obsequanda sūt. **P**rimo iungē-
 dus debet eē penitens saltē do-
 lore attricōnis alias fictus ob-
 staculū sac̄mēto poner; **S**e-
 cūdo deb; vti ratioē actu vel ali-
 qualiter de pp̄m q̄ vsus fuisse.
 ideo p̄ueis nullaten⁹ est dādū
 nec fatuis. nec furiosis. seu amē-
 tibus qui nunq̄ ratioē vfi sunt.
 q̄ sacramentum hoc req̄rit ut
 profit q̄ ex quadā deuo cōne-
 suscipiatur. quā p̄fati nūq̄ ha-
 buerūt. **F**renetici tamē et amē-
 tes si in mēte sana cōstituti hoc
 sac̄mētum petuerūt eis dai
 potest iā alienatis a rationis
 vsu dūmō non fatiāt irreuerē-
 tia; sac̄mēto. vn̄de ligai p̄nt.

Tertium**Preceptum**

possunt enim tales esse in peccato et in alijs defectibus. Et quia sanis peccierunt: ideo ei effectum habere possunt in infirmitate. **T**ercio oportet ut sit infirmus in periculo mortis constitutus. **R**atio est quia non quilibet sanitas spiritualis est effectus huius sacramenti. sed ultima et perfecta, que disponit immediate ad actum glorie, nec in quolibet necessitate corporali subuenit virtus diuina, sed in extrema deficiente auxilio humano. **I**deo propter utrumque effectum solum in periculo mortis constitutus debet dari. **S**ecundo etiam datur qui moritur et sine aliquo actuali infirmitate, quia defectus nature reputatur in eis pro actuali infirmitate, non ergo datur sanis, nec omnino infirmo adulto, nec in quolibet periculo mortis, quia non datur de capitandis vel bellaturis. **A**ut nauigantibus, quia mors talium imminet ex euentu fortune, non ex defectu nature. **A**n autem in eadem infirmitate pluries sit dandum. **R**espondeo secundum theodoricum, quod sic, quando est diuturna infirmitas, ut ydropicis, tisis et similes secundum quod homo pluries in periculo mortis constituitur. **S**i autem quis sanatur et reciduat: tunc a fortiori potest iterum in periculo mortis. **Q**uo tempore autem primo possit inueniri dari in extremis constitutus: apparet quod tunc quando eucaristia eis datur. **E**t an potest

Capitulum**Sextum**

eucaristiam vel ante sit dandum consuetudini videtur relinquendum, si tamen eucaristiam sumere non possit, vnde Gregorius dicit. **D**icit etiam per de per quod si quis expresserit non peccat hoc sacramentum ante quam priuatus fuit ratione, quia forte de periculo non credebatur, tunc etiam non veteri ratione potest dari et deberet quia ad hoc deuotio preces sufficere potest si uisibile esset eum desiderasse amonitum. **Q**uo ad in an unctio sit sacramentum necessitatis. **R**espondet Armeanus li. ix. de questione armeani capi. xxvi. quod non est sic necesse, quod sine eo nullus saluetur adultus, tamen si infirmus sit forte in peccatis mortalibus, vel uno: potest contingere quod non adiutus aliorum sacramentorum ecclesie suffragio, nec unctio sacramentorum, finaliter sine contritione danaretur, quibus tamen adhibitis: deus sibi contritionem daret. **I**deo propter possibile casum expedit hoc sacramentum recipere. **E**t capi. xxxix. dicit. **C**onstat iuxta prefata quod potest esse casus in quo dato hoc sacramento, infirmus saluaretur, qui alias damnaretur. **C**um igitur lateat sacerdotes ecclesie quando ille casus instat, semper aut pro maiori parte sunt incerti quando instet, et ita artantur ex cura quam gerunt pro illius sacramenti remedium succurrere. **A**lio quia enim non video quam animam infirmi periclitentur

Et ex isto sequitur necessitas huius sacramenti in casu scilicet necessitatis talis. Item eius necessitas arguitur ex magna utilitate eius. quod ei tam utile sacramentum negligere cum isto indigeret non imo deum offendere videtur. quoniam sine omni difficultate ex parte sui infirmus possit acquirere. qui ei sine difficultate a molestia potest melius facere vel magnum bonum commo- dum spirituale acquirere si negligat. non video quomodo sit sue salutis neglector et benevolentie domine contemptor. immo amicus dei non esse conuincitur quod eius beneplacitum cum illud perficere potest non explet quando sine difficultate et molestia possit facere ut dictum est videtur ergo hoc sacramentum necessarium esse ad salutem. ita quod si commode haberi potest habeatur. hec de armano.

Capitulum Septimum

De matrimonio quod consistit in consensu duorum in signo consensu. et inter personas legitimas sunt tria videnda. Primo que eius efficacia. Secundo quod matrimonium in- troitum inficiant. Tertio quibus modis sanctificetur matrimonium et quam intentionem habere debeat contrahentes. **Q**antum ad primum nondum quod effectus matrimonii secundum the. et alios in iij. articulis. xxvi. sunt quinque. Primus est

gratia sacramentalis collatio. propter difficultatem perpetue obligationis et propter iuuam necessarium in operibus matrimonii. unde quando queritur cum omnia sacramenta fluxerit a passione christi et ex omni pro sacramenta conformam passioni christi que fuit penalis. quod contrahentes possunt conformari passioni christi presertim cum matrimonium sit delectabile. **h. th. o.** Quamuis matrimonium non conformetur passioni christi quo ad penam tamen conformetur quod ad caritatem pro qua pro eterna sibi in sponsam coniungenda passus est. nam sicut aqua baptismi habet quod corpus tangat et cor abluat ex tactu carnis christi. ita matrimonium hoc habet vicem conferre gratiam ex hoc quod christus sua passione illud representauit et non principaliter ex aliqua sacrificatioe sacerdotis. **E**t sicut aqua baptismi cum forma verborum non operatur immediate ad gratiam sed ad characterem. ita actus exteriores et verba expressa consensu dicente faciunt nexum quemdam qui est sacramentum matrimonii. **E**t huiusmodi nexus ex virtute domine institutionis dispositiue operatur ad gratiam que gratia concupiscentie fomitem in sua radice habet reprimere. **h. th. o.** Secundus igitur effectus est diminutio concupiscentie propter collatam gratiam. **S**ed dicitur. si matrimonium concupiscentiam

p grā; h; minue ergo virgines
 a deuoti oēs deberēt contrabe
 re. **R.** th. w. hoc est si nō eēt
 aliud efficacius remediū p opa
 spūalia a carnis mortificacōez.
 a p similia. **Tertius** effectus cō
 sistit in bonis matrimoni; q̄ sūt
 fides ut neut̄ aliēo maculetur
 thoro sacramētū id ē indiuisi
 bilitas seu vinculū ppetuū. sig
 nans vniōnē xp̄i ⁊ ecclesie. **Et**
 ples ad cultū dī educāda. hoc
 tam bonū plis est in obligacō
 ne s̄b condicōe sc̄z si euenit. q̄
 suscipiatur gratāter ⁊ religio
 se educetur. vñ est ibi obliga
 cō pro semp̄ ⁊ ad semp̄ non im
 pedire istud bonū studiose. **R.**
 t̄ est excusacō vel decor i actu.
 q̄ alias est actus turpitudis
Nullus enī prudēs d; pati iactu
 rā n̄ p recōpensacōe eq̄lis boni
 vel maioris. **S;** i cōiōne viri ⁊
 fēie rāōis iactura accidit. **Tū**
 q̄ rāō absorbetur. tū q̄ caro
 tribulacōez patitur s̄m ap̄sm.
 i. cor. vij. tum etiā q̄ nulli pro
 tunc gr̄ie p̄ph̄iaz offeruntur i
 actu ergo tria bōa p̄dicta expe
 ctantur ut fiat recōpensacō ta
 lium. **Quintus** effectus consistit
 in accidentalib; bonis s̄m. **ver**
 sus **Hostes** scilicet a eo discer
 nitur heres. bis ligat. alma no
 tatius trāffert. auget amozes.
¶ Quo ad secundū nōndū q̄
 ad recipiendū quicq; p̄fatas vi

litates requiritur ut accipere volēs
 sacramētū matrimoni; in sex p̄
 cipue se licite teneat. **Alias** pe
 culū imminet p̄cā mōrlis tēpo
 raneū aut diutinū s̄m doctores
Primo videat cōtrahēs ut non
 sit in p̄cō mōrlī. vbi nōt. **Secu**
 tus q̄ quādo queitur. quis sit
 minister matrimoni;. videt ut
 plurimū q̄ ip̄met cōtrahēs
 ministrēt sibi hoc sacramētū.
 vel mutuo. vel v̄tq; s̄ nec hoc
 requiritur necessario. s̄ cū omni
 cōtractū ē sacramētū. nā aliqñ
 patres contrahunt p̄ filio ⁊ fi
 lia p̄sentib; non exprimentib;
 signa p̄pa. **Si** igitur ibi est sa
 cramentū opt; dici q̄ minister
 est in differentē qui p̄t esse mi
 nister in cōtractū matrimoni;
 omnes enī cōtrahēs duas gr̄
 cias accipiunt q̄ due sūt gr̄e
 in animab; cōtrahētū. ⁊ hoc
 w. est nisi sit obex peccati sup
 ple mōrlis hinc ⁊ inde. **Non**
 ei sufficit ad grā; p̄cipiendam
 q̄ cōtrahēs non sit fict; resp̄cū
 sacramētū; opt; q̄ pri; p̄ritu
 erit q̄ illd̄ sacramētū nō dat
 primā gratia; hoc scot; **Secū**
 do caueat cōtrahēs ne in ot̄ctu
 solū vel p̄ncipaliter intēdat su
 p̄biā auaritiā vel luxuriōsā w
 luptatē. q̄ dī. wilh. p̄si. de sac
 ramentis. **Qui** matrimonio ōtra
 rīa intēdūt multū peccāt. vbi
 gr̄a q̄ amo ē explēde libidis sue

tū fornicus mīmonia inēit
Siliter q̄ solā ppter volupta-
 tem. ā solam auaritiā. ā solam
 supbia; inijt q̄ cōtraxit mīmo-
 niū bonis matrimonij. ā exclu-
 sis aut neglectis. hoc est nō cu-
 ratis taliter o trahētes multum
 peccāt. q̄ non in s̄cificacōe s̄ in
 impuritate terrenoꝝ sac̄men-
 tum recipiūt. ymo abutuntur
 isto sacramento. q̄ verisimiliter
 peccāt mōrliter dicit wilh. si
 sit quis adultus. ā a deo pue-
 ctus q̄ eruditus ut talia nosce-
 re debeat merito. in tales enī de-
 moniū h; potestate; thob. vi.
Sed quereres est ne iter ta-
 les mīmonij. s̄. q̄ sic q̄ si
 amor libidinis sue explēde so-
 lus illos moueat. vel eoz alte-
 rum. ad omnia tñ onera mīmo-
 nij vterq; se obligat pactiōe
 generali. hoc est ad vxore; re-
 gendam. q̄ seruādā ei fidē; thob.
 ri q̄ alia onera. Sicut ei si quis
 baptizaretur cā luxurie tñ. cō-
 cupiscēs sp̄z alicui⁹ cristiane
 mulieis quā aliter habere nō
 poss̄ n̄ baptizaretur. v̄re bap-
 tizaretur. q̄ v̄z sac̄mentū bap-
 tismi recipere; . Sic q̄ iste v̄z
 sacramentum mīmonij perci-
 pit. h̄c non recta intencōe. Cō-
 sensus etiā; iste q̄ si amore libi-
 dinis sit tñ. mīmonialis tam
 est non fornicarius. ā amato-
 rius. nō enim in solā libidine;

cōsentit. sed etiā in omnia one-
 ra mīmonij. q̄ ad oia illa se ob-
 ligat. sic q̄ ille q̄ causa luxurie
 sue explēde tñ baptizatur. nō
 in solam luxuriā o sentit. s̄ etiā
 in hoc ut baptizetur q̄ xpian⁹
 fiat. q̄ ad oia agēda q̄ sustinē-
 da q̄ xpianissimi sunt se obligat
 ipsa suscepōne baptismi. h̄c
 wilh. Tertio caueant cōtrahē-
 tes ne inter eos sit affinitas vel
 cognacō sp̄ualis. ā consangui-
 nitas. mīmonij cōtractū impe-
 diens q̄ dirimēs. alias sibi de-
 bitum reddēdo. alter admin⁹
 adulteriū vel fornicacōnez cō-
 mittere;. Quarto debet in cōtra-
 ctu cōsensus fuisse in mente. q̄ ex-
 p̄ssus in v̄ce. signo. vel scripto.
 deficiente enī alterius o sensu. vel
 si non fuit exp̄ssus. nullum mī-
 monij ess̄ corā deo. Quinto vi-
 deat ne sciēter sit v̄tum deo fa-
 ctū int̄ partes de cōtinēcia. ali-
 as viuens peccare poss̄ mōrliter.
 q̄ deo sp̄sā s̄ b̄ trahere;. nec
 sine p̄cō mōrliter scdm multos
 v̄nq̄ postea poss̄ petē debitum.
 nec prosperitas tēporaliū in ta-
 li mīmonio ess̄ multū speran-
 da. ymo etiā grauius videtur
 peccare qui v̄tiuā ducit sciēter.
 q̄ coopatur ei ad p̄c̄m mōr-
 le causā dando fractionis v̄ti
Siliter alij qui tales tradunt
 nuptiū. q̄ rō. i. dicit non solū
 sup̄. excluduntur a regno dei

qui mōrlia faciūt sed ecia; qui
 consenciūt facientib⁹. vbi glō.
Cōsentie est tacē cū possis r̄dar
 guere vel errozē adulando fo
 uere. **Sexto** caueāt ne clamde
 stine nuptias celebrent s; b̄ndi
 ctione; r̄cipiant ī fatie ecclesie
 vbi non sūt b̄mubi. neuter enī
 coniugū tenetur reddere debi
 tum alteri statim cōtracto m̄ri
 mo iudicat thō. i. iij. di. xxxij. et
 fm wilh. sup ray. peccat mōrl
 ter quā āte b̄ndictione; nuptia
 lem vxorem cognoscit in locis
 vbi est consuetū b̄ndictionem
 e adhibei. **V**aleat aut b̄ned cō
 matrimonialis. et fit pp̄ multa.
 ut notat hūbert⁹ de officio ep̄i
Et wilh. p̄sien. de sacramentis
Sūq; enī matrimonio annecti
 tur sterilitas cōtra hanc val; be
 nedictio diuina. p̄s. b̄ndixit eis.
 et multiplicati sūt nimis. Interd
 paup̄tas. cōtr̄ hanc val; ead
 b̄nedictio q; p̄b̄ioz. x. bene
 dictio d̄m̄ diuites facit Interd
 discordia coniugum s; b̄ned cō
 d̄m̄ val; ad pacem. nūmeri. vi.
Sic b̄ndicetis h̄lijs israhel **Cō**
 uertat domin⁹ vultū suū ad te.
 et det tibi pacem. Interd̄ demō
 accipit potestātē in contrahen
 tes ut patet thobie. iij. de demo
 ne qui interfecit septem viros sa
 re. **S**ed cōtra hoc valet b̄nedi
 ctio. q; ibi est crucis signum
 quod fugat demonē. **I**nt̄dum

in coniugibus cōto d̄natur sic
 equus et mul⁹. **I**do malo amo
 re cōiungūtur contra hoc val;
 b̄nedictio sancta. q; dat gr̄a;
Ecclē. xl. gracia sicut padifusi
 b̄nedcōmibus. gr̄tia autem ele
 uat mentem ad sp̄ualia. **I**nt̄dū
 matrimonio aduēta est m̄sta
 p̄speritas ducens ad malum fi
 nem. **S**ed b̄nedictio diuina
 ecōuerso adducit habūdantiā
 sp̄ualiu bonoz ducentium ad
 bonum finem. p̄s. b̄nedcōnem
 dabit legislator. ibunt de v̄tu
 te in virtutem. viij. de ḡm syon.
Quia ergo b̄ndictio d̄ma cōco
 mitatur iuocacōe; d̄m̄i nom̄is
 quā facit sacerdos i sua b̄nd cō
 ne. fm illud nūeri. v. **I**nuocabi
 tis nomē meū sup filios israhel.
 et ego b̄nedicā eis **I**do rōnabi
 liter b̄nedicitur m̄rim om̄ū ali
 quoz. **Q**uo ad tertiu notat f
 wilh. vbi supra **Q**d cū m̄rimo
 niū sit sancta et sc̄ificatiā et p̄fe
 cta societas maris et feine i sp̄
 hūana. **E**t sc̄itas sit fm dyomi
 um elongacō ab execracōib⁹ et
 cōtaminacōib⁹ vicōz et p̄cōz
 et adherētia totalis ad deum **I**do
 circo septuplex ē sc̄itas mat̄
 monij huāda a cōn̄h̄tib⁹. **P**ria
 consistit in elongacōe a turpi
 tudine et execracōe phibitorū.
 q; contrahētes intendere d̄lēt
 ut se longe faciāt ab h̄ijs. **S**e
 cunda consistit in custodia et

et retractioe consortis ab homini.
Tertia consistit in subiectione
 sui ad alterum et in iugo perpetue
 seruitutis quo se alter alteri sub-
 iicit absque participacione. Quarta in
 suscepcione oneris vicem prouisi-
 onis et educacionis. non enim leue
 est onus viro prouidere de pre-
 gnantibus et nutriendis. Si-
 militur custodire puulos et eru-
 dire. Similitur et in muliere do-
 loe partus erunt oneratae prouidendi
 quibus oportet virum et misericordiam nutri-
 encium et familia. Ruita est ex-
 scepcione regiminis ipsius uxoris
 quantum ad virum qui etiam regere
 habet totam domum. ubi mulieri
 competit pars sollicitudinis non
 ei recepit uxorem tamen ad ei exhibenda
 necessaria victus et vestitus. sed etiam
 ad regendum in conspectu
 cone morum in correctioe et p-
 fectione eius. nec leuis cura et
 modicum est onus cura mulierum.
Sexta ex fructu prolis
 ad dei cultum nutriendum. Septima
 ex ipso sacramento id est sacre-
 rei signo. Est enim signum commu-
 nicationis christi et ecclesie. christi et fidelium
 anime christi et beatorum patrie. hec sunt
 significaciones de quibus videtur loqui
 apostolus. i. thess. iij. Nec est
 voluntas dei sacrificatio vestra. ut
 abstineatis a fornicacione. ut
 sciat unusquisque vestrum vas su-
 um possidere in sacrificacione et ho-
 noze non in passione desiderii. si

cut et gentes que ignorant deum.
 non enim voluit nos deus in im-
 munditia sed in sanctificatione in
 christo ihesu domino nostro. . . .

Capitulum Octauum.

Depnitencie sacramento
 cuius tres sunt partes secundum
 crisostomum. contritio. con-
 fessio. et satisfactio. Primo vide-
 dum est de origine contritionis.
 Secundo de officiis contritionis
 necessariis. Et tertio de effectibus
 contritionis. **P**rimo ad primum non
 dum primo quod scilicet magister di. xvij.
 .iij. Contritio est dolor voluntarie
 assumptus pro peccatis cum pro-
 positio confitendi et satisfaciendi.
Dicitur primo assumptus oportet
 ei in contritione que commuiter
 habetur precedere quedam. scilicet de
 privilegio aut in latrone magda-
 lena et paulo ubi de fonte mi-
 sericordie aperuit ut fieri subito.
 quod in alijs paulatim. Sic enim sa-
 nauit quosdam subito christus. alios
 quodam die sanat successiue medi-
 te cursum communi et in aiabus
 fecit ut the. dicit contra gentes.
Secundo dicitur voluntarie non co-
 acte propter hoc periculosum est in ex-
 tremis primo penitere. ut habes
 super. c. vi. **A.** Tertio dicitur dolor scilicet
 que fit displicibiliter maior cuius
 cuiusque prouocacione contra deum. Et hic
 dolor est voluntatis. nec oportet
 necessario quod sensualiter doleat
 unde stat. quod pro patre mortuo

fenfibilibiter plus doleat nō intel-
lectualit̄ ⁊ gaudeat p̄ cōz de do-
lore tali. Sed q̄ diu dolebit.
Sēp id est quando recolit se
male fecisse. **Or̄to** cum p̄posito
confitēdi ⁊ satisfatēdi. **Secun-**
do nōndū s̄m bonauē q̄ q̄nqz
sunt p̄ambula otricōnis ut plu-
rimū nā penitēcia actualis que
est immediata dispositiō ad gr̄-
tiam oritur ⁊ incipit s̄m ordmē
Primo a fide cui⁹ actus p̄mus ē.
quo homo agnoscat ⁊ credit dei
bonitatē ⁊ iusticiā. **Et** q̄ illi di-
uine bonitati displicet ōne pecca-
tū **Et** q̄ diuina iusticia peccatis
sic offenditur q̄ nullo modo
dimittit iultum. cōsequēt qz hō
agnoscat se mala cōmississe ⁊ dei
offensā incidisse p̄ iusticiā solue-
dā. **Secūdu** est actus timor̄
futilis quo timet se eternaliter
miseri futurū p̄pter peccatū ⁊ r̄-
trahitur isto modo a peccis p̄p̄-
metum gehēne i quo timore q̄s
si solum manerz desparēt. **Idē**
tertius act⁹ fidei ē quo credit de-
um tam infinite misericordem ut
ad veram penitēciam remittat
omēz offensā ⁊ in amicu dei r̄ci-
piat penitēte. **Or̄t⁹** est actus
s̄pei de vniā cōsequenda p̄pter
dei misericordiā ⁊ bonitatē q̄bz
patus est indulgere ⁊ in amici-
ciam reassumere penitētem. **Qu-**
tus ē p̄positū emēdandi vitāz
⁊ reuēndi ad deū. ⁊ se ei cōfede-

randia satisfatēdi p̄ gemitum
cōfessionē ⁊ satisfationem. **Et**
hxc oīa inuūtur luce xv. p̄ filiū
p̄digū p̄mū ibi. dicam illi scili-
cet patri. pater peccavi i celū ⁊
corā te. secūz ibi. **Jā** non sū dig-
nus wearī filius tu⁹. tertū ibi.
Et surgens qd̄ nō feciss̄ nisi de
patris clemētia presūpiss̄. q̄-
tum etiā ibi d̄ vicz. **Surgēs** qui-
tum ibi. vnt **Et** sic patet q̄ pe-
nitentia incipit a timore seruilis.
⁊ ut videbitur terminat̄ in amo-
re filiali. inuat etiā ad p̄ncipiū
cōtricōnis mala considerā q̄ fa-
cit p̄ctm̄ mōre p̄apue de quo i
p̄ncipio libri h̄s de trasgredie-
tibz p̄cepta ca. i. d̄. **Quo** ad se-
cūdu nōndū s̄m magistz in. iij.
i pluibz distinctiōibz de penitētia
Et th̄. ⁊ sco. q̄ ad h̄c d̄ otri-
cōem vel dispositiōēz sufficientē
ad eandem p̄ delectōe ōim peccō-
rū mōrlū exiūtur plura. p̄no
diligēs discussiō consciē ⁊ disti-
ctā p̄cogitacō ōim peccōz mō-
rlū de q̄bz hō nō ē p̄us sufficien-
ter cōtrit⁹ ⁊ cui⁹ libz eoz cū ar-
cūstacijs agguantibz maxie cū
rcūstacijs in aliud gen⁹ mōrlū
peccī trahentibz. habeat aut̄ ad
mēoz adū diligētā sic dicitur
cap. ix. f. ⁊ ca. xij. f. **Ut** probat
magister i. iij. di. xvi. **Et** per au-
g⁹. libro de vira ⁊ falsa peniten-
tia **Et** ad min⁹ in p̄ma cōtricōe.
idē attricōe ⁊ preparacōe ad

contritiōem exigat ut doleat
 de singulis q̄ mēorie occurrūt
 mōrib⁹. a etiā de singulis eo
 rū circūstācijs q̄ peccā spēm mu
 tātidē i aliud gen⁹ peccā mōr
 lis tr̄hūt de quib⁹ circūstācijs
 clari⁹ dicitur in materia cōfes
 sionis. si acō dicitur q̄ oportet
 ut in sequēti mēbro dicitur
 de singulis detestacōem spēalē
 habere mēorie saltē occurren
 tib⁹. vnde p̄ceptū eccie. Omis
 vtriusq̄ sex⁹. li. v. de p̄ni. 7 re
 mis. dicit ois vtriusq̄ sex⁹ fi
 delis postq̄ ad annos discreti
 onis pueneit. oia sua peccā sal
 tē semel in anno fideliter cōfite
 atur. de hoc **Ezechias** rex ait p̄
 saie. xxxviii. **Recogitabo tibi**
 oēs annos meos in amantudi
 ne aie mee. **Secūndum** ē dis
 plinentia seu detestatio singu
 loz mōrlum peccōrum suozū.
 quoz in p̄dicta p̄cogitatione
 poterat esse memoz. Est autē de
 testacō ista nolicio q̄ penitēs
 nollet se illa sua p̄terita peccā
 fecisse. a est volitio conditiona
 lis qua vll⁹ se nō peccasse si es
 set sibi possibile. a optatiua ut
 vtinā non peccassem ita contri
 tum. q̄ aut singula q̄ mēorie
 occurrūt oporteat in spēali de
 testatiōe p̄t. i. **Ezechie. xviii.**
 vbi dē tradidit modū iustifi
 cādi impium dicens **Si impi⁹**
 egerit penitētiaz ab oibus pec

catis suis q̄ opatus ē a custo
 dieit v muer sa p̄cepta mea scz
 p̄posito a fecerit iudiciū id est
 scrutiniū sup cōmissis 7 iustici
 am id ē exteri⁹ efficaciter cu
 qz qd suū ē tribuendo dō sibi 7
 proximo vita viuet a nō moi
 etur. Idē vlt apl⁹. i. cor. xi.
 vbi dicit **Probet** aut seipm hō
 7 sic de pane illo edat. idē vlt
 glō. sup illud ps. **Lauabo** per
 singulas noctes lectū meum.
Dicit p̄ singulas noctes i telli
 gere debem⁹ singula peccā sup
 quib⁹ singulariter flere debem⁹
 ad hoc qut lauetur lectus nre cō
 scientie. **Nō** est qz per singula
 peccā mōrlia facta est spēalis
 auersio ab i commutabili dō q̄
 rei mutabili hō adhx̄it. Itē con
 tritico p̄ cōfessionē explicatur. s̄
 oportet de singulis mōrib⁹ cōfi
 teti. igitur etiā oportet de sin
 gulis contēi. **Et** licet illud ab
 oib⁹ sit faciēd⁹. **Est** enī singula
 ter necessariū istis qui adhuc
 aliqua malitia ita infecti sūt ut
 illam vix vel nō dimittere p̄o
 nāt. indigēt hij tam diu lamē
 tari. quo dum p̄ dei grāz de oī
 bus doleāt. **Cōcordat** p̄fatis
 th. in. iiii. di. xvii. dices. q̄ tū
 ad p̄ncipiū cōtritiōis id ē. q̄ tū
 ad attritiōē q̄ homo cogitat de
 peccō 7 dol⁹ 7 se prepat ad con
 tritionē oportet q̄ sit detestacō
 de singulis peccatis que quis

in memoria habet adhibita diligentia ad memorandum et inveniendum ea. Quantum vero ad terminum contritionis scilicet quoniam ipsa dupliciter format caritate et sit contritio tunc sufficit quod fiat una communis de omnibus similibus. **T**ertium requisitum est una generalis de testatio omnium peccatorum suorum tam obliuorum quam ignoatorum que peccator omisit et non sciuit et adhuc nescit quot fuerunt peccata. per intellectum autem obliuorum peccatorum non dicitur secundum thomam quod obliuio de aliquo potest esse dupliciter uno modo sic quod totaliter a memoria excidit et quod homo non possit illud inquirere nec memorari. Alio modo sic quod partim a memoria excidit et partim remanet. Sic cum in generali recolo me aliquid audiuisse sed nescio in speciali quod fuerit. Et tunc requiro in memoria ad agnoscendum et reminiscendum. Sic etiam dicitur aliquid esse oblitum dupliciter uno modo sic quod in generali maneat in memoria sed non in speciali ut cum homo recollit se unum vel plura omisisse et nescit quod vitium an superbia an auaricia vel luxuria vel gula. Et tunc dicitur homo cum diligentia recitare cogitare ut inueniat peccatum in speciali quia homo tenetur de quolibet suo mortali memorato in speciali contrari speciali. Si autem inuenire non potest nec in parti-

culari in memorari tunc sufficit de eo contrari in quod in memoria continetur scilicet dolere quod omisit quoddam mortale de quo non est memoria. Et debet non solum sic in generali dolere de quodam peccato omisso et obliuio sed debet etiam cum hoc dolere de obliuioe que sibi ex negligentia propria contingit. **A**lio modo potest peccatum esse oblitum sic quod ipsum omnino a memoria excidit nec aliquando de eo habet noticiam etiam adhibita sufficienti diligentia et tunc non tenetur homo de eo contrari in particulari quod impotentia excusat eum a debito et sufficit generalis contritio de omni eo in quo deum offendit. Et dicitur bonum quod peccata non debent obliuioe contrari in generali sub conditione ut si deum in aliquo peccato offendit sed debet de eis contrari si probabili estimacione debet cum probabili et verisimilitudine estimare quod in multis offendit deum et sic ex hac estimacione doleat ac si certus esset. tunc est vere contritus de eis et dimittuntur sibi illa obliuioe sicut cognita que detestatur in particulari. **D**e ignorantia vero peccati quo sit contritum ubi vitium quod peccauit sed nescit ea fuisse peccata. **S**olandum primo secundum thomam in quarto distinctioe .xxi. quod ignorantia eius quod quis scire tenetur non excusat eum quia ipsa metum ignorantia est peccatum. **V**nde

cū aliquis nō cōfiteatur peccā ppter hoc qz nescit ea esse peccā. 7 suo mō videtur si nō oretur de aliqb? peccāis propter hoc qz nescit ea eē peccā a potissimē propt' ignorātiā iuris dīm. tūc non excusatur alias heretici excusarētur quā aliqb? peccā in quibus sūt nesciūt eē peccā. Et etiā excusarētur simplices qui ex negligentia a ex desidia ignorant. 7 qz ignorata ex negligentia sciūtur p diligentia. idō tenetur hō facere qd i se est ut peccā sua cognoscat qtenus de eis oretur cōfiteatur. 7 satisfaciat. Et si quis p qualē diligentia sit repellēda ignorātia. Rñ dicit crisost. super math. omelia xxxix. Si velles scripturaz imgrechi veritatē nūc pōteis oīombus. nūc quereres in scripturis. nūc pulsares bonis opib?. nūc iterrogares sacerdotes. nūc istos. nunc illos. Ex quibus scō; bonauē. sup. iij. Et wilh. parisiē. de fide a legibus. Elicitur qz quatuor sunt inuācia cōn ignorātiā. Primo tenetur quis discere salutaria sibi. Et hoc p vrbī dī attentam audientia. p librorū sacre scripture diligente; lectionē. 7 p cordiale meditacōem. deb; enī quilib; scō; status sui exigentia; talib? intēdere. nō solū in qdra gesima s; etiā in oī die festiuo

cum ad hoc sit institutus. si ei p alios dies tpalibus intēdis cur non i die festo legi dei intēderes. o si q p̄fata fecissent. quāta iā ignorata didicissent. Secūdo exigitur ut quis frequēt ouerletur cū bonis hoibus de rebus loquatur salutaib? 7 querat de eis que ad dī pertinet bonorem a suā salute; **Tercō** hcaueat a peccāis grauib? q iā cognoscat 7 si incidit statū oretur. alias scōm gre. **Peccm** qd p p̄mitētiā nō delectur mox suo pōdere ad aliud trahit peccatū 7 lum rācōis ceat ut probat mgr̄ m. ij. di. xxxvi. vñ rō. i. Enūeratis quibusda; peccāis 7 negligentis dic; p̄pterea trididit illos de; sc; p̄hos i passiōnes ignominie q dēu cognoscentes nō sic dēu gloificauerūt. **Quartum** est ut quis crebro deuotis oracōib? dēu a sacros inuoc; quatenus eū de necessariis potissimē dignetur illuare. qz oīs sapiētia a dño deo est. Sic scūs thō. fuit illuatus a deo a etiā ab ap̄lis de qdā dubio instructus. hoc enī fatiēdo. pluima quis discer; de hoc etiam reperies infra p̄cepto. ix. c. iij. k. l. **Ad** p̄positum igitur i qñ quis incipit scōm bonauē. super. iij. **Cognoscere** peccata q prius ignorabat tunc tenetur de eis i particulari oteri.

a cū hoc cōteri de ignorātia sua
 q̄ sibi ex sua culpa euenit. et d;
 etiā istā ignorātia emendare
 p̄ posse. Alias nō videtur eē ve-
 rus penitēs q̄n̄ ē de necēss ad sa-
 lutem. Quamdiu autē ignoat
 aliq̄ peccā: deb; de eis cōteri i ḡna-
 li. ut q̄n̄ hō dolet in cōi de om̄i dei
 offensa per ip̄m cōmissa. doleat
 etiam in geneali de omnib; pec-
 catis oblitis. Et post q̄ hō con-
 tritus est in particulari de om̄i-
 bus sibi cogitatis. et etiam de om̄i-
 bus oblitis in generali. Tunc
 debet homo estimare verifimili-
 ter se etiam in multis offendis-
 se deum que ignorat et non nos-
 cit esse peccā. Et de talibus debet
 cōteri ḡnali a cū hoc de sua cul-
 pabili ignorātia seu crassa. et p̄
 talib; hūiliter veniam p̄cetur.
 hoc doc; lex dei in ps̄. delicta q̄s
 intelligit glō. q. d. null; omnia
 Ideo additur ab occultis. et. et
 ab aleis p̄ seruo tuo. Et alibi
 Delicta iuuetutis mee et ignorā-
 tias meas ne memineris dñe.
k **S**; q̄reres quāt; dolor seu
 quāta displicentia exigitur ad
 cōtricioē; . R. fm̄ thomā. duplex
 est dolor cōtricioēis. vnus i w-
 luntate et est ip̄a cōtricio met
 seu displicentia peccati. et debet
 eē maior de peccatis q̄ quicūq;
 deliberatus dolor. aut quecūq;
 volitio eiusdem volūtatis de q̄
 cumq; tēporali re. Quia pl; w

luntas debet detestari peccatum
 quia cōtra deum q̄ nolit quod
 cumq; damnū i alijs rb; . maxi-
 me quādo homo de vtroq; de-
 liberat et ea ad inuicem compat.
 deus enim deb; sup̄ omnia pla-
 cere cū oia alia fialiter sint in ip̄-
 sū ordināda. Et ideo p̄ctm̄ qd̄
 ab eo auertit et eū offendit deb;
 super om̄ia volūtatē displicere.
 Ideo Jeremie. vi. luctum vnige-
 niti fac tibi; vbi glosa dicit; do-
 cet penitētē qd̄ facere debeat nā
 peccator nō hab; nisi vnam ani-
 mā. et. Et alia glosa nihil dōle-
 tius morte vnigeniti. Et ita fm̄
 rationem et volūtatem nihil de-
 bet eē detestabilis et magis no-
 litum q̄ peccatū. Et addit tho-
 mas et dicit. q̄ etiam in casu in
 quo oportet hominem peccare
 mortaliter. Aut mori. Aut aliam
 quācumq; penam tolerare; tene-
 retur homo in tali casu omnem
 penam p̄eligere. et potius susti-
 nere q̄ peccare mortaliter. Aut
 q̄ velle peccasse. et habere volun-
 tariam et deliberatam complacē-
 tiam in mortali peccato preteri-
 to. Tamen quando non immi-
 net talis casus necessitatis. tūc
 nullus est de hoc temptandus.
 eo q̄ homo non scit de facili af-
 fectus suos regere a mensurare.
 Bonauētura etiā dicit. q̄ mag-
 nū est periculum et stulticia ab
 aliquo infirmo id ē i virtutib;

Tertium

Preceptum

in virtutibus imperfecto vel etiam a seipso hoc querere scilicet an vellet mori aut quantum pena sustinere vel moraliter peccare quod hoc est se vel alium temptare a nullo penitente debet confessor hoc querere sed si sponte quis illud dicit signum est magne penitentie. Alius est dolor sensibilis in parte scilicet sensibili et talis non est necessarius ad contritionem per moribus. Primo quod non est semper in parte nostra. Secundo quod sic peccatum per actum voluntatis sufficienter nascitur ita per actum voluntatis vicem per detestacionem peccati voluntaria que est essentialiter contritio sufficienter tollitur sine dolore sensibili peccati laudabilis tamen esset si haberet moderate. **¶** Quartum requisitum ad contritionem est ut homo cesset a moribus et ut etiam habeat propositum sibi cavendi per futurum non solum de peccatis commissis de quibus nunc dolet sed etiam de omnibus moribus et occasiombus propter quos ratione quorum verisimilitudine esset postea iterum casurus in morte. propter illud per diffinitionem penitentie gratie que est peccata preterita plangere et plangenda iterum non committere id est habere propositum non ea amplius admittendi. Ad id est magister i. iij. di. xv. et xiiij. Ratio propositi istius est quod si homo non habet tale propositum nullum moralem scilicet committit

Capitulum

Octavum

di tunc haberet voluntatem alicuius vel complacitiam moralem peccati. Dicit etiam augustinus. li. de vera et falsa penitencia. Scio deum inimicum omni criminoso. Quo ergo qui unum crimen rebuat de alio recipit veniam nam luc. xiiij. et ioh. viij. **T**ertium hominem sanum fecit in sabbato. Et nullum demonem in eo reliquit qui legionem habuit. luce. viij. Ex quo patet quod non oteritur qui odium graue contra proximum retinet. Item qui occasiones certas peccatorum vitare non proponunt ut ocubinas. v. furas. et hmoi. Item qui nolunt reuocare seductos malis consiliis et moribus per eos aut diffamatos iniuste. Quintum requisitum est propositum confitendi pro loco et tempore secundum ecclesiam preceptum omnia sua moralia prius non confessata et de quibus prius non est legitime absolutus et etiam propositum satisfaciendi deo pro istis peccatis. **¶** Sextum requisitum est motus liberi arbitrii in deum qui videtur esse maxime dei dilectio super omnia. Ratio est secundum thomam. in. in. p. q. lxxxv. Quia talis dilectio dei est causa de testacionis peccatorum finaliter propter deum et in quantum sunt dei offensiva et contra honorem ipsius facta ut patebit statim de hoc etiam habes. c. xi. penitentia precepto. h. **S**eptimum requisitum est una generalis detestacione omnium peccatorum moralium. Ad veram enim penitentiam requiritur

dicat thō. ibidem q̄ homo dese-
rat pctm̄ inq̄tum est cōtra deū
Et post pauca subdit **S**i enim
displicet hōi aliquod pctm̄ eo
q̄ est contra deū sup̄ oia sibi di-
lectū qd̄ requiritur ad racōem
vere penitētiē tūc etiā displicēt
sibi oia pctā mōzlia. ideo mgr̄
in. iij. di. xxi. btm̄ aug. allegā,
do dicit **A**rbitriū liberratē que-
rit de9. nō necitatem. caritatem
a nō solū timorē. a s̄ dicit opz
non solum timere iudicem, sed
a diligere. ergo oportet q̄ hō
deū sup̄ oia diligat. et q̄ actua-
lis dei dilectio sit sibi causa ⁊ eū
moueat ut detestetur peccatū fi-
naliter ppter deū. sc̄z inq̄tū est
dei offensiuū. a cōtra eius hono-
rē. **E**x quo ptz. q̄ si homo pec-
cata sua detestetur solū qz sunt
oppoita virtuti moali. aut solū
qz reddūt eū indignū ⁊ vitupe-
rabile q̄lēt etiā p̄hi. ognouerūt
detestāda eē pccā. aut si solū de-
testaret ea ppter timorem pene.
amissiois vite eterne. inq̄tū illd̄
eēt sibi incomodū. ibi s̄ dicit sine
vltiori r̄lacōem deū. tūc hō so-
lū quereret suū cōmodū. a fuge-
ret suū incomodū. et nullo mō
quereret deū a illi? honore cōtra
illd̄ apli. i. cor̄n. x. Siue mādu-
catis siue bibitis. a c̄. nec talis
detestacō esset act? virtutis. qz
nō circūstancō nata debito fine.
a p̄ oīs non formaretur gratia.

nec fieri. otrico. ideo nullū tolle-
ret pctm̄. p̄mo ip̄a ess̄ vicium
a actuale pctm̄. qz circūstancō
nata debito fine. a p̄ oīs etiā
nō esset attricō. vna q̄ de ogruo
meretur grē infusione. a pecca-
toz remissione. sed ess̄ actua-
liter offendens. a ita meretur
penā. **E**xēplum p̄mo de anthio-
cho de quo. ij. mach. ix. q̄ de pec-
cato qd̄ omisit in dei fideles nō
ē a deo miām p̄secutus. q̄ ut die
tho. vniā fuilz affecut? si vere
penituisset. nō aut vere penituit
qz non ex amore iustitiē de pec-
catis omissis dolebat. s̄ ex timo-
re pene quā expectabat. vel ex
dolore pene quam sustinebat
Sic demones a dānati oēs pe-
nitentiā agunt magnā p̄ peccis.
nō qz deū offenderūt. s̄ qz in cō-
modum eorum maximum ē. s̄
licet ista septem pūcta sint pro-
babilit̄ ex doctoibus sacre tho-
logie dicta. tñ qui de talibus p̄-
sertim. ij. a. vij. condicionibus
vult p̄dicare. caueat ne populū
scandaliset. vel desperare faciat.
sed more prudentis medici. et
scdm̄ pastorale beati gregoriū
caute loquatur. ita ut duos et
dissolutos terreat. ⁊ emolliat.
pusillanimes autem desperare
de vniā non faciat. **Q**antum o
igitur ad. iij. p̄ncipale qn̄ hō
p̄ illa septē sup̄ dca se preparat.
⁊ deucit ad illā vniā generalem

oim suoz mōrlū detestacōez
 bñ circūstancōnatā. maxīme
 circūstancia debiti hīs scōm
 dicta. Et qñ hmōi detestacō ē
 satis magna p tot 7 tātis pec-
 catis. tunc mox infortuz cauta
 te a fit cōtricio. Et in eo dē istā
 ti deus multa bona ofert penitē-
 ti non ex valoze contricōis pā-
 se seu attricōis. s; ppter meritū
 passiois xpī q; incipit iā aliq;
 modo vīre se xpō ppter quā
 vmonē passio a meritum xpī
 sibi suffragatur p modū influ-
 xus scōm thō. in. ij. p. non in-
 q; ex valoze contricōis pāse q;
 brevis 7 parua est. 7 non suffi-
 ciens satisfactio p pccō mōrli
 qd est aliquo mō infinite mali-
 tie. eo q; p ipm infinitū bonum
 otēntur. Sed dimittit pccā a
 alia bona cōfert ppter meritum
 xpī qui sua passioe nobis me-
 ruit q; qñ hō in fide xpī 7 ppter
 deū detestatur pccā sua scōm
 modū pmissum. tūc de; dimie-
 tit ea ppter hoc q; dei fili; sibi di-
 lectissimus p pccā istis sicut
 p oibus alijs mortu; ē 7 deo
 pri hostiā se obtulit plus scō;
 a se. Cur de; hō. deo placētē q;
 pccm sit masū a no ciuū. Sūt
 aut effectus cōtricōis seu bñe
 attritionis etiā anq; q; confi-
 teatur actuū pmo. scōm cristi
 exēplum luc. xv. oīa pccā mōr-
 lia penitēti i instāti dimittunt.

a pat celestis ei tanq; filio p-
 digo reūtentī mīa mot; occur-
 rit ei et nā penā in tēporalē cō-
 mutādo. Secūdo amicus dī ef-
 ficitur ita q; inq; tatum ei; am-
 pli; nō recordetur ad irā scō;
 Ezech. xvij. qd significat osculū
 pñis. Tercō grā caritas, a cete-
 re virtutes in baptismo infuse.
 7 p pccm pdite aie ifundūtur
 Et hxc est stola pma. Quarto
 heres eterne patrie efficitur q;
 hereditas p fidei annulū in ba-
 ptismo datur ei 7 nunc fides
 caritate foīta certa ē de eterna
 felicitate. Quinto oīa opera vi-
 ua oli 7 mortificata p pccā rui-
 uiscūt ut vlt caltiāmēta pedē
 affectuū amō muniēt. **P**refa-
 tas septē condicōes vire conf-
 tionis breui; pstringēs can-
 cella. parisiē. ioh. de gersona
 interpti suo inter cetera sic di.
 Sciens misericordissim; pater
 de; a cognoscēs nra; fragilita-
 tē pmaximā 7 ad malū promi-
 tatē multiplicib; vñs mōrli vi-
 ta durate patissimus est nobis
 delicta rmittere a gratiā oferte
 si dūtaxat vraciter 7 ex corde
 tres sibi subscriptas veritates
 porrigam; **P**rima veritas dñe
 sic vel sic cōi tuā bonitatē pec-
 caui. qd mihi displicet. ratiōe
 cui; penitētiā ago q; te offē-
 di. q; totus es venerādu; a co-
 lendus. q; q; mandatum tuū

Tertiu**Preceptum**

transgressus sum. **S**ecunda veritas dñe bonum habeo ppositu et desiderium tuo inuamine mediante mihi in futurum p̄cauendi ne incidam in peccatu et occasiones iuxta possibilitate virium euitadi. **T**ertia veritas dñe bona h̄o voluntatem peccatorum meorum confessionem integraliter facienda p loco et tpe scdm tuu et sacre matris ecclesie mandatu et pceptu. **H**as veritates si aliqs q̄licuq; loco et tpe sinceriter no ficte aut mendaciter ex corde p̄nutiauerit securus existat se in salutis et gre statu consistere et vitā eternam mereri q̄ uis oia crimina dimissis. **S**i etiā talis absq; alia confessione continuo decederet in absentia sacerdotis dormiendo. aut alio quouis modo morte s̄bita puentus. idē finaliter saluaretur acerbissima q̄ pena purgatorii mediante. **E**x quo nōndū et salubre cōsiliū elicitur ut xpianus quilib; singulis dieb; bis aut semel sero vel de mane. aut saltē festis dieb; redeat ad cor suum. conscientiam examinās. a tres pmissas veritates p̄ferre valeat cū cordis sinceritate. et si sic. tūc intra statū salutis se esse cōfidat. q̄ si ea pura mēte fateri nō val; obstāte voluntate p̄cādi q̄ actualit̄ delectatur. aut iniquo pposito quo quis occasiones p̄corū

Capitulum**Octauum**

vitare renuit quemadmodū illi qui peccatis carnalibus meriti resurgere nolūt. aut vsuras suas. aut iniustas merca cōnes et lucra cōtinuāt. vel iniuste retinent alienum. quiq; alterius odio vel vindicte desiderio flagrantes in nocendi pposito p̄seuerāt. certissime sciāt h̄i et cōsimiles nō ep̄m. a papam eos absoluerē posse. q̄ q̄ talib; salutare cōsiliū detur ut p seipos vel alios bona que poterūt operentur. orādo. vel elemosias dādo q̄ de eor corda illuminet. et ad bonū dirigat et cōuertat. **H**ec cancell. **S**ed quō cōtricio ē habēda de vicijs. **S**exto. in iiij. di. xvij. q̄ ad deletionem vicijs non exigitur actualis cōtricio de oib;. nec sufficit habitualis cōtricio p delectōe omnium semp. sed sufficit media cōtricio. scz quozūdā displicētia specialim i q̄s i dēu feruēt ferretur. vbi p̄tuc sibi implicite oia sua displicere nō vialia. **T**erz. o; semp q̄ animus nec implicite nec explicite illi vicijs mixreat qd sibi vult dimitti. alias voluntas curua esset. **H**ec itelligē q̄ ad reatū peccati. s̄ de pena plus et min⁹ dimittitur scdm q̄ pl⁹ dolet. vel apt⁹ deuotum remedium suscipit ut aquā benedictam. disciplinam. et alia huiusmodi

Capitulum Nonū

Confessio ē secūda ps
penitētie de q̄ tria sūt
vidēda. Primo q̄ eius
fructus seu effectus. Secundo
quō quibz; et qualiter sit cōfite
dū. Tertio de cōfessionis geneā
lis effectibz; et proprietatibus.
a **Q**uitum ad. i. nōndum scdm
thō. et sco. et bouē. di. xvij. in.
q̄ nouē sunt effect⁹ cōfessio
nis et sacramentalis absolutionis.
Prim⁹ est magnū meritum cō
fētis et fuga trāsgressiois ist⁹
p̄cepti de quo i hoc precepto
xps ait ioh. xx. Quoz remisci
tis peccā remittuntur eis. Obdit
etiā q̄s hoc p̄cepto ecclie. quo
rū p̄ceptoz trāsgressio ē ḡue
peccatum. b **S**ecūdo valet ad
augmētum grē si quis prius
eā habuit. Tertio valet ad ḡ
cie noue infusione; si ea prius
caruit. facitq; de attrito otritū
Si ei doloz attricōnis peniten
tie non fuisse sufficitis disposicō
ad cōtritionē. tūc cōfessio et ab
solutio ei supradūcte supple
rēt eius defectū dūmō penitēs
ip̄e tunc non ponat obicē grē
per cōmissione; actualis peccā
mōelis. Quarto cōfessio et ab
solutio infimite longā penam i
fermī et acerbā valde mutant in
tpalem penā et purgatozi. et
hoc fatunt cōfessio et absolutio
bite in proposito. etiā; anteq̄

hō cōfiteatur se; q̄n cōfiteatur ve
re. qz sic an cōfessio nē mori
ens finaliter saluaret. Et qz p̄
fata pena q̄ q̄ sit finita tū im
pporcionata est viribz; penitē
tis in hoc mūdo viuentis p̄vīm
clauū in cōfessioe et absoluti
one. intntū illa pena p̄ cōfessio
ne; et absolucōe; minuit; qz re
man; ppocōnata viribz; peni
tētis ita qz satisfaciendo p̄t se
ab ea i hac vita tōliter q̄s libe
rare. idcirco q̄nto cōfessio et ab
solucō sacramentalis i proporcio
natā hōis viribz; penā cōtrito
debitā reddat h̄ proporciona
tā hōi et p̄ oīs penā finitā minu
it ampli⁹. Sexto cōfessio et ab
solucō etiā penā p̄ peccā debi
tā p̄pter verēcūdiā pl⁹ minuūt
q̄ pri⁹ fuit imminuta. Et idō
q̄nto pl⁹ quis cōfiteatur. tūto
sibi pl⁹ pena minuūt; et totū
cōfitei possit qz oīs pena sibi di
mitteretur per p̄fata. Septimo
cōfessio valz; ad peccā cōgnicio
nē q̄n sit discreto cōfessoi. Octa
uo valet ad cōscie asscuracio
nē. vñ cū dauid corā p̄pheta
cōfitebatur peccm suū. statū au
diuit ab eo. Trāstulit dñs pec
catū tuū. ij. re. xij. vñ de. ij. cor. n.
ij. Gloria nostra hxc ē testimo
niū cōscie nre. Nono scō; et hō.
spālē ornatū imp̄mit faciei ai
me deo honorificū proxiō ex
emplarem et de moni terribilē.

Quoniam ad .ij. principale de
 quinq; circumstantiis satis ne-
 cessarium est dicere videlicet quis
 ubi quoniam quod a quo christianus te-
 neatur confitei primo quis confite-
 ri teneatur **h.** s. m. p. n. o. m. i. a. t. o. s.
 doctores quod adultus qui habet
 usum rationis. et qui post baptismum
 susceptum peccavit mortaliter. p.
 adultum autem intelligit Scotus
 non aliquem tamen a tante etatis.
 sed hominem qui habet etatem suf-
 ficientem ad agnoscendum quid
 iustum et quid iniustum contra legem
 dei. Et qui prius instructus a me-
 ro gat? ordinate percipit quid
 iustum et quod iniustum in lege dei. quod
 in vno citius fit quam in alio In non
 nullis etiam malitia supplet etatem
Ita et potest fieri in his. **S**unt
 quatuor dubia hic. Primum quod
 de muto. Item. ii. quid de igno-
 rante per deoma. certum **h.** comu-
 ter s. m. doctores quod tales per sig-
 na et nutus confiteri possunt no-
 ta tam contenti quam confessi. Si
 autem non habentur signa utriusque
 nota: tunc fiat per interpretationem etiam
 secularem qui tacere tenet sicut
 confessor principalis. Scotus tamen
 videtur non esse necessarium con-
 fiteri per interpretationem sed talis qui
 non habet sacerdotem per deoma sci-
 entem. habet impossibilitatem
 confitendi homini per deoma. propter
 quod ut dicit Scotus: sufficit sibi con-
 fiteri deo cum apposito ista peccata

confitendi etiam sacerdoti oportu-
 tate oblata. **T**ertium du-
 bium nunquid non habenti sacer-
 dotem penitentem licet mittere a confitei
 peccata per scripturam. Scotus a sa-
 ceto doctorem in quod libetis videtur
 quod sit contra rationem confessionis
 sacramentalis: scriptura missa sa-
 cerdoti absenti. Tum quod scrip-
 tura talis de sui natura semper est
 patula cuiusque legem. Tu quod
 absenti tolleretur iracundia quod
 est etiam per maximam satisfacto-
 nis. Tu etiam propter pericula que sequi
 possent in ruelando peccata hoc
 christus docuit sumere sacramentum
 ut videtur s. m. Aug. 9. a magis
 di. xvij. **R**atione luce. xvij. precepit le-
 prohis ut se penitentem sacerdotibus
Quarto quod de illo qui nullum mortale
 sed solum veniale peccatum habet; **h.**
 s. m. multos quod non tenetur con-
 fiteri ratione diuini precepti quod
 contra mortale solum latum est
Sed ratione precepti ecclesie
Omnis utriusque sexus tenetur
 s. m. quosdam. **S**ecundo quod tene-
 tur aliquis confitei **h.** quod mortalia
 peccata cum quibus conditionibus? vide-
 licet omnia mortalia et circumstantias
 ad mortale trahentes. Dubia quedam
 et quantitas mortaliu et s. m. quosdam
 quantitate quadam. Mortalia tenentur
 confitei quod quod prius non est rite confessus
 a de quibus potest habere memoriam
 dicit Scotus premissa inquisi-
 tione diligenti secundum possibilitatem

fragilitatis humane. **R**acō est. qz p qdlibz peccm mōrle effici tur quis dī inimic? 7 sepatur ab vnitāte quadā ecclē. **C**ōfessio autē dīrēcē iſtituta est ut q̄s ostēdatur deo 7 ecclē recōciliatus. **I**tem p oē mōrle naufragatur hō 7 p tabulam secūdā penitentie post baptisimū solū salus acq̄ritur. **S**z etiā dictū est mōrliā illa cōfitei quoz pōt h̄re memoriaz ut tactū est. **E**t dicit sco. qz hō debet tātam diligentia apponere in scrutādo cōsciam suā 7 in quirendo mōrliā a se cōmissa q̄ntam diligentiam apponerz prudens viz cū aliqd multum arduū qd valde est sibi cordi. **S**z cōstat qz hoies p tyalibus arduis que runt diligentissime vias. amicos 7 media prudentissimē. vñ aug⁹. 7 allegatur a mḡro dī. xvi. dicit **S**it patus facere p recuperāda vita aie que facerz p eutāda corpōis morte. **E**t s̄bdit. cū gaudio enī facere debet immōrliis futuris q̄ facerz p differenda morte moitur⁹. diuturna igitur deliberatio locum maxime habz in diu non cōfidentib⁹ 7 cōterētib⁹ raro 7 a grosse viuētibus. **O**portz etiā oia memorata 7 singula vni 7 eidē cōfessorī cōfiteri. **R**acō qz cōfessio fit sacerdoti loco dī. **S**ed in cōfiteōe oia 7 sin

gula deo debent ostēdi. ergo 7 in cōfessione. **E**t in casu quo cōfessor p̄mus ppter casus reſuatos non possit absolue ab oibus. tñ cōfiteus tenetur p̄mo cōfessorī cōfiteri oia 7 singula. 7 de illis a quibz nō pōt absolue cōfessor debz eū ad supiorē remittere. **D**icitur nōnter oia mōrliā. qz siue sint. cōfessus siue p̄posita. siue v̄rba. siue facta. siue obmissa mortaliē oia sunt cōfitenda. adbitur vñ ex parte cōfiteus qui erubescere dī corā xp̄i vicario. que facere non erubuit corā oipotenti deo. **E**x parte etiā cōfessoris ut sciat de singulis iudicare. 7 sic h̄m⁹ qz oportet cōfiteri mōrliā oia que in mēoria haberi possunt. 7 vñ sacerdoti. **O**portet h̄ etiā tercō cōfitei mōrliā cū circūstācijs aggrauātibz 7 in aliud gen⁹ peccā mōrliis t̄ribz. **S**icut fūt ille que sp̄ali p̄hibicōne p̄ceptoia prohibent. v̄rbi grā **A**ccipere alienū prohibet ibi. non furtum faties **S**ed si quis de loco sacro accepit. vel rem sacra. alia prohibitiōe p̄hibetur. ideo oportet ambo cōfiteri. viz de furto. 7 de sacro loco. **S**imiliter si fornicatus est cum adultera. vel cum moniali. vel cōsanguinea. h̄e circūstāte in aliā sp̄em peccā mōrliis t̄ribūt. ergo fūt cōfiteude. **S**ic forte

est de hoc qd qd mōrle peccat die festo. qd p mōrle pccm pl9 violatur festū qd p opus mechanicū. de hoc hēs capitulo pmo. **H.** h9 pcepti. pcedētia ei mōrle equalēt duob; mōr lib; **i** **O**port; eē. nij. quotas peccator; mortaliū dicere q memo ātur qd; qd quociēs est circūstātia. vnde o; dicē. pma vice feci cū talib; circūstācijs. 7 secūda vice talit; a taliter. **O**port; etiā fm aliquos dicē qntū vel circūstantias qualcā que licet non mutēt spēm: addūt tñ nōbile q̄litate malitie a deformitatis. ut in furto multū addit ad parū vñ qñ qd tales circūstācias noscit ex se vel ex confessiois in q̄fice. etiam sūt cōfite dē fm multos **Th.** tñ dicit qd nō oport; **S.** cot; di. qd nō est certū eas confitēdas esse s; tutum ē fieri a vtile. **O**port; ei qd qd cōfiteat; peccata qd dubitat an sint venialia vel mōrle. Quia fm bonaueturā qñ homo aliquod veniale suum credit esse mōrle. Aut dubitat pbabiliter an sit mōrle. aut veniale. a sic dubitat an cōfiteri teneatur an non **S.** illud nō confitetur tunc exponer; se discrimini. a i hīs que sūt salutis dimitter; ptem securiorem quā faciliter cōse qd poss; **Et** th. di. xxij. **Qd** quādo quis dubitat de aliquo peccato

an sit mortale tenetur illud cōfiteri dubitacōe manēte. Quia quicq̄d cōmittit aut obmittit in qd dubitat eē peccatum mortale peccat grauitē discrimini se cōmittens. Debet ergo confiteri rem put hab; in corde. nō dicendo se peccasse mortaliter. sed iuditiū cōfessor; de hoc r̄līnquendo. **Tercō** aduertēdū vbi. vel cui qd cōfiteri teneatur **R.** fm th. i. nij. di. xvij. qd non oī sed sacerdoti habēt iuris dōnem in cōfite dē. **Et** sunt prelati quatuor. papa hab; iuris dōnem i oēs. **Ep.** i dyo celsano **P.** leban; in prochianos suos **Et** prelati collegij. vel monasterij. vel ordinis. in sibi subiectos **Et** q̄lib; p̄fator; pōt p̄tate suā altei cōmittē. qd eē. fm cōmissio; pōt absolue **S.** quō tenetur ad celacōnez cōfessiois hōiēs a etiā ad alia celāda **R.** fm doc. cōfiter in. nij. di. xxi. **Qd** vij. sūt sigilla hōiēm ad tacendū artātia n̄ de re aliūde sciat. **Pri**mo ligatur ad tacendū cōfessor de pccis a circūstācijs. a p̄fator; in cōfessioe pceptis. **Secūdo** nō cōfessor qui audit cōfitentem a casu. vel a p̄posito. vel in p̄pretādo signa muti. vel verba p̄dōa ignorantis. **Tercio** quicūq; audit ab aliquo precedentū reuelationem cōfessiois. adhuc tenetur tacere. **Quarto** cōfite dē q

Tertium Preceptum

reuelacōe inuicōnis penitēcie probabilit̄ crederet ofesso rē ledi tenetur celare. alio quī uerēda patris sui nō cooperiēs uel discoopiens cū cham maledicitur. **Quinto** qñ vn? ab alio petit ofiliū reconmēdās ut hoc celet. a hoc accipit ad celandū. tenetur celare nisi aliūde de obligaretur. ut pt; infra p̄cepto .viiij. c. iij. **D. xiiij. c.** **Sexto** q̄ p̄cepit ab alio uerba q̄ ex natura facti talis sūt materie q̄ reuelacō nocer; tenetur tacere nisi tñ q̄ si se ad hoc obligass; **Septimo** seruis auscultās a p̄posito uel a casu secretū q̄s tractatur i cuius domini sui tenet celare. si frāgit; ius civile grauit̄ eū punit. a ius dīmū. **Octauo** modus vōtur sigillū secreti a ut dic. p̄. de pa. vbi prius q̄ oēs talia sigilla frangentes de quib; dictū est peccant gūiter nisi aliūde sciāt. uel ordo correctionis fraterne. uel denūciacōis. uel p̄sump cō boni uiri cui dicitur reuelacōe; q̄rūdam de p̄fatis aliter fiendum exposcāt

n **¶** An aut̄ possit heī layco cōfessio **h. q. i** nullo casu necē ē layco confiteri. q̄ cum clauēs non h̄at non pōt absoluerē. s; quādo q̄s nō h; sacerdotē; sufficit p̄positum cōfiteri. uerūtame ut dic. magis. di. xvij. et alij. doctores plures. penitens talis i

Capitulum Nonum

articulo mortis nō habēs sacdotem nō tenetur s; pōt cōfiteri seculari. ut uerēdā sibi cedat in satisfactionem. a alter sibi ofiliari possit. a ut ostēdat suū posse facere. **Debet** etiā cōfites diligenter cauere ne alterius famam sic alias etiā. tenetur i cōfessione ledat manifestādo alterius persone occultum peccatum ḡue. et infamans. quā p̄sonā confessor actu nōscit. aut nōsceret uerisimilit̄ p̄ futuro. nec confessor i sciscitātī deb; eā patefacere. nisi pri? circa istā personā seruass; sup hoc fōrm correctōis fraterne. aut essent forte aliquē cause p̄pter quas etiā extra ofessionē poss; aut deberet illi sacerdoti illas res denūtiare. aut alias deferre. alias dicēs uel iubens dicere. peccat detrahēdo. **Et** si cui ex inadūtetia factū est. aut ex ignorantia. d; illud cōfiteri. q̄ in sacramento penitētie multum ē p̄ccm vitā dū. unde peccat qui i cōfessio ē dicit. uicini mei ista omūter fatiūt uel cōmune est hoc p̄ccm in ciuitate uel i patria mea. uel nos oēs sum; tales. **Sed** dices. quid ergo fatiēdū est in p̄ccō eiz cūstātionato taliter q̄ non possum eius sp̄m exp̄rimere nisi aliū notem. ut si filia cū p̄re peccauit **h. q. d; quere** re aliū confessorē habentem

Tertium

Preceptum

autoritatē quē si nō cōpetēter
reperit potest licēciā alteri sacerdo-
ti confiteri. Et semp̄ talē q̄rat q̄
nec noscat aliū nec v̄similitez
nosciturus sit. Et si nullū repi-
ret quī nosceret aliā p̄sonā di-
cit bonauen. a durā. Si etiam
imminz casus necessitatis ut qz
se putat statū moiturz qz famā
p̄ximū q̄tū potest d; custodiē.
s; magis d; suā cōsciētā purga-
re. **Th.** i. iiii. di. xvii. q̄stioe de
cōfessione ar. iiii. dicit In casib;
illis quādo cōfiteus scit sacerdo-
tem suū h̄reticū. Aut sollicita-
torē ad malum. Aut fr̄agilem
quī ad peccatum qd̄ quis ei cō-
fiteatur sit p̄nus. vel si r̄uelator
esse cōfessionis p̄babiliter cōsti-
metur. vel si p̄ccm̄ contra ip̄m
cōmissum sit de quo quis confi-
teri debet. Et in casib; in quib;
p̄robabiliter penitēs piculum si-
bi vel sacerdoti ex cōfessione ei
facta timet debet recurrē ad su-
periorē vel ab eodē petere licen-
tiam alteri confitēdi. Et si licen-
tiam habere nō possit: idem est
iudicium qd̄ de illo qui nō ha-
bet copiā sacerdotis. vnde ma-
gis debet diligere laico confite-
ri nec in hoc trāsgreditur aliq̄s
p̄ceptum ecclesie. Quia p̄cep-
ta iuris positivi nō se extendūt
vlt̄ra intēciōez p̄cipientis que
est finis p̄cepti. Nec autem est
caritas sc̄dm̄ apostolum. **Q̄n**

Capitulū

Monum

bernard; dicit. illud qd̄ est in-
stitutū p̄o caritate nō deb; mi-
litare contra caritatem. **S;** con-
fessio p̄o caritate instituta est.
que contra caritatem militaret.
si homo ad cōfiteendum vni sa-
cerdoti artaretur in casibus re-
citatib; nec sit aliqua iniuria sa-
cerdoti si in p̄cedētib; casib;
ab eo diuertitur. Quia priuile-
gium meretur amittere qui cō-
cessa sibi abutitur p̄ tate. **Hec**
de th. Item caueat confitens
s̄m̄ p̄fata q̄tū potest ne cō-
fiteatur reuelatori cōfessionis.
vel ei q̄ pronus sit ad odiū au-
dita cōfessionis materia vel ad
luxuriā; et sic de aliis s; nō neces-
saria ibi abscedat vel aliū cōfes-
sozem s̄m̄ p̄dicta querat. **Nā**
quādo circūstantie incitātes ad
libidine; peccatū agḡrauātes.
nō tamē ad aliud genus pecca-
ti mortalis trahūt. tales quq;
debēt et p̄nt laudabiliter reticēri.
ad h̄ita debita discreciōe s̄m̄ q̄si-
deraciōez turpitudinis cōstācia
rū et p̄mitatis ad malū ex eius
cōfessionis siue i cōfite. siue i cōfes-
soze h̄i ec. d. l. v. v̄lētī medita-
ri cōfiteā de luxui appetit p̄ do-
mare carnē p̄ ieiunia et h̄mōi.
et cōfideāre vilitatē p̄ccōz. In-
ferni p̄as et h̄mōi et sic detesta-
ri ne caro icalēscat. **Qd̄** si nō iu-
uat oport; vtiq; necessaria ibi
fieri et sacramentum ibi inuāē

Tertium Preceptum

pōt ne noceat scōm illō marci
 vltio Et si mortifex quid bite
 p rint non rē. **¶** Quātus mod?
 in oñtēte debz seruari. vicz ut si
 vult absolui oportet de neāta
 te 7 sb pena noui pccā qz fit in
 caritate vl attritus. vñ a sco.
 dicit qz hō tenetur confitei cū
 displicentia pccī omissi 7 cū p
 pposito abstīnēdi a pccis 7 enā
 cū pposito obediēdi in suādo
 istā satisfactionē a penitentiā
 quā ab ipō sacdote sibi imposi
 tā volūtaie assumpfit siue in se
 suscipiet. Et bonauē. dicit qz si
 accedit ad oñsionē a absolu
 cōez sine pmissa dispōsitiōe pro
 babili. pmo accedit cū cōntra
 dispōsitiōe. ut qz sibi placz ali
 qd mōrle pccz tūc peccat mōr
 lit qz illud sacmētum qz tum
 i se est irritum fac qd nō est si
 ne otemptu. piculum ergo est
 nolētibz restituere. iniuriā te
 nētibz. 7 carnalē amorē tenē
 tibz luxuriosū. iste tñ qz fictus.
 ē id est qui nō habz ppositum
 cauēdi mōrli a. s. ppositum omtē
 tere. vl non displicent pccita
 mōrli. audiēdus est. 7 sibi pei
 tētia imponēda p emolitiōne
 cordis. sed nō est absolūēdus.
 qz fictio talis ē sibi pccm mōr
 qz si sic vllz absolui. **¶** Itē caue
 at confitens ut p tūc non fit i
 excōmūcaciōe maiori. qz a nul
 lo pccō pōt absolui nō p abso

Capitulum Nonum

lutus a snia excōmūcaciōis ma
 ioris Item oñsio sit vtra ut nīl
 ibi dicat hō scienter falsum. si
 cte se laudādo vl vituperādo
 etiā se. qz tunc mentiēdo cōtra
 mētez loquēdo fieret pccōz Itē
 sit nuda absqz obscuritate vr
 borz occultante pccā aut circū
 stātiās. s. cōfitens oia cōfiten
 da quātumcūqz sint turpia ex
 primat ut pōt honeste 7 decen
 ter. talit tñ 7 cū talibz vrbis.
 ut oñsioz plene 7 clare intelli
 gat pccā spz 7 circūstātiās ag
 guātes. **¶** Qnto qñ. id ē tēp? cō
 fitendi obfuanū est. **¶** Vbi r
 notādū qz ex pcepto ecclie oīz
 vtriusqz i decretal. tenetur hō
 ad cōfessionē in omni anno ad
 min? semel 7 potissime in qdra
 gesima ante pascha qz tunc q
 libz tenetur cōmūicare. **¶** Secū
 do die. sco. ex pcepto dīmo ille
 qz cōmisit mōrle de quo non ē
 confessus tenetur illud confite
 ri quādo cūqz est in mortis ar
 ticulo qz quilibz qñ sibi immi
 net iuditū dāna cōmis. 7 iudi
 tū mie: tenetur se ad misericor
 diā preparare qñtum pōt. **¶** S
 ibi est hmōi scz in infirmitate.
 vbi merito formidat sibi mor
 tē imminere. **¶** Secūdo qñ cūqz
 se exponit actibz piculosis ad
 mortem. sicut in bello mōrli. in
 naufragio. 7 in filibz. **¶** Tercio
 qñ vlt excere act? qbz spēalit

Tertium Preceptum

debetur reuerentia. ut quando vult comunicare vel celebrare preconferi debet post mortale peccatum. habita sacerdotis copia. Subdit sec. Et in similibus simile est iudiciu. Quarto quando quis habet presentiam eius qui potest eum absolueret, et viximiliter timetur quod non sit illius aut alterius absolueret potest presentiam vniquam in posterum habitur. Item quinto teneret quando conscientia erronea aut dubium probabile angeret ad confitendum. Item sexto quando vult certis temporibus velle confiteri. Ex precedentibus omnibus patet et manifeste sequitur quod in certis casibus est necessaria confessio iteranda. Primum quando quis diuidit confessionem sic quod scienter et a proposito reseruat aliquod mortale quod omnino non vult confiteri. Aut quod non vult illi sacerdoti sed alteri confiteri. Talis teneret omnia preconfessa iterando confiteri etiam tacitum peccatum quod tacuit scienter. Secundo quando confitens est in excommunicatione maiori. quod tunc dicit the. m. iij. di. xvij. non potest esse potest sacramentorum nisi prius a vinculo absoluitur prefato. Tercio quando quis contemnit satisfactionem aut negligit implere satisfactionem et satisfactio obliuiscitur. Tunc secundum aliquos confessionem oportet iterare. Alias nesciret satisfactionem

Capitulum de Monum

intingere. dicit tam bonauentura. quod primus et tertius casus intelliguntur. quando confitens mutat confessorum. Nam si precedenti confitetur et talis memoratur de peccatis. tunc non oportet iterari. Aut non: tunc oportet secundum aliquos iterari. Item non oportet iterari propter peccati obliuiscordacionem sed sufficit oblitum confiteri peccatum et obliuiscordacione proprie negligencie et alia preconfessa in generali dicere. puta eum plura confessus sum: obliuiscordacionem etiam de istis. Quo ad tertium principale de generali confessione notandum est quod generalis confessio est duplex. quedam generalis et publica que fieri solet in accessu sacerdotis ad altare. post sermonem ad populum. In religionibus etiam quibusdam in prima et ante completorium. hoc valde ad remissionem venialium quando quis dirigit contra ea confessionem illam ad delectationem culpe eorum et pene totius vultus secundum exigentiam deuotionis et actualis contritionis etiam in generali. Alia est generalis sacramentalis in fine confessionis vbi post scita et confessio particulariter dat quis se reum in multis alijs. puta de ignorantia supra dictum est et etiam de obliuiscordacione. Et talis valde ad delectationem etiam mortalium et venialium. Et plus quam precedens non sacramentalis quod ibi est vis clauium

Tertium Preceptum

Capitulum de satisfactioe.

Satisfactio quae est tertia pars penitencie. idcirco cum ea tria sunt vide da. Primo qua de ea oportet fieri in quibus consistat. Secundo de remedijs contra recidivum peccati. Tertio de periculo eorum qui tardant conuerti et satisfacere. **¶** Quintum ad primum nondum scilicet et hominum. in. di. xiiii. ad videndum quomodo et cur oporteat satisfieri deo: sicut tunc accipi debet in humanis. nam homo qui offendit proximum peccat contra amicitiam in quantum sibi affectum debitum non impedit. Et etiam peccat contra equalitatem iustitie in quantum rem alteri debita subtrahit. Sic peccator qui tum ad affectum peccati amicitiam dei violat. et pro mole dictam diuine legis deo debitum subtrahit. Ex primo amittit gratiam et incurrit offensam. Ex secundo meretur penam cui etiam post actum peccati cessationem manet debitor. et semper usque ad penitentiam de peccato illa aut obligatio ad penam veatur reatus peccati. Contigit autem inter homines aliquando dimitti offensam alicui et hoc pro reparacione amicitie non dimissa pena satisfactoria. ut cum offendens placat offensum verbum et taliter quod recipit eum in pristina amicitia. at tamen offensus adhuc ab eo exigit satisfactionem. ad damnum illatum recompensationem.

Capitulum Decimum

aut rei ablata restitutionem vel simile aliquid. Sic ad propositum quando homo pro penitentia se deo subicit pro peccatis conterendo et confitendo in voto ad minus de re mittit sibi peccatum quo ad offensam quod recipit eum ad amicitiam restituendo sibi gratiam gratumfaciente. sed nondum sibi peccatum dimittit quo ad totam penam. sed eternam mortali debitam sibi mutat in temporalem quam contetur in proportionatam tamen viribus penitentis in hoc mundo. et ideo in purgatorio luendam secundum the. et bonum. Cum vero confitetur et absoluitur tunc eadem pena vi clauium sic minuitur quod efficitur pro portio nata viribus penitentis hic et in toto aboleri potest pro satisfactione in vita presenti. Et vim tale diminuen di christi passio penitencie sacramento otulit. Et sic potest causa quare oportet satisfactionem fieri. **¶** Sed quereretur pro quanto tempore vel pro quot opera purgatorium abolet per satisfactionem hic vel in purgatorio. **¶** Rich. fil. achie. sup. in. di. xvi. Quis hanc profunditatem inuestigaret. cum apud claret. **¶** Altitudo diuinitatis sapientie et scientie dei quod incomprehensibilia sunt iudicia eius. **¶** Si ne estimet illum summe bonum odio vel inuidia abscondisse. **¶** Si potest ex bonitate sua pro nostra utilitate magna. **¶** Scit enim secundum

Tercium Præceptum

illō gei. viij. q. sensus et cogita-
 tio hominis sunt ad malū pna.
 vñ si scir; quāta sue culpe debeat
 tur contritō ut deleatur reat?
 pene eterne vel purgatorij iā
 ad maiora nō tēder; h̄ h̄is cō-
 tentus multa purgāda coacer-
 uaret. Cū tam purgatorij pē-
 cō; mūdi pēnā excedat. **S**;
 q̄ sunt opera p̄ q̄ satisfacere pos-
 sum? **R.** s̄m docto. xv. di. quat̄
 Ad hoc q̄ op̄ aliquod sit satis-
 factoriū deo p̄ p̄cās q̄nq; req̄-
 rūtur. Et idē intelligēdū de pas-
 sioe satisfactoria. Prīmū oportet;
 q̄ sit opus bonū et benefactū
 cedens ad honore dei; opus enī
 malū a malefactū q̄ tuncūq;
 est; penale nō satisfacēt; q̄ non
 est; ad honore dei; p̄m o contra
 et pēnā meret̄ illud agens; s̄m
 plures etiā doctōes op̄ satisfactoriū
 opt; q̄ sit caritate for̄tū
Secundō ē q̄ sit p̄ale de sui na-
 tuā. Ita q̄ h̄o p̄ tale opus sub-
 trahat sibi aliquā delectacōem
 corporalē. Aut o modum corpa-
 le. a vñle tpale op̄ ei bonū nō
 penale ideo non satisfacit; quia
 illud peccato; qui peccādo plus
 iusto habuit nihil de suo s̄bt̄
 hit q̄ tñ r̄quirit iusticia; h̄ pec-
 cator p̄ tale opus solū p̄ficiat̄
Ido oportet; opus satisfactoriū
 esse bonum ut cedat ad honore
 dei; et penale ut aliq̄d o modum
 subtrahat peccato; qui nimis

Capitulum Decimum

habuit sequendo priā volun-
 tatem cōtra dei p̄ceptū. **I**do di-
 aug. de vera et falsa penitēcia
Sūt digni fructus virtutum q̄
 nō sufficiunt penitētib; penitē-
 cia enī grauiorēs expostulat ut
 dolore et gemitib; mortu; impe-
 tret vitā. **A**lia racō quare op̄
 satisfactoriū debet esse penosū; q̄
 deb; esse p̄uatiuū a futura cul-
 pa. **E**t ideo ne facili; redeat ad
 vnitum tāq̄ afflictiuū exper-
 tum; et medicinale deb; esse p̄o-
 sū pene ei sūt medicine. **E**t h̄.
Sed contra si sic tunc q̄nto
 q̄s est; virtuosior et in caritate
 maior. t̄nto min; satisfacēt q̄
 non aut modicū est penosum
 assuetis talibus ieiunare. **I**te
 oratio eadē racōne nō est; satis-
 factoria. **R**am Jacobi quinto
 dicitur. tristatur quis in v̄b.
 oret. aut psallat. **R**espōdet tho.
 ad ambro. **Q**uādo diminutio pe-
 nalitatis puenit ex pte actus.
 tunc dimminuit satisfactoriā. **N**ā
 ceteris parib; minus satisfacit
 qui ieiunat cum piscibus. q̄ q̄
 cū p̄ae et aqua. **E**t min; satisfacit
 qui dat denarium p̄ deo. q̄
 q̄ dat florenū **S**ed diminutio
 penalitatis que puenit ex p̄m-
 p̄tudine volūtatis quā causat
 caritas et hitus non dimminuit
 efficacitā satisfactoriā. **Q**uelib;
 ig; oracō etiā; hab; vim satis-
 factoriā. q̄ q̄ uis h̄at suauitatē

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible]

Tertium**Preceptum**

spūs tñ hz etiā afflictionē carnis spūi subseruētis. vñ gre. sup ezech. **D**ū crescit i nob fortitudo amoris intimi infirmur pculdubio fortitudie carnis. **T**ertū est ut sit volūtariū. ut sic sit hōis. vñ de si ab aliq tōli ter inuolūtario a remittente exigeretur pena ille nō satisfacere hz forte satis pateretur. vñ apud deū nō est opus satisfactoriū si est opus mere inuolūtariū. **Q**uartū ē ut sit assumptum ab hōie ad hoc 7 ppter illū finē ut p ipm puniat i se peccatum suū. ut sic placet sibi deum quē offendit p peccm. **Q**intum est ut illud op⁹ sit alias indubitum id est ut ad hoc opus hō nō teneatur aliud. quia si sic tūc nō satisfacere p peccō isto. qz non est correspondēs illi i iustitiā. sed alteri. **S**ed cōn si sic tunc null⁹ possz deo satisfacere. qz rōne creatōis. gubernacōis. redempcōis. 7 ppter alia debem⁹ deo omne opus bonū scdm illud xpi. luc. xvij. **C**ū feceritis oia q̄ pcepta sunt vob. dicite serui inutiles sum⁹ qd̄ debui⁹ facere fecim⁹. **h**. xlv. qz q̄uis homo oē qd̄ pot̄ deo debet at debito decētie. nō tñ debito necessitatis a pcepti. qz non exigitur de necessitate ab hōie oie qd̄ pot̄ face. pmo hoc ē ipossibile totū conatū in vñū dirigē.

Capitulum**Decimum**

cū cū multa oporteat distrihi. **E**st aut hōi quedā mēsurā a dō constituta ad quā tenetur. 7 q̄ ab eo exigitur scz obseruancia mādatorū dei. de reliquo vero scz de opibus superogacōis pot̄ facere p peccō. potuissz tñ deus nos obligasse sic ut q̄cqd̄ possum⁹ teneremur hz ex maxima mia non fecit hz solū obligauit vi pcepti ad decalogū a ad ea que pceptie in eo cōtinētur de reliquo possum⁹ opera satisfactoria exerce. **E**xēpli grā dominus liberalis hz seruū empticiū. quē si vellet iuste possz artare ut quicqd̄ lucratur domini est. hz ex liberalitate dñs misericorditer solū petit ut de vine a maḡ decē mēsuras tñ vini det ānuatū. a de residuo ad cōmodū p̄riūa suoz lete viuat. **S**ic etiā de⁹ tñ decalogū a nob̄ exigit 7 que in eo cōtinētur iplicite p modum pcepti. **S**ūt igitur ut ex pmissis inferri pot̄ lex opera satisfactoria i genere capiēdo opus satisfactoriū generalit̄ vicz p interiorib⁹ 7 exteriorib⁹ laborios actib⁹. **P**rimū ē cōtriciō interior p peccōis a etiā dolor consequēs in corpore per gemitus. 7 hōi. a hoc cōtriciō tanta pot̄ esse ut etiā oēz penam deleat. **E**x quo pot̄ primo qz quilibz quādo cūqz de peccato preterito recordatur debet

Tercium Preceptum

dolere de eo. Et quoties hoc facit toties minuit penam. Sed si recordetur cum delectatione tunc augere penam. **Secundo** expedit ut sepe cum amaritudine anime de peccatis sponte doleam? hoc enim faciunt homines seculorum de dei aicitia delent penam magnam. humiliantur a recidivo prebent. **Secundo** opus satisfactorium est oris confessio qua humiliat se quod mala propria dicendo ratione cuius pena etiam minuitur pro peccatis. **Unde** expedit distincte confiteri et nudare ut humilitas maior ibi sit et medicamentum aptius apponatur. **Tercium** satisfactorium opus est passio penosa recrudie confessione omnium quod recrudie etiam multum tollit penam. **Unde** augustinus et alexander magister dixerunt quod qui pro peccatis pro peccatis erubescatis Erubescencia ei ipsa parte habet remissionis. **Quintum** est elemosina. **Sextum** est ieiunium. **Sextum** est oratio. Et hec sunt tria in genere quod communiter vocantur satisfactoria. **Primo** elemosina intelligitur esse illud quod ex misericordia expendi vel impedi potest pro in utilitatem pro ieiunium intelligitur omnis corporis afflictio siue per abstinentias siue per vigilias. pergnationes. asperitates vestium. duricias stramentorum. discalcationes pedum. vel labor corporalis. **Ad idem** sunt flagella quibus hic punimur quod licet nobis non infligamur ea tamen aliunde

Capitulum Decimum

infligenda accipimus patienter propter deum in purgationem nostram. **Ro. v.** tribulatio paciam operatur. **paciencia** autem probationem id est peccatorum purgationem ut dicitur gloria per orationem vero intelligitur esse opus exterius ad cultum patrie pertinens et ad hoc ordinatum. ut hoc per hoc adiutus et stimulatus ascendat in deum et contemplatur. ut oratio. vocalis psalmodia. sacrificia. oblationes. et similia. **Proponuntur** autem tria precepta in genere. primo ut pro omnia que habemus a deo bona satisfacimus: elemosina de rebus exterioribus. ieiunium de corpore. et oratione de anima. **Secundo** quod cum tria contingunt peccata. **Quod** enim sunt in rebus ut avaritia. **Alia** in corpore. ut luxuria et gula. **Alia** in spiritu. ut superbia. invidia et accidia. et pro omnia pro omnibus satisfaciendum est videlicet per elemosinam contra avaritiam. per orationem contra superbia. **Et** per ieiunium contra luxuriam. **Tercio** quod tria bona principales tres radices sunt omnium peccatorum. **Avaritie** ei radices sunt exteriora bona contra quod gratum remedium est elemosina. **Radix** superbie invidie ac idie ac ire est in spiritu contra quam est oratio. **Radix** vero gula et luxurie in carne est ieiunium. **Ex** quibus patet quod cuilibet consulti est ut videat ad quod vitium plus inclinatus est. ut contra illud assumat

Tertium Preceptum

aptius opus satisfactorium.
Sed dubium est an quis in mor-
 li peccato possit satisfacere. **S**e-
 mo secundum seculo. qui penitentiam sibi
 in confessione et in absolucione
 iniunctam a sacerdote et a confiten-
 te voluntarie assumptam abicit vo-
 luntarie et sine rationabili causa et
 necessaria nolens eam implere est
 inobediens et illa inobediencia
 est peccatum mortale. quod est transgres-
 sio precepti ecclesie et vicarii dis-
 tincti illud periculum est sanum confi-
 lium ut confessor non iniungat peccato-
 ri penitentiam nisi de consensu suo.
 nec aliquam nisi de qua sperat quod
 eam impleat. primo a confessore
 ammonendus est confitens an sibi eam
 competat recipere et verisimilitudine
 potest. **S**ecundo dicit theologia et com-
 muni? doctores licet seculo. contra-
 rium teneat: quod nullus satisfacere
 potest extra dei caritatem. Opera tamen
 penalia extra caritatem facta que
 reliquissent effectum qui iam in
 contrito esset non oportet itera-
 ri ut in elemosina et maceratio-
 ne carnis fieri potest. Est enim fe-
 re tamen penosum dedisse unum flo-
 renum sicut dare denarium. Et si-
 militer ubi per abstinentiam ef-
 factus in carne relictus esset.

Capitulum Undecimum

Quia in satisfactoris i-
 iunctione et propria ipo-
 sitione sepe providendum
 est contra recidivum peccatum. idcirco

Capitulum Undecimum

hic tria sunt videnda. **P**rimo de
 remedijs contra recidivum peccatum
Secundo de periculis eorum qui
 tardant converti et satisfacere. **T**er-
 cio an vivus pro peccato vivo satis-
 facere possit. et an talis mereatur
Qui ad primum non dicitur quod a
 per doctores quosdam in propo-
 sito bene expressos tres de hoc dan-
 tur regule. **P**rima est quoniam quis
 est in gravi peccato a quo desideat
 sanari et preserveri: statuat sibi
 firmiter obviare aut ad tem-
 pus voueat quod pro qualibet vice
 qua reciduat unam vel plures
 de tribus partibus satisfactoris ve-
 lit implere vice quod post peccatum com-
 missum infra tres dies ieiunet in
 pane et aqua. vel **P**rima die dicat
 .vij. ps. **S**ecunda ieiunet in pa-
 ne et aqua. **T**ercia det elemosi-
 nam unum solidum. vel quod quotiens con-
 tingit eum recidivare quod tunc infra
 unum vel duos vel tres dies se
 obligat ad confitendum huiusmodi
 remedium verus penitens ratio-
 nabiliter debet acceptare quod vi-
 demus multos propter penas a
 vicinis cessare ut fures et latro-
 nes. **S**ecunda regula seu b
 consilium est quoniam quis se sentit pro-
 num ad certum vitium: statuat fir-
 miter vel ad tempus se voto ob-
 liget quod si contingit eum tamen vel huiusmodi
 ter temptari de illo peccato quod etiam
 oino deliberet inter se sic agere.
 tamen in hominibus antea dicere velit

septem psalmos penitentiales.
aut flectere genua coram cruce
to ciens vel orationem aliquam
dicere velit beate marie vel alij
sancto anteq̄ op̄ illd̄ nepha-
riū phiciat. Racio q̄ sic fieri po-
test ut deus cum temptatione
fatiat puentū ppter oraciones a
hūiliaciones q̄ q̄ hō cessat a ma-
lo. **T**ertia q̄n pccōr de c̄to vi-
cio tēptatur: statuatur firmiter
et ad hoc se assuefat. q̄ q̄n
sentit se ad tale pcc̄m inclinari.
mox aīnū suū trāsseāt ad cogi-
tand̄ aliqd̄ terribile sibi futurū p
tale peccatū. puta d̄n̄ acōez et
nam mortē imminentē amissio-
nem virtutū et cōsortiū omnium
sanctorū et dei et regnū celoz so-
cietatē demonū i ḡmū flāmas.
Racio q̄ illa valent ut racō i p̄-
sentia tēptacōis a sensualitate
obumbrata et allecta nō possit
tunc p̄fectam et solidā cogitati-
onem de dō et honestate virtu-
tum habere. Per p̄fatū t̄dum
modum facili⁹ respicit̄ redu-
citur et frenatur a malo ad bo-
nū. nā p̄ illa terribilia racō quasi
sopita excitari potest quasi ad
fugiendū causā tanti mali. Q̄n
tūcū q̄z em̄ quis temptaretur
acriter. si penalia int̄ se q̄s me-
ditaret̄ et firmiter quis crede-
ret̄ et se i cursum desisteret̄ a cep-
to malo ut patet in volentib⁹
luxuriari. q̄n p̄cipiunt hōines

videre vel se decapitādo s. Tūc
em̄ excitata racō diceret. Quoz
sum tendis. nūquid p̄ tam leuī.
tantū bonum vis p̄dere. hęc re-
media in foro penitentiali ipi-
ta vel a se sponte extra forū pe-
nitentie assumpta sunt cū adiu-
torio diuino efficacissimā remedia
cont̄i recidiua. **S** q̄z hū pau-
ci confessi talia remedia aggre-
diuntur et perseueranter seruant
Idcirco pauci vire penitētes re-
p̄iuntur ut i estate p̄ pascha
trāsactū rei crebro p̄bat euen-
tus. **Q**uo ad secundū p̄nci-
pale nōnd̄ q̄ p̄ccato rē p̄ hō-
nem suam tard̄ antē terrere de-
bēt et ad cōnūsiōnē mutare q̄n
q̄z. **P**rimū est piculū mortis. et
q̄z rara ē vira et sera penitētia. nā
h̄m oēs doctores i. iij. di. p̄. q̄
diu q̄s in hac vita v̄titur racō
potest salubriter et vire penite-
re ut p̄bat Augustin⁹ inde v-
ra et falsa penitētia p̄ latronem.
luce. xxij. Et ezech. xvij. Quacu-
q̄ hora ingemuerit pccōr vita
viuet et nō morietur h̄m vna
litteram ut m̄gr allegat. Sed
tamē ab eo q̄ diu p̄us distulit
penitere vix et multum difficul-
ter potest in extremis haberi v-
ra penitētia sufficiens ad salutē
Quia a hō moritur ita sbito q̄
nō aduertit se mori sicut dormie-
do et tunc expedita res est q̄z
tunc iudicatur sicut reperitur

Tertium Preceptum

Aut peccator aduertit se mori. sed
p vna hora aut morula modi
ca. et tunc quod homo in repetitis
opatur fm habitum. ideo non
videtur quod habituatus in peccatis tunc
penitentia fiat bonus. aut moritur quod
languore procedente. et sic adhuc
qui prius distulit penitere. vix
et multum difficulter potest in ex
tremo hunc veram penitentiam suffici
entem ad salutem. quod probatur a sco
ex verbis beati augustinus. in de vera et
falsa penitentia quatuor rationibus. Et
magis allegat dixit. quod ad con
tritionem exigitur versus liber. quod
ratio diligenter de peccatis delibe
ret. et voluntate libera detestetur
ea. Si istorum versus ubi statim im
minet mors terribilissima. timo
re et dolore vehementer impedi
tur. vnde augustinus. Difficile est ut tunc
fit vera penitentia: quoniam tam serua vit
quando cruciatus membra ligat.
et dolor sensum opprimit. ut vix
homo aliquid aliud cogitare valeat.
melior tamen est serua quam nulla. Simi
le habes super. c. vi. a. **S**ecun
da ratio ad veram penitentiam requiritur
ordinata displicentia de peccatis
Ad hoc autem quod displicentia va
leat et ordinata sit. oportet quod sit
debite circumstantiata. et maxi
me circumstantiata finis et principij
actiui principalis. ut scilicet sit volun
taria et propter deum. Si difficile
est tunc hunc actum sic circumstantio
natum. quod qui versus tunc fuit

Capitulum Undecimum

in penitentibus. non videtur ex seipso extor
quere displicentiam nouam. nisi timo
re pene imminetis. et sic non
propter deum fit sed propter se. et tamen
propter vitare malum damnationis
sue. presumitur enim si esset remo
tus a timore mortis et damna
tionis: non extorqueret a seipso dis
plicentiam peccatorum. sicut nec pro
fecit cum fuit sanus. nec videtur tunc
mere elicere displicentiam huiusmodi
Sicut nec mere libere in periculo
nafragij quis merces percipit. sed
solum timore periculi maioris
Sic huiusmodi displicentiam peccatorum
solum timore mortis. aut damnati
onis eam videtur hunc. et talis displic
entia in eo non est mere libera.
et prosequens non multum placens
deum. nec accepta sibi. Idem augustinus.
dicit ibidem. Nullus expectet quoniam
peccare non potest. arbitrium libera
tem querit deus. ut delere possit
commissa. et non necessitate. carita
tem. et non timorem tamen. quia
non in solo timore vivit homo
Qui ergo serua penitentem. oportet
non solum timere iudicem. sed dili
gere. quod sine caritate nemo potest
saluus esse. non ergo timeat tamen
penam quam penitentem. sed anxietur pro
gloria. hinc augustinus. Tertia ratio
est malus habitus versus tunc con
tinuatus et in consuetudinem
versus: multum inclinat ad pec
cata et ad eorum placentiam. et sic
valde retrahit hominem ab actu

vere penitēdi s̄m quē actū peni-
tendi. vere oꝝ hōiem peccā forti-
ter detestari. Sicut habit⁹ mo-
dinati amoris ad mundū. ⁊ ad
alia p̄ntia radicati in peccōre ipe-
diūt multū displicētia p̄ peccā.
multū nāq; difficile est ut hō
affectū suū quē toto tempe vi-
te sue i hōmōi res fortit̄ inclina-
uit subito ab eis retrahat. ⁊ in
cōtrariū flectat. Vñ aug⁹. di-
lexit ouerſio si contingat alicui.
etiā i fine despond̄ nō ē de ei⁹ re-
missione. Sed qm̄ vix ā raro ē
tam iusta cōuerſio. timend⁹ est
de eo qui penit; sero. maxime cū
filij q̄s illicite dilexit sint p̄sen-
tes. mund⁹ ⁊ vix or ad se uocent.
⁊ ceterā q̄ illicite dilexit. multos
ex hoc sol; sera penitētia decipe-
re ille. Intellige si presentes. i
seip̄is. aut in suis fantasmatib;.
q̄ r̄trahūt a forti displicētia pec-
cator. Vñta racō q̄to aliq̄s est
min⁹ domin⁹ act⁹ sui: t̄nto ad
cōtriciōnē requiritur. iten⁹ or
displicētia ut sit sufficiēs. ad
deleciōnē culpe. Sed iste i extre-
mis positus ē minus dñs actū
suor. qz tunc nullo mō est do-
min⁹ actū exterior ad peccā-
dum. non enī potest mech ai. ā
furari. ⁊ similia ampli⁹ facere. er-
go requirit̄ in eo s̄m strictam
iusticiā itēfior actus displicen-
cie ad ei⁹ iustificaciōnem. q̄ ad
iustificaciōem; s̄m cū tamē vix ⁊

difficultoz habere possit eque i-
tensū. Et ideo vix ⁊ difficultē pōt
tunc habere vrā penitēciam ⁊
sufficiētē ad salutē. Vñ aug⁹.
vbi p̄us. Age penitētia dū san⁹
es. Si sic agis: securus es quia
penitētia egisti qm̄ peccāe potui-
sti. Si vis penitētia tunc p̄mo
agere qm̄ peccare nō pōtes. pec-
cata te dimiserunt non tu illa.
Initiat. v. ad statū se a peccō f
dūten⁹ multiplex scripture et
scōꝝ doct. psuasio. Vñ eccl̄. v.
ne tardes cōuerſi ad dñm ⁊ ne
differas de die i die. subito ei ve-
niet ira illi⁹ ⁊ in tempe v̄ndicte
disperdet te. Item Ecclesiastici
.xxix. re promissio neq̄s̄iā mul-
tos pdidit. nequā videlic; qz
peccator re promittit sibi quod
est xp̄ium dō de futuro temp-
re disponere. Cōtra illud actū
primo. Non est vestrum nosse
tēpora vel momenta que pater
posuit i potestate sua. nequior
est promissio illa. qz cū temp⁹
infiniti valoris sibi a dō datū fa-
ctue expēderit. Adhuc tamen p̄-
sumit qz dē multum temporis
aditiet sibi. neq̄s̄iā est illa pro-
missio q̄talis nō solum tps̄ si-
bi datū pdidit. ymo etiā i cō-
lū ip̄i⁹ largitoris expēdit. et i fu-
tū expēdere vult. Itē tardātes
cōuti terreze dē; illō gei. vi. ⁊
.vij. vbi. lic; ad penitēd̄ dati eēt
hōib; . Cxx. an; tñ. xx. an; reasī

fuert ppter impiam. Itē luce
 .xij. dicit illi q̄ dicebat aie sue Ai
 ma mea h̄s multa bō r̄posita i
 annos plurimos. req̄sece. co
 mede. bibe. epulare: stulte hac
 nocte aiaz tuā repetet a te. que
 aut̄ prepaisti cui⁹ erūt. Itē luc.
 ibidē Et vs estote parati qz q̄
 hora nō puratis fili⁹ hois v̄iet
 tē Ad idē ē aug⁹. i s̄mone de i
 nocētib⁹. Hac inq̄t animadu
 s̄ionis pena pccōz pcutitur. ut
 moziēs obliuiscat̄ sui. q̄ viues
 oblitus est dī. Et gre. qui tibi
 vniā p̄misit. diem crastmū
 nō s̄pondit. Qui p̄mittit
 p̄tenti vniā nō p̄misit pec
 cātū. **¶** Dñ nōt dñs alb. super
 illo ioh̄elis. ij. Quis scit si con
 uertatur ⁊ ignoscat. cōūtat̄
 inq̄ ab ira. s̄ ad miā. licet ei
 v̄ū sit quod dicit. Ezech. xvij.
 Quacūqz hora pccōz ingenuē
 rit. oim̄ inq̄tatum eius non re
 cordaboꝝ ampli⁹. tñ valde in
 certum est vtz ad vltiā; egra
 tudinē p̄tenciā differētī grāz
 dare velit. in tali enī casu dicit
 gre. Qui non vlt̄ cū potuit. iu
 stū est ut infligatur ei nō pos
 se cū v̄luit. vñ prou. i. V̄oū
 ⁊ rēuolūstis. extēdi manū meā
 ⁊ non fuit q̄ aspicerz. desperi
 stis omne cōsiliū meum. ⁊ incre
 pacōes meas neglexistis. ego
 q̄z in intitu v̄ro videbo. **¶** Seq̄
 tur ioh̄elis. ⁊ ignoscat. id ē q̄s

scit si ignoscere velit. q̄uis cer
 tū sit contrito ignosci. tñ in cer
 tū est an sit v̄re cōtritus. idō
 ec̄ces. vij. **¶** Nemo p̄t hunc cor
 rigere quē ille despererit. Et. ij.
 mach. ix. orauit scelestus. vicz
 athiochus ad dñm a quo nō
 erat miā cōsecutus. h̄c alb.
¶ Huic cōsonāt v̄ba aug⁹. in
 s̄mone de p̄niā vbi dicit. **¶** Si
 q̄s positus in vltiā neccitate v̄
 luit accipere p̄nitentiā ⁊ acci
 pit. mox reconciliabitur ei hic
 vadit fateor non illi negam⁹
 quod petit. sed nō p̄sumimus
 qz benehinc exit. si secur⁹ hinc
 exierit ego nescio dare p̄nitē
 ciā possum⁹. scz extēiore h̄ securi
 tatez non nūquid dico dāna
 bitur. h̄ nec dico qz saluabitur
¶ Si vis de dubio librari. age p̄
 nitentiā dū san⁹ es. si sic agis.
 dico tibi qz secur⁹ es. qz p̄nitē
 tiā egisti eo tempore quo p̄c
 care potuisti. due res sūt. a ig
 noscitur tibi. anōn ignoscitur
¶ Quid horz tibi sit futurz nescio.
 ergo tene certum ⁊ dimitte in
 certū. id ē age p̄nitentiā san⁹.
 h̄c aug⁹. **¶** Sed quo ad. iij. **¶** h
 p̄ncipale dubiū est an v̄uus
 pro te v̄uo pccōze satisfacere
 possit. **¶** R. th̄o. i. iij. di. xx. vnus
 ap̄d hūanam amicitā p̄ alio
 p̄t satisfacere. ergo m̄sto ma
 gis apud dñm. tñ qz satisfactō
 est etiā in r̄mediū cōtra futurz

laphum in futura peccā. Et quia vnus nō p̄seruatur a peccis p̄ satisfactōnez alienādo nō est p̄mittendū ut vn⁹ viū⁹ p̄ alio viuo penitentiā agat nisi i ip̄o penitēte appareat aliq̄s d̄scūs. sc̄; corp̄alis. p̄ quē fit impotē ad sustinēdū satisfactōnem. vel sp̄ualis. p̄ quem nō fit p̄mpt⁹ ad portādū penā. Vnde confi- tenti p̄t duplex satisfactō m̄iun- gi. vna p̄ p̄teritis. alia pro futu- ris. etiā vnū op⁹ p̄t p̄t̄ ab̄ i- iūgi. Satisfacere igit̄ potest vnus viū⁹ pro viuo alio ⁊ pe- nitentiā agere. ut dicit p̄. d̄. p̄. a- m̄. iij. d̄. xx. s̄m̄ doctores cōit̄ i multis casib⁹. P̄io q̄n̄ for̄ in iūctōis sacramentalis illud cōti- neret. ut si dicit. oīa ieiunia q̄ tu feceris. vel ali⁹ pro te fecerint. sint tibi in remissionē peccōrum Tūc alteri⁹ ieiunū pro me fa- ctū. p̄ me satisfacit. Similiter si tibi in iūctū ē ire ad sc̄m̄ Jaco- bū p̄ te vel p̄ aliū. vel ieiunare p̄ te. vel p̄ aliū. Secūdo si ē oīmoda in d̄ra: tunc idem est. v̄bi ḡtia Si impositum ē alicui dare pe- cuniā: non oīmodo idem est si tu das. vel ali⁹ pro te de suo. S; si seruus tu⁹ de tuo daret. etiā te in gracia ⁊ illo in mōd̄li costi- tuto satisfaceret. Raco quia ele- mosina esset i casu tali tibi me- ritoria ergo hoc opus ē satisfac- toriū Tercō q̄n̄ quis nō p̄t

satisfacere per se. tunc potest fa- cere p̄ aliū q̄ tal̄ videtur volū- tas imponētis q̄ noluit ad im- possibile obligare nec ad pur- gatoriū dirigē. Vñ cū dicitur in penitentiā ieiunes. intelligi- tur id est per teip̄m si potes. si non fac per aliū. Sicut etiā facta est penitentiā p̄ nobis p̄ x̄pm. Sed tamen ut sup̄ di- ctū est ad iudicandū. q̄ q̄n̄ q̄s po- test satisfacere per seip̄m. ⁊ q̄n̄ penitentiā data sibi est in r̄me- diū. Si tūc talis alio mō non recōpenset: certū est q̄ non suf- ficit per aliū fieri satisfactōnem. ut si ieiunū ē tibi impositū ad domandū carnē contr̄ luxuriā. non sufficit q̄ ali⁹ pro te ieiu- net quando carnē tuam vis nu- trire. nec aliquo equipollenti edomāe. Nec petrus de palude. S; nunq̄d meret̄ satisfaci- ens pro alio. Respond; thomas ⁊ petrus de palude. q̄ quicūq̄ in caritate pro alio satisfacit p̄ viuo vel mortuo sibi semp̄ me- retur. sed nō satisfacit pro se. s; pro alio solū. vñ p̄ se ita tene- tur ac si n̄ feciss̄. Si se est q̄ q̄ p̄ alio omniū creditori soluit. illum solum liberat nō seip̄m. n̄ suo noīe illi soluat. lic; ap̄ illū de aicitia laudē h̄at. Vñ w- lētes p̄ se satisfieri ut prudēt ⁊ fidelit̄ agāt. Tria d̄nt nōnt̄ seruare. P̄io satisfaciens sit in

Interpretationem
 quod si quis dicitur ieiunare pro alio...
 non potest obligare ad impossibile...
 nec potest dirigere ad purgatorium...
 unde dicitur in penitentia ieiunes...
 intelligitur id est per teipsum si potes...
 si non fac per alium...
 sicut etiam facta est penitentia pro nobis pro christo...
 sed tamen ut super dictum est ad iudicandum...
 quod quod quis potest satisfacere per seipsum...
 et quod quod penitentia data sibi est in remedium...
 si tunc talis alio modo non recompenset...
 certum est quod non sufficit per alium fieri satisfactionem...
 ut si ieiunium est tibi impositum ad domandum carnem contra luxuriam...
 non sufficit quod alius pro te ieiunet quando carnem tuam vis nutrire...
 nec aliquo equipollenti edomare...
 Nec petrus de palude...
 Sed nunquam meretur satisfacere pro alio...
 Respondit thomas et petrus de palude...
 quod quicumque in caritate pro alio satisfacit pro vivo vel mortuo sibi semper meretur...
 sed non satisfacit pro se...
 sed pro alio solum...
 unde per se ita tenetur ac si non fecisset...
 Si se est quod quod pro alio omnium creditorum soluit...
 illum solum liberat non seipsum...
 non suo nomine illi soluat...
 licet apud illum de aicitia laudem habeat...
 Unde volentes pro se satisfieri ut prudentes et fideliter agant...
 tria debent non tenentur seruare...
 Primum satisfaciens sit in

caritate, et talē querat q̄ sc̄m
cōmūōrē et tuciorē opionē. **A**
ctus q̄ nō est deo acceptus nō
pōt esse satisfactorius p̄ faciēte
nec p̄ alio. ergo q̄ vult penitē
ciā suā alteri imponere, nisi v
lit se periculo exponere aliq̄li.
debet querere hōie; de quo cōfi
dat q̄ sit in caritate viuēs caute

Secūda doctrina qui vult pe
nitentiā suā alteri iniungere d̄;
satagere q̄ non solū ille sit bo
nus, sed q̄ sit melior se. ut non
solū sit satisfactorius, s̄ etiā ma
gis satisfactorius. vñ h̄c ē t̄tia
cā p̄pter quā licet; alteri penitē
tiā tuā imponere, etiā vbi tu pos
ses met sc̄; satisfacere q̄n sc̄; tu
vis meliorib; occupari. s̄ non
prop̄ amorē carnis quā bene
vis alias domare. s̄ q̄ deo ma
gis caris vis facere. **T**ertia re
gula. cōsulēdum est diuitibus.
nobilib; potentib; et h̄mōi ali
is p̄ccōrib; q̄ querat p̄ticipa
tionem bonorū que in religioi
bus sunt. q̄ ibi sūt penalitates
plures q̄ alibi. et magis accep
m te deo q̄ alibi. **S**ed adhuc
est dubiū. cū tres sint partes
satisfactoris: orō. ieiunū. et ele
mosina. q̄ eorū ē magis satis
factoriū. s̄. durabi. xv. quādo
aliq̄ opantur inter se, debet cō
parari ceteris parib; existētibus
Et sc̄; hoc d̄ q̄ sup̄posita pa
rigra vel caritate, ieiunū ē ma

gis satisfactoriū q̄ elemosina. vel
orō. indirecte tam̄ et cōcomita
tie elemosina est magis satisfacto
ria. **P**rimū p̄bat; q̄ sup̄posita
caritate illud est magis satisfac
toriū q̄ ē magis penale. q̄ i
opere satisfactorio for̄lis con
dicio ex pte opis ē penalitas.
s̄ ieiunū est magis penale
q̄ elemosina vel orō. cōprehē
dendo s̄b ieiunio quicquid est
corpus afflictiuū. ut discipli
ne, vigilie, et filia. ergo ieiunū
ē magis satisfactoriū, nec ob
stat illud. i. thi. iij. **C**orpoalē
exercitatio ad modicū valet.
pietas aut̄ ad oīa. q̄ differe
meitum et satisfactorio. meritū ei
est ad acq̄rendū p̄miū, ad q̄
req̄ritur et sufficit bonitas ope
ris. et quod melius est, magis
meritoriū. **E**t sic dare elemosi
nam est magis meritoriū, q̄ ie
iunū, cū sit op̄ bonū danti et
recipienti. ieiunū aut̄ non sic
Satisfactorio aut̄ cū ordinetur
ad expiacōez pene, requirit q̄
de opus bonū. s̄ for̄le in opere
est penalitas. quia per penā
recompensatur, p̄pter q̄ ieiunū
est magis satisfactoriū. **I**n
directe aut̄ et cōcomitatie, ele
mosina est p̄cior pars satisfa
ctoris. probatur, q̄ illa est p̄
cior pars satisfactoris, in q̄ cō
tinentur virtualiter alie ptes
satisfactoris, ut de se pt;. **S**ed

elemosina est huiusmodi ut patet primo quod elemosina cum cui datur constituit debitorem ad ieiunandum et orandum et faciendum alia que potest ei que dedit. loquendo de debito morali non civili. Secundo quod elemosina propter deum datur que si quod oblatio deo facta secundum prophetam in ieremiam. Oblatio autem deo facta vim orationis habet. frequenter ei plus impetrat donum quam supplicatio. Tercio cum bona exteriora ad conservacionem corporis ordinantur. subtractio eorum pro elemosina virtute continet ieiunium. Et plerumque contingit quod aliquis artius vivit ex hoc quod sua dedit. Item elemosina completus habet vim satisfactionis. quam oratio vel ieiunium. Et propter hoc elemosina indicat ut universalis medicina peccati. luc. xi. date elemosinam et omnia munda sunt vobis. et thom. ii. Elemosina a morte liberat. et ipsa est que purgat peccata ait raphael. et facit invenire vitam et eternam vitam. hec durandus. ¶ Capitulum. xii. de sacramento eucaristie. . . .

Distremo de nobilissimo sacramento eucaristie videntur sunt tria principalia. Primo que exigatur ad communicandum sine novo peccato. cum augmento meriti. Secundo quis fructus boni communicati. Tercio que exigatur ad frequenter communicandos. ¶ Quintum ad primum

non duntaxat secundum theologia et alios doctores in ieremiam. cum magis dicitur. et sequentium. Ad sumendum eucaristiam sacramentaliter et spiritualiter. xv. eriguntur secundum que quisque se probare debet. ¶ Probat inquit apostolus in corinthios. xi. scilicet ipsum hominem et sic de pane illo edat. et cetera. Primum est ut omnivocus sit homo. nam solus homo hoc sacramentum pro se sumere potest sacramentaliter et spiritualiter scilicet non angelus brutus. nec malus. non anima exuta purgatio. lib. vel in inferno. nec anima brutum. probatur quod iste solus sumit pro se sacramentaliter et spiritualiter que videtur sacramentum ut est sacramentum et christus incorporatur. Sic sic nullus profecto valet ergo ante promissum vere. probatur quod ille solus videtur sacro ut est sacramentum qui videtur spiritus sensibilis et volens. b. aliquid spirituale ostendit et que christus amplius vel de novo incorporatur. Sic nullus istorum est huiusmodi nisi homo. Ex quo patet maximum donum dei. nam que propria sunt christo fruuntur letitia que nos. Sic nos christus in eucaristiam fructuosus quod proficere possunt in essentiali et accidentalibus primis. bonum christus habent securus habet nos mirabili. ¶ Secundo est ut quis sit homo viator. bonum non comprehensor. Et ideo viaticum dicitur ut nos proficiat ab hostibus et ab impedimentis vite. unde si appareret aliquis sancti. puta propter a magno deficiente peccatis secundum. Sic quoniam est factum non debet sacerdos eis ministrare

sed pot in missa sacrificiū tale p
eis offerre. Tertium est ut quis
sit fidelis et baptisatus. ideo nō
ē dandū catholicis nec vide
re debet infideles qz null⁹ nisi
ad xpi populū ascript⁹ baptis
matis sacmēto debet admitti
ad sacra eucaristiā. Quartū ē
ut q̄s sit adultus. nā mascul⁹
.xiiij. et femina .xj. sed ptunc
pri⁹ vel posterius qm peccare
possunt mōrlitū. discernere cū
bū corporale a spūali. et deuocō
nū detib; hoc sacmētum masti
care. in septioctauo vel alio
quocūq; debito āno. et hoc iu
dicō boni viri reliquēdū est. et
statuto synodali vel consuetu
dini bone non p̄iudicāre deb;.
¶ Quintum est ut q̄s sit mēte p̄
ditus p̄t demoniacos et amē
tes. Vbi sciēdū qz si fatiūt ge
stus piculosos et sūt furiosi. de
quib; possit p̄pendi qz eicerēt
corpus xpi vel tractarēt impu
dice vel irreuerēter. in hoc casu
non est eis eucaristiā ministrā
da p̄pter reuerēciam sacmēti
Si aut sit amens et non furio
sus. s; tm loquēs inania et alie
n⁹ a sensu. distinguēdum est.
qz aut p̄tendit actus. et signa
duo cōmis ad sacramentū. Et
sic determinat. c. de ose. di. ij. c.
de infirmitate: tali eucariā nō
est negāda. Aut nullū ptūc p̄
tendit actū vel signū deuocio

nis. tūc curzēdū est ad temp⁹
p̄cedēs passionē. vel eni tunc
peccat et deuocōem ad sacmē
tum p̄tendit. si alias nō immi
neret piculū. poss; quidē sibi li
cite dari. Sed non vidō dicit
pe. de pa. necitate; magnā. sed
si talis amēs haber; lucida in
terualla. possūm⁹ dare eucariā
am tpe lucido. demoniacis autē
sc; possessis a demone si habēt
deuocōnem ad cōmūicādū da
ri d; sed; et h. Nam Cassi. colla
cōne sereni dicit qz multi p̄ illō
liberati sunt a demone. p̄dictis
oibus cōcordat thō. ¶ Sex
tum est ut sit ieiunus ieiunio
nature. Ratio p̄ma qz sic pla
cuit spūi sacro qz hoc p̄ aplos
ecclie hēdum tradidit ut dic. au
g⁹. ad inquisitiones ianuar ij
Secūda p̄t reuerētia; corpa
le. dignū ei ē ut panis celestis
p̄cedat omnē terrenū panem
Tertia ut maior deuotio hēat
que sol; impediri sepe per cibū
vel potum. ois igitur pocō vel
cibacō p̄prie q̄cumq; sine fuerit
sipta ipedit dignā eucaristiē
supcōem ut dic. pe. de palud.
Excipiūtur tres casus in quib;
nō ieiun⁹ p̄t cōmūicare. Pri
mo rōne infirmoz de quoz pi
culo tētur: ne sine viatico va
dant: tales cōmūicādi sūt etiā
nō ieiun⁹. Secūdo sacerdos qz su
mit aquā purā p̄ errore p̄ vio

post eucaristiā tenetur integre
sacramētum postmodū phicere
Tercō in paschues cōtingere
possi q̄ anq̄ eucaristiā q̄s de
glutir; vinū p̄cederet in stoma
chū Idē in estate cōtingere pos
set omūicanti cuilib; cui? pala
to ad herere possi nec deglutiri
nisi dilueretur vino vel aq̄ pri
e us stomachū intrate. **¶** Ex quā
b? pt; q̄ si cib? aut potus p̄pe
sumatur rōne medicine solius
non intencōe se nutriendi impe
dit eucaristiā Item si q̄s heri
paturā in ore posuit a hodie trī
iciat impedit eucaristiā. Item
qui pbādo vinū seu gustādo vel
cibū aut aquam casu deglutiret
lic; statim euomer; non altera
tum in aliquo: adhuc impedit;
q̄ es; comestio vel bibicō n̄ in
aliū ductū gutturis trāsi; a
statū eiectū es; tunc nō impedit;
Quādo v̄ro fier; degluticio ca
sualis saluē vel reliq̄az cibi v̄l
aque remanentis post lociōez
dēcū vel oris non impedit dicit
eciā Rich. q̄ si sacerdos an̄ mis
sam lauet os; casu gutta aq̄ i
trat stomachū nō credo q̄ idō
teneatur dimittere missam ma
xime in die solemni cū nō vide
tur impedire dignā iparaciōez;
nec reuerenciā sacramenti. Et
de similibus idē iuditiū habe
atur. Item si q̄s sale a aceto per
funder; dentes; quicq̄d facer;

dum tñ non deglutir; siue me
dendo siue lauādo non es; co
mestio nec bibicō. Et lic; os nō
sit ieiunum; tamen stomach?
ieiunus est; ideo nō impedit. Re
liquie eciā aque ex q̄ casuali
ter non ex p̄posito os abluēdo
traiciuntur lic; non sint cōuerse
in saluam nō impediunt. Item
Coci vel tabernarij vel ministra
tes ad mensam q̄ cibum vel po
tum ponūt supra linguā solum
ad pbādū a statim p̄ciūt; q̄m
p̄pter reuerētiā primi duo p
tunc deberent a talibus se con
tinere: t̄tercius alēi pbam cō
mittere: tam nō impediūt. Si
autē quis talia deglutiret lic;
statim euomer; nō alteratum
impediret. Hec oīa petrus de pa
Dicitur autem ieiunium natu
re q̄d incipit ab abstinentia pre
noiato rū a media nocte dicit
eciā lādolfus. n̄ cib? vel pot?
digestus fuerit sano iudicō mi
nistratis vel recipiētis eucasti
am nō d; sumi hoc sacramētū
dormicō tñ p? cibū nō exigitur
n̄ in q̄tū q̄s sine sono in deuot?
efficētur. nō multū ec; dec; bibe
re pt? matutinas sero dictas. 7
multo min? comedē n̄ necitas
vrgeat. Septimū ē ut sit sine cō
sciā peccati mōrlis pt? diligenti;
discussioez; os cōe fue. vñ ap. i. co
rñ. xi. p̄bet aut scip; hōa sic de
p̄ae illo edat. **¶** Vbi nō d; s̄m f

Tertium.**Preceptum**

thō. dis. ix. pe. de thar. sco. q. duobz; moīs pōt atigē aliquē cū pccō mōrli accēdere. primo cōsciā de hoc habēdo. scūdo non. **Prīmū** fit tripliciter. primo sic accedentes cū cōsciā pccā mōrli. quoz cōsciā confurgit ex certitudine sufficiēt. ut qui scit se fornicatū. vel scit se i actu pccā mōrli interiori vel exteriori. puta q̄ sibi sūt cōsci pccā mōrli nō de eo dolētes. tales accēdēdo pccāt mōrli. qz atē nūt. **Et** qz indigne māducāt. iuditiū sibi māducāt. qz abutuntur scōsactor. **Et** mētunt se incorporari sp̄o. quod eucari stia figurat. **Secūdo** sunt qdā habētes cōsciā pccā mōrli. q̄ rū cōsciā confurgit ex certitudine pbabili. puta q̄ diu morose delcti sūt. et timent fuisse mōrlem cōsēsum. et tūc sic accēdēdo sine contricione adhuc pccāt mortaliter. qz discrimi se cōmittūt cū ratiō ministeriū. **Tercō** quis hēt cōsciā pccā mōrli. cui cōsciā ex leui confurgit. ut hō scrupulosus qui tūc de leui delctōne ne fuit pccatū mōrle. et taliter accēdēs dicit pe. de thar. non pccat mōrli. qd̄ v̄z ē scōz; pe. de pa. qn̄ firmā cōsciā nō habz; h̄ timorē quēdā; vel vacillatōez cui tentatur. vñ pe. de thar. dic. i. p̄mo casu q̄s cōtēmit. in secūdo

Capitulum**Duodecimū**

se discrimini cōmittit h̄ tertio non. **Secūdo** quidā sūt qui non hnt cōsciā pccā mōrli. et tūc sūt i pccō mōrli ignorāter. **Et** hoc etiā fit tripliciter. **Et** p̄mo qn̄ q̄s ip̄parauit se et discul sit ip̄paratōe sufficiētē diligētissimē cōsciā; examinādo. et p̄tōs cōsulēdo. et talis accēdēdo nō pccat. h̄ remissionē pccōz si q̄ latēt accipit et meretur. videt̄ aut̄ ista examinatio diligētissima quā tradit sco. dicit̄ diligētē in quāsiōne habita scōm possibilitatē nostre fragilitatis. quātā sc̄; diligēticiā facerz; prudens vir in ardua re quam vllz; exaiare seiose. **Quā** etiā in quāsiōem oportet differentē esse scōz; diuinitatē p̄nitentiū ut maiorē apponat diligēticiā. quia forte diuici? non est cōfessus. et in m̄? i aim suū p̄suis pccata sua ut ea memoriter retineret. et suo tēpore distincte confiteretur p̄missa in sup̄ cōtricioe et cōfessione sufficiētē scōz; probabilitatem cōrespōdētē ad p̄dictā m̄quāsiōnē si tūc cōmūmez; nō pccat. p̄mo si aliq̄ alia pccā lateant p̄ illud sacmētū dimittētur. **Alij** sūt qui cōsciā; suā examinant probabiliter et contentur. **Et** tales dic̄ pe. de thar. accēdentes nō pccāt. sed tūc remissionē pccōz nō accipiunt nec merentur. **Sed** thō.

vbi p̄us dicit. Si quis p̄ qua-
tuor signa facta diligētī inq̄si-
cōe sue conscie q̄uis forte non
sufficiētī ad corpus xp̄i accedit
aliquo modo peccato mortali ī
ip̄so remanente q̄d eius cogni-
cōem p̄ter fugit. nō peccat p̄ mo-
magis ex vi sacram̄ti peccati re-
missiōez; sequetur. Vñ aug⁹.
dicit in quodā s̄mone q̄ quan-
do corpus xp̄i māducatur, viu-
ficat mortuos. **¶** Que aut̄ sunt
illa q̄tuor signa dicit thō. Ter-
titudō h̄ri non pōt an aliquis
sit sine peccō mōrli. i. cor. iij. m̄.
hil mibi conscius sum, sed non
in hoc iustificat⁹ sū. pōt tñ de
hoc haberi aliqua coniectura
p̄cipue p̄ quatuor signa sic di-
cit Bernard⁹. p̄mo cum quis
deuote vrba dei audit. q̄ q̄ ex
deo est. vrba dei audit Joh. vi
ij. Secūdo cū q̄s se p̄mptū ad
bene opandū inuicē. Quia pro-
bacō dilcōnis, exhibicō est ope-
ris. ut dicit greg⁹. Tercō cū q̄s
abstinenti a peccis ī futurū apo-
sitū h̄; R̄to cū de p̄teritis dol̄;
q̄ in h̄is vrba penitencia consi-
stīt s̄m greg⁹. Tercō sunt q̄ neu-
tro modo se discutiūt, sed negli-
gent̄. Et tales dicit p̄. de thar.
peccant mōrli accedēdo a deme-
rētur. maxime si negligēcia sit
magna. dicit etiā scot⁹ q̄ cōtri-
tus q̄ h̄; copīā s̄fessorū tenetur
confiteri s̄b ista lege vic; p̄t

aut̄ seip̄m hō Octauū req̄situm
est ut quis nō sit conūsiōe ī
crimine nōtus ut duellae v̄l
p̄sertim impetens. Et publicā
penitencia; agentib; non deb;
dai nisi completa penitēcia, nec
histrionibus nequiciosis, nec
susp̄osibus puez his. Intelligē
de saīs ⁊ quousq; appaēat emē-
da aliqua post eoz conūsiōez;
Nonū est ut sit in corpore mūd⁹
¶ Vbi nōndū q̄ quadruplex
est immunditia. Prima corporā-
lis conūctā cū immūdiā spū-
ali s̄m veritate; sicut in vigilia
fornicantes quī in crastinū cele-
brāt v̄l statū. Secūda ē corporā-
lis conūctā immūdiā spū-
ali s̄m quōdā similitudie; ut in so-
nijs sit sor didis cū polluciōib;
Tercia est immūdiā corporā-
lis hōrozē causans in p̄mis.
sed nec in re, nec in ymagine cō-
iunctā peccō, ut lep̄ mensuruum.
fluxus semis ex debilitate natu-
re cātus. Quarta ē indifferens ut
eē sordidū pedib; luto; v̄l fili-
giē tactū, a sudatē. Prīa ip̄dit.
secūda si ex causa peccati ī vigi-
lia v̄l paulo an̄ p̄ mōrle peccm
est egressa impedit etiā; Ter-
tia impedit ut non publice q̄s
celebret a crebro cōmunic; sed
occulte non impedit celebrare
Quarta ē ī differēs nō lotis ei ma-
nib; māducaē nō cōm̄nat h̄i-
nē ap̄t reuerēciam tñ mūdita

deb; suai q̄tū comode fieri pōt
Decimū est ut sit q̄s sine pei-
 culo vomitus Et idē est de eo q̄
 stomachū h̄ret taliter disposi-
 tū q̄ a se sūpta cruda egererē-
 tur protunc enī etiā fier; irre-
 uerētia sac̄mento ⁊ cōmūicare
 q̄s non deberet dicit p̄. de pa.
Vndecimū ē ut quis nō sit ap-
 picōe miraculosa prohibitus
Si enī in sp̄eb; illis apparer;
 frustū carnis. puer. vel aliq̄d
 hmōi. nō essent tunc sp̄s ille
 percipiēde. **R**acō. qz xp̄us insti-
 tuit qz sumeretur eucaristia in
 sp̄tie pais ⁊ v̄m̄. **D**uodecimū
 est ut recipiatur a m̄stro p̄ do-
 neo. nō a muliere. non a layco.
 nec a dyacono vbi pōt copia
 sac̄dotis haberi. nec a quolib;
 sac̄dote. s; a papa. ep̄. ⁊ pleba-
 no pp̄rio. vel a p̄lato. pp̄rio. vel
 ab eo cui aliquis talū licētia;
 dederit p̄ doneo sac̄doti scz. nec
 etiā a quocūq; p̄lato. s; a non
 ex cōmūcato. non interdō. nō
 suspēso. **T**ertūdecimū ut reci-
 piatur tēpore debito. ut ad mi-
 nus semel in anno. ⁊ sc̄dm diū-
 sos status a diūsis diuersimo-
 de. **R**itūdecimū ē. ut fiat reā
 intencōe sc̄dm quā xp̄us insti-
 tuit. p̄ medicina vic; aie. non
 corpoz. nec ad maleficiū. **Q**ū-
 tūdecimū ut fiat cū actuali de-
 uocōe. qz ei eucaristia datur ve-
 re in cibū ⁊ potū: oſideranda ē

māducaō nostra realis q̄ con-
 sistit in sp̄ez attricōe. sac̄men-
 talis aut̄ cōsistit in intēiori in-
 tellectus ⁊ affect; ruminacōe
 p̄ fidem. cōsiderādo xp̄i passio-
 nē dignissimā. eius incarnacō-
 nem ⁊ similia b̄n̄ficia ⁊ sp̄e fult
 ad amorē eius accēsi ei; v̄m̄o-
 nez desiderem;. qz sicut nocet
 aut paz prodest cibus corpis
 in stomachū traiect; sine ma-
 sticacōe oris ⁊ caloe stomachi
Sic nec eucaristie sac̄mētum
 nisi ruminetur ut p̄mittitur ⁊
 caritate i xp̄m caleſcam;. **A**ctu-
 alis enī deuocōe causat̄ ex t̄o-
 re ⁊ amore. **T**imor̄ insurgit ex
 consideracōe nostroz defectū.
 ⁊ xp̄i magnitudine. a iustitia.
Sed amor iūgendus est. quo
 xp̄m nedū velut piūssimū p̄ez
 ⁊ b̄n̄factorē. p̄mo vitā cordis
 desiderem; aplexib;. **Q**uo
 ad. ij. principale de effectibus
 eucaristie sc̄dm th̄o. sunt sep-
 tez nōbiles. di. xij. iij. **E**t recipi-
 untur ad similitudinē cibi cor-
 palis **P**rim; ⁊ p̄ncipalissimus.
 qz nos deo p̄ amorē amplius
 v̄m̄it **I**te ei cib; nō xp̄m i nos
 facit mutai; nos in xp̄m sc̄bz
 illud x̄ ad aug;. **C**ibus sū grā-
 diū cresce. ⁊ manducab; me. nec
 tu me mutabis in te sicut cibū
 carnis tue s; tu mutabis i me
Secūsus est restauracio de-
 pditor; in repacōe cuiuscūq;

defectus p̄cedentis Tercius est
 augmētum oīm virtutū. Quā
 tus remissio peccōrum vni aliu
 omnium aut multoz quo ad cul
 paz. s̄m q̄ deuo cō minor a ma
 ior ibi fuerit. Quātus est remis
 sio peccatoz mortaliū si inueit
 in s̄bieto. nō in conscia mō su
 pradicto vel tacto Sextus est
 remissio pene debite p̄ mortali
 a vni aliu in toto vel i pte. Sed
 hoc dicit thō. facit eucristia so
 lū quādo ē sacrificiū. ut i missa
 p̄ aliquo lecta q̄ certum valo
 rez habz ad satisfaciendū Et vl
 tra illū habz efficaciam ex deuo ci
 one ministri. a pcuratis missa;
 Septim⁹ ē remissio fomitis ut
 minus p̄m sim⁹ ad vicia. Facili
 us enim cauet q̄s futura eciam
 mōrta roborat? hoc pane. h̄c
 thō. vbi p̄us. **Q**uo ad terciū
 p̄ncipale de frequētacōe eucari
 stie q̄rit scūs thō. m. iij. di. xij.
 An q̄libz die possit quis eucari
 stia sumere. s̄. in hoc sacramē
 to requiritur ex pte recipiētis de
 fideriū cōiūctiōnis ad xp̄m qd̄
 facit amor. a reuerencia sac̄mē
 ti que ad donū timōris p̄tinet.
 Primū incitat ad frequētacō
 nez hui⁹ sacramenti quōtidia
 nam. s̄ secundum retrahit. vñ
 si aliquis exp̄imentaliter cogno
 scerz ex quōtidiana sumpciōne
 feruorez caritatis augetur reue
 rentiam nō minui debet; quōt

die cōmunicare. Si autē sentiret
 p̄ quōtidianam frequētacōez
 reuerēcia; minui a feruorez nō
 multum augetur talis debet; in
 edum abstinere. ut cum maiori
 reuerēcia a deuo cōe postmodū
 accederz. vñ q̄tū ad hoc vnus
 quisqz relinquend⁹ est iudicō
 suo Et hoc est qd̄ aug⁹ dicit.
 Dixit quispiā nō esse accipien
 da; quōtidie eucristia Alius
 affirmat quōtidie sumēda; faci
 at vnusquisqz qd̄ s̄m fidez sit;
 pie credit faciendū esse. h̄c Au
 g⁹. Et p̄bat exēplis zacharia cō
 tu iōnis Quoz vn⁹ recepit dñm
 gaudēs Alius dixit. Nō sū dig
 n⁹ ut intres s̄b tectū meū a vē
 qz misericordiam consecutus ē
 h̄c Thō.

Capitulū. xiiij.

Quo autē inter ea que a
 sacrificanda sūt locus
 dei cōtineatur Idcirco de
 sc̄ificacōe a vneracōe scōz lo
 corum. puta altaris ecclie a cimi
 terij tria sūt vidēda. Primo cur
 ecclie sanctificari debeat. a p̄ q̄
 Secūdo cur oratio vel alij cul
 t⁹ patrie i ecclia facti deo pl⁹ pla
 ceant a cicius impetrent. ceteris
 paibus q̄ si extra locū sac̄ū fie
 rent Tercio p̄ que de honesten
 tur loca deo sacrata **Q**ntum b
 ad primū nōndum. q̄ ecclia fre
 quētada ē sex de caus; quas s̄c̄
 a⁹ thō. p̄o sūt sup ill⁹ Jos. ij.

Nolite facere domū pr̄is mei
domū negotiacois. Eccl̄a in q̄t
frequētāda est p̄pter sanctorū
reliquias. sac̄mētoꝝ efficaciam.
officōꝝ frequēcias. angelozū
residentias. multas indulgēti-
as. ⁊ mortuozū indigentias hec
tho. in postilla Idcirco dicit be-
atus aug⁹. i. regula sua In ora-
torio nemo aliqd̄ agat nisi ad
qd̄ factū est vnde ⁊ nomē acce-
pit. ⁊ causā assignat dicēs. ut
si forte aliqui p̄ter horas cōsti-
tutas si eis vacat orare voluerit.
non sint eis impedimēto q̄ ibi
aliquid agendum putauerūt

Sed dubitatur an tpe gra-
cie debeat esse locus orandi spe-
cialis. vidz. q̄ non q̄ mulieri
ioh. iiii. de loco oradi querenti
ih̄sus respondit Venit hora i
q̄ veri adoratores adorabūt in
spū ⁊ veritate. R̄ndit hūbtus i
regule exposicōne. Nō est in lo-
co ponēda talis fiducia q̄ cre-
dat aliquis alibi se nō posse ex-
audiri sicut fecerūt aliqui iudei
Sed curādū est ex alijs trib⁹
causis de loco. Primo q̄ si nō
ess̄ aliqs locus deputatus ora-
cōi tunc nesciretur vtz hoies
orarent vel non ⁊ multi obmit-
terent orare Secūdo quia va-
dens ad locū orandi plus labo-
rando ampli⁹ meretur. Tercō
ut oracōis locus ad orandū ex-
citet ⁊ moneat. sic locus come-

dēdi excitat appetitū cibi ⁊ mē-
sale ad idē ⁊ sic de alijs. **D**u d
bitatur. ij. q̄ in oratorio possunt
fieri licite. R̄. scdm̄ eūdem q̄ tri-
plex sunt actōnes in genere
Quēd sunt spūales ut predica-
cōis audientia ⁊ ea q̄ noiata
sunt p̄ tivo. ⁊ talia regulariter
possunt ibi fieri. hoc ei innuit
nom̄ oratorij qd̄ ab oracōe d̄z
accipiendo oracōez genēaliter
p̄ omni exercicio quo anima eri-
git i deū scdm̄ q̄ oracō a dām-
diffinitur. oracō ē assensus mē-
tis in deū. vñ ⁊ sup̄ illo math.
xvii. Hoc genus demonioꝝ
non eicitur nisi p̄ oracōem ⁊ ie-
iūmū glō. dicit oratio genera-
lis non solū est in verbis sed in
oibus que in obsequiū dei ⁊ fi-
dei deuo cōnez gerim⁹ Simile
dictū fuit sup̄ de partibus satisf-
factōis tribus. Alie vero acti-
ones sunt necitatis ⁊ sine pec-
cato possunt ibi fieri dispēlatie.
nā eccl̄e cū oibus d̄mentis fu-
is debent teneri mūde. nec d̄nt
ibi conuiuia fieri. vel homines
ibi iacere aut sua suppellectilia
mittere n̄ p̄t̄ hostiles incursoꝝ.
ā incendia repentina seu alias
necitates vrgētes. sic tñ ut ne-
cessitate cessante res i lō pristi-
na reportet̄ Id pb̄at sumiste
extra. de custō. eucaristie. Re-
di. xlii. c. penultio ⁊ vltio. Itē
p̄t̄ metu paganoz h̄reticoꝝ.

piratarum. seu p[ro]p[ri]etate p[ro]t ecclesia
in castelli seu muniti. Et p[ro]nt
ibi h[ab]ere refugiu[m] non solu[m] clericis.
s[ed] etia[m] layci. et defende[re] eccl[esi]as. et
q[ui] mea sunt p[ro]batu[r] ut pri[us]. Et
ad id e[st] Ray. et hostie. no[n] ergo
licet in eccl[esi]a comedere bibere. vel
iacere regularit[er]. sed disp[er]sacie.
et ex causa. Tercio dicit. h[ab]entur
sunt actiones quedam que vix a
nunq[ui] sine peccato fiunt. et tales nu[m]q[ui]m
q[ui] debent ibi fieri nisi forte in ne-
cessitate p[er]grinandi de q[ui]bus dicitur
e[st] in tercio membro. **Q**uo
ad secundu[m] p[ri]ncipale no[n]du[m] q[uo]d
s[ed] in h[ab]itu vbi pri[us]. Quia
oraciones et alia s[ed] oracione oteta
in omni loco possunt fieri s[ed] in il-
lud. i. tibi. ij. In omni loco leua[n]tes
puras manus. Tam co[m]pete[n]tius
et fructuosius in oratio[n]e ef-
ficantur septem de causis. vel ra-
tionibus. **P**rima. q[uo]d pie credendum
est q[uo]d deus facili[us] exaudiat in lo-
co sibi deputato ad hoc q[uo]d in alio.
v[er]u[m] ij. pal. vii. oculi mei erunt ap-
erti. et aures mee erecte ad oracione[m]
eius qui in loco isto orauerit.
Secundo quia credendum est
q[uo]d angeli sancti locum tale[m] sa-
ctum magis frequentent qui e[st]
dom[us] dei. vnde in huius rei ar-
gumentum Jacob gen[esis]. xxvi
ij. vidit angelos dei ascenden-
tes et descendentes in loco qui
dicitur Bethel id e[st] domus dei
Ipsi aut[em] sunt q[ui] necessarii sunt ip[s]i

his orationibus ad ferendu[m] o[mn]es
n[ost]ras cora[m] deo. Tercio p[ro]babile
est q[uo]d demones qui h[ab]entur in
pediunt oraciones non audeant
ita accedere ad huiusmodi lo-
cu[m] sanctum sicut ad alia p[ro]pter
t[er]rorem que[m] incutit eis locus sa-
ctus. v[er]u[m] gen[esis]. vbi pri[us]. Qua
terribilis est locus iste q[uo]d vix
est p[ro]cipue de demonibus. **S**er-
to quia oratorium consecratu[m]
est in honore alicuius sancti. p[ro]p[ri]e
autem est credere q[uo]d sancti pa-
tron[um] ecclesie speciale[m] curam
habet de conuenientibus ad lo-
cum sui patronatus. sicut p[ri]m-
iceps terre de hijs qui conueni-
unt ad loca sui domini. sicut in-
u[er]itur de brato Jacobo et de mul-
tis alijs sanctis specialiter iuu-
tibus sua loca visitates. Et q[uo]d
orantibus no[n] modicum neces-
sarium est adiutorium sancto-
ru[m] qui sunt potentes apud deum
s[ed] in illud Job. v. Ad aliquem san-
cto[rum] conu[er]tere. **C**onsulcius ora-
tur in locis sacris q[uo]d alibi. **O**mn-
ino ibi est frequent[er] corpus xpi
otinue. aut h[ab]ere missa[m] ad minu-
tione cuius quelib[et] eccl[esi]a exal-
lit te[m]plu[m] p[ri]mu[m] salomonis in q[ui]o
nunq[ui]m tantu[m] bonu[m] fuit. In p[ri]ma
aut[em] xpi si q[ui]s forti fide orat[ur] eccl[esi]a
us exaudiri p[otes]t orans. sic latro
prope cristu[m] in cruce et magda-
lena et chananea cito exaudie-
bantur cristo presente ergo in

fide accedēdo q̄ plus merei pōt
 q̄ p̄sentia corp̄alis xp̄i fatiētis
 miracula hodie tā cito exaudi
 possum? q̄ olīm. vnde ioh̄. xx.
 xp̄s illud thome innuisse vidz
 dicēs Quia vidisti me thoma
 credisti. b̄ti qui non viderūt et
 crediderūt. Sexto in ecclesijs
 sunt reliquie s̄ctorū nec dubi
 um talia cooari ad efficaciaz
 nostre orationis quādo fuerit
 venerate. ideo quo ad quātum
 et sextū h̄b̄. ix. d̄z. Manna q̄d
 figurabat corpus xp̄i. et virga
 aaron et tabule moȳsi tāq̄ eo
 rū reliq̄e custodieb̄tur i. p̄pi
 ciatorio siue oraculo et non ali
 bi tāq̄ cōpetencia orōm et p̄pi
 ciacōm. Septimo ibi sunt yma
 gines crucifixi. beate virginis et
 s̄ctorū siue angelorū ut frequē
 ter quasi libri laycorū. h̄c aut̄
 sensibiliter in mētem in tro du
 cūt horū memoriā que intro
 ducta multū valent frequēter
 ad excitādum deuo cōem deuo
 tionis autē affectus fūme facit
 orōnez efficacē. vnde auḡ. ad
 probā de orādo deū. dignior se
 q̄tur effectus q̄n feruētior pre
 cedit affectus. sc̄d̄m illd̄. i. cori.
 .i. Ad affectū cordis r̄spicit de
 us. piculofum ē depigere yma
 gines luxuiosas Ezech. viij. In
 oratorio etiā fit cōcurfus mul
 torū. Sicut enim ferrum ferro
 acuitur sic deuo cō fidelū mu

tuo excitat. ip̄ possibile enī est
 p̄ces multorū non exaudi. Itē
 math. xvij. vbi duo vltres et c̄
Quātum ad. iij. p̄cipale sc̄z f
 de de honestantibz ecc̄ias adū
 tendū q̄ de ecc̄ia qualibz itel
 ligi pōt illd̄ gen. xvij. q̄ terri
 bilis est locus iste non est hic
 aliud nisi dom̄ dei et porta ce
 li. v̄re etenim d̄ns ē i loco isto.
 vnde irreuerentes ecc̄ias p̄io
 res quodāmodo sunt q̄ demo
 nes qui terrētur a locis sacris.
 sed non hoīes illi mali. v̄n cōn
 tales terribilis legitur h̄isto
 ria. ij. machab. iij. de heliodo
 ro p̄ncipe cui irreuerēter tēplū
 intiatū apparuit equ? terribilē
 habēs selsozē. optimis adorna
 tus. isqz cū impetu heliodoro p̄
 otes calces elisit. qui aut̄ i fide
 bat h̄bat aurea arma. Alij aut̄
 apparuerūt duo iuuenes q̄ cir
 cūsteterūt eū. et ex vtraqz p̄te
 flagellabāt sine intermissione
Subdito aut̄ heliodorus ceci
 dit in terrā in sella gestatoria
 deportus ē ex erario et iacebat
 mutus absqz omi spe salute p̄ri
 uatus. sed post p̄cibz omie sac
 dotis vita ei donata ē. **S**ūt 8
 aut̄ plura p̄ que irreuerentia sa
 cro loco. siue sit cimiteriū. siue
 ecc̄ia exhiberi pōt que tangit
 greg. decimus. Et ponuntur in
 generali ocilio luḡ. et li. vi. de
 imunitate ecc̄ie et cimiterio rū

C. decet. Decet inquit domū dñi
sanctitudo. decet ut cui⁹ in pace
fact⁹ est loc⁹ eius cultus sit cū
debita veneracōe pacific⁹. Sit
itaq; ad eccias humilis ⁊ deuō
tus ingressus. Sit in eis q̄eta cō
uersacō deo grata in spitiētibus
placita. que ofiderātes nō solū i
struat sed reficiat. Et addit q̄
quociens nominatur nom̄ ihu
xp̄i ibi specialit̄ inter sac̄ miste
ria flectantur genua cordis il
lud capitis inclinacōne quis te
stetur. null⁹ ibi sedicōem exat;.
oclamacōem moueat. impetum
ue omittat. Cessent etiā in locis
illis vniuersitatū ⁊ societatum
q̄lib; ofilia. ofencōes. ⁊ publica
plamenta. Cessent vana ⁊ mul
to forci⁹ feda ⁊ prophana col
loquia. Cessent confabulacōes
quelibet. Cessent in ecclesijs ⁊
eaz cimiterijs negocia. ⁊ preci
pu e nūndimarum ac fori cuius
cumq; tumultus ⁊ omnis in eis
secularium iudiciorū strepitus
oquiescat. nulla inibi causa per
lapcos. criminalis maxime agi
tetur. Smt loca eadem a lapco
rum congregacōibus penit⁹
aliena. Et ponit ibi causas illam
ne vbi est pccōrum venia postu
landa: ibi peccandi occasio de
tur. aut comprehendatur pccā
b cōmitti. hxc vbi prius. **¶** Secū
do habet emunitatem hanc ec
clesia aut multi ad eam confugi

entes: vita tueantur corporali.
de illo beatus august. li. p̄. de ci
uitate. dei ca. p̄mo dicit q̄ etiā;
barbari pepererunt basilice apo
stolorū rome etiā; paganis ad
eā cōfugientib; . postea p̄ plura
capitula p̄bat q̄ pagani vtēs
⁊ etiā rome nonnūq; legū
tur peperisse in corpore fugiē
tibus ad deoz suoz tēpla. Et
ca. viij. cōcludit q̄ id quod bar
bari cōfugientib; ad apostolo
rū templum latissimū pepererūt.
hoc cristi nomini. hoc cristiano
templo tribuendum quisquis
inuidet. cecus quisquis inuidet
nec laudat ingratus quisquis
laudatū reluctatur insanus est
hxc ibi. vnde nullus ad ecclesiā
confugiens inde per vim abstr
hi deb; . Excipitur primo latro
qui stratas publicas infidijs ⁊
aggressoris obfidet. Secun
do qui de nocte agros vastat
vel comburit. Tercio qui in ec
clesia cōmisit maleficiū sperā
se ab ecclesia defendi quod sem
p̄ presumitur nisi cōtrariū pro
betur. Et tales etiā in alia eccle
sia extrahi possunt. Quarto si
confugiens sit seruus qui si pre
stita a domino caucōne de impu
nitāte non velit de ecclesia exē
muitus expellitur ⁊ redditur
domino. Quinto heretici qui vi
dentur in tercijs cōcludi. Alijs
autem etiā iudeis. paganis.

pmo de excōmūicatis si cōsue-
tudo de excōmūicatis tenet de-
bet rectores ecciarz saluare vi-
tā ⁊ mēbra. hxc oia per diuer-
sa iura probātur. sed breuita-
tis causa dimitto

Capitulū. xiiij. de
sāctificōe sabbati

Quarta p̄t̄cula terciū p̄-
cepti de sāctificōe
sabbati ē. Sex dieb?
opaberis vbi labor mādatur.
a ex dies festos. ¶ Cir qd̄ tria
sūt vidēda. Primo qn̄ labor
fit in p̄cepto. qn̄ i osilio. ⁊ qn̄
phibitus. Secūdo q̄ possint
de elemofinis viuere sine labo-
re manuū in toto vl̄ in parte.
Tercō quib? modis labor ex-
ercēdus ē debite. ¶ Int̄um ad. i.
nōndū q̄ sup. ij. t. l. x. h. ij. vbi
d̄r. Si quis non vult operari
nō māducat. si quis non obe-
dit vrbo v̄ro p̄ ep̄lam. hunc
nōte ⁊ nō misceam̄ cū illo ut
cōfidatur gl̄o. p̄cipit ut ope-
rētur. ¶ Vbi queit gozra vtz
opari mamb? fit p̄ceptū. Qd̄
fic pt̄ p̄ gl̄o. ⁊ textum p̄ alle-
gatū. h̄. q̄ sic quedā sūt bō p̄
se usanū esse. quedā p̄ accidēs
⁊ p̄pter alterū ut medici. Pri-
ma aut̄ appetenda sunt sibi se-
p̄ a oibus. secūda in casu ⁊ ali-
quibus. sic quedā precipiun-
tur p̄pter se qz p̄ se bō. ut deum
colere. p̄ntes honorare. Et hxc

sūt sēp habita oportunitate i-
plenda ⁊ ab oibus. ¶ Quedam
v̄ro p̄cipiuntur p̄pter aliud ut
generacōi vacare p̄pter multā
plicacōem ⁊ cōseruacōem hu-
mani generis. Et hxc nō semp.
nec ab oibus sūt implenda. h̄
aliquādo. qn̄ sc̄z necessitas ho-
rum. p̄pter q̄ data sūt imminet
nec subueitur ab alijs. Laborā-
re v̄ro ⁊ opari mamb? non ē
de h̄is que sūt bona ⁊ p̄cepta
p̄pter se. dicit eī de se op? indif-
ferēs nō virtuosum h̄ ē de h̄is
q̄ sunt bona ⁊ p̄cepta p̄pter
aliud. vnde non ligat omnes.
⁊ sēp h̄ aliq̄s. ⁊ in casu necita-
tis p̄pter quā p̄ceptū ē. ¶ Pre-
ceptū autēz ē partim propter
necitatē sp̄ualem ad vitanda
sc̄z pccā que ex otio nascūtur.
partim propter corporalem ad
acq̄rendum sc̄z vnde sustēte-
tur corporis sanitas ⁊ vigor.
vbi ergo occurrit alicui neces-
sitas sp̄ualis qz ex otio iplica-
tur pccā q̄ nisi p̄ laborez p̄t
vitare d̄; laborare. vbi etiā oc-
currit necitas corpāl qz aliū
de nō p̄t necessaria inueire de-
bet laborare. vbi etiā occurrit
necitas vtr̄qz siml̄ ut qz alias
non p̄t mō licito ⁊ honesto
viuē sine pccō vl̄ furti vl̄ adu-
lacōis vl̄ huiusmōi necessaria
inuenire: debet laborare. alias
exceptis h̄is tribus casibus

nullū puto teneri ad laborādū
 p̄cise. Aliqn̄ tñ expedit laborare
 Aliqn̄ nō. Si em̄ homo alias
 habz necessaria. mō licito ⁊ ali
 as p̄ exercitiū spūale sufficientē
 vitat peccata. q̄uis nō teneat
 laborare. si tamē vacat op̄i spūa
 li vel tpali vtiliori. vel si vacat
 vtiliori: tam̄ per labore hūc ab
 illo ope nō impeditur nōbilitē
 expedit laborare quomā p̄fecti⁹
 est vtrūq; facere. q̄ alterū tñ
 Sin autem alias. non expedit
 ut quādo impeditur exercitium
 vel publicū ut lectiōis aut p̄di
 cationis publice. vel p̄uatum ut
 lectiōis vel oracōis p̄uate. hec
 gor. Cōcordat thō. in tractatu
 cōn̄ ipugnātes euāgelicā pau
 ptatem. **S**ed nōndum q̄p̄
 ter exercitium manuale alia sūt
 exercitia spiritualia licita corpus
 etiā multum aggrauātia. puta
 oracō deuota. meditacō bō. stu
 diū licitum. lectio vtilis. laus
 diuina. confessiōis audientia.
 dacō consilioꝝ in causis spūali
 b⁹ vel tpalibusq; huiusmodi.
 Quibus exercitijs inherendo li
 cite nullus censci debz ptunc eē
 otiosus quia spiritualis labor
 est penaliōꝝ corpali quāduplici
 de causa scđm̄ medicos. Primo.
 quia labores spirituales extenu
 ant vires natuāles ⁊ animales.
 quas labor exterior tanq̄ corpo
 rale exercitium vigorat. Secū

do quia laborum spiritualium
 quidam vixant die ac nocte p̄
 somnia dura. Sed laborem cor
 poralem sequitur somnus qui
 etus. ⁊ per consequēs bō dige
 stio ⁊ virium fatigat ⁊ restau
 racō. Tercō quia vires spiritua
 les magis lese sūt originali pec
 cato. Ideo maiorem difficultatē
 patitur homo cum illis oprado.
 q̄ cum viribus exterioribus.
 Quāto labor corporalis calore
 natuālem ofortat. corpus mū
 dificat ⁊ agilitat. s; spiritualiū
 laborum multi calorem natuā
 lem cōculcāt ⁊ exangūt hūori
 b⁹ replent. ⁊ ex sanguine me
 lacolicum faciūt. Quāto labor
 spūalis emulos h; malos spiri
 tus impediētes. ne homo ad ve
 ritatem ⁊ spālie ad virtutem p
 ueniat sed non sic de corporali.
Otiū igitur idē carentia tā
 corporalis q̄ spūalis exercitiū
 qñq; mala facit. Primo dat lo
 cum dyabolo. vnde sancti p̄d
 dixerūt. occupatū vno demone.
 sed otiosum innumeis tempta
 ri. Et Iero. Semp̄ aliquid tui
 facito ut te dyabolus inueniat
 occupatum. Secūdo graue dā
 num sustinet sine causa i vicia
 sui corporis. que est anima. Nā
 de ore solum quis o cto fructus
 poss; colligere qui sunt dei lau
 dacō. gratiarum actio. ⁊ oratio
 cōfessio. modestia verborum.

abstīnētia. fraterna erudicō.
 vicōꝝ correctio **Tercō** otiosus
 brutus ē deterior. brutus enī cō
 petit comedere. h̄ de ocoſo dicit
 apostoſ. ij. t. x. h̄. iij. **S**i quis
 non vult opari non māduc;
Quarto cōsumit tēp? et nihil
 noui luētur et se facit recepta
 culū oim sordū. vñ bern. **O**i
 um tēptacōnū et cogitacōnū
 malaz et inutū sētina et semi
 nariū est ociū. **Exēplū** dauid
 occupat9 bellis nō luxuriat9
 est. sed tēpe ociū adulterū et
 homicidium cōmisit. ij. regum
 .xi. **S**ic etiā salomō circa tē
 plū et alia occupatus non ce
 cidit h̄ ocioſus. **Quīto** ociū fa
 cit fugere sanitatē corporis et
 aīe q̄ sequūtur plus laboze q̄
 ociū ut pt; exēplo cathene de
 ferro quā non vsā rubigo ofu
 mit gū? q̄ si quis ea vteretur.
 q̄ et si vsu cōsumitur tñ min?
 q̄ rubigine et etiā dealbatur.
Otiosus etiā non pōt acquirere
 habitū virtutū q̄ habitus
 generatur p act9 frequētato.
 sic etiā aīa ocioſi semp manet
 f nuda. **¶** Quo ad. ij. principa
 le nōndum scōm tho. t̄ctatu
 cōtra impugnātes paupertate;
 euāgelicā. **Et. 2. 2. q. Cxxxvij.**
 ar. v. q̄ nouē sūt genera homi
 nū q̄ excusari possunt a laboze
 manuali in toto vel in parte et
 vti possunt elemosinis **Primo**

p̄lati ecclē et clerici q̄ aposto
 ly ondit. i. cor. ix. dices **R**esci
 tis qm̄ qui in sacrio opantur.
 q̄ de sacrio sūt edunt. qui alta
 rio deseruiūt cū altari partici
 pāt. **S**ecūdo religiosi p̄cipue
 medicātes eadē racōe quo ad
 pluā quā et clerici. q̄ orāt. lau
 dant. studēt. p̄dicāt. celebrāt.
 sacramenta etiā quedā ad mi
 n9 conferunt; p̄pter que opa p
 omunitate ecclē facta tā iuste
 sustēta cōez ab alijs recipiunt.
 qm̄ faciūt ad que instituti sunt.
 sicut stipēdiarij et famuli rez
 tpaliū p̄tū sui labozis. **Tercō**
 phie studio vacātes. aut lris
 artū ut scolares q̄ tales non
 possunt studere et simul labora
 re et ecclā de talib; fructū spera
 re pōt p republica futur9. **Qu**
 to inspirati et vocati sp̄ali insti
 ctu sp̄s sancti ad vltariam
 paupertate; quoz exēplar fuit
 btus alexis qui mendicauit
 plurib; annis. nā in edissa ciui
 tate in atrio ecclē beate virgis
 .xvij. ānis ad elemosinā sedit.
 et postmodū in domo pater
 na totidē annis vltut mendi
 cus ē nutritus licet a patre ig
 noraretur. vnde xps iuueni de
 calogū suāt ait **S**i vis perfe
 ct9 esse vade et vende omnia q̄
 habes et da paupib;. **Quinto**
 inualidi ad laborādū ut pueri.
 vel senes vel egri. aliter talib;

enī clericus si habet. vel alij se-
 culaēs puidere dnt. **Sexto** ele-
 mosina ecia vti pnt qui labora-
 re pnt s; nō tantū ut se a suos
 nutrie possint. residuū ei de ele-
 mosinis accipe pnt. ut sunt inf-
 dum debiles muliēs. vel senes
Septio si q̄s diues oia sua de-
 disit paupibus. a in seculo vel
 religioe manens eger. nec ar-
 tem opandi sciz. vel exercē nō
 poss; pp̄t dissuetudinē **Talis** de
 eleōsimis victitae poss; sibi da-
 tis. vel monasterio ad q̄s se cō-
 traxit **Octauo** penitentes aliq̄
 mendicāe pnt vel elemosinam
 recipe puta hñ quib; p grūib;
 peccatis inunctū est. **S;** tales
 si hnt dnt iptiri de suis bōis qñ-
 tū ipi ofumerent alijs paupib;
Nono pnt elemosinas accipe
 aliq̄ p loco vel structura cōmu-
 nitati vel dīno serūcō valenti.
 a sic medicāt aliq̄ p ecēijs. aliq̄
 p pōte. aliq̄ p repacōe vie **Om-**
nes isto modō pbat scūs tho-
 mas licitos t̄ctatu quo sup̄ **Et**
2.2. Qui v̄ro sub taliū numēo
 nō cōtinentur. 7 tamen otiose
 viuūt etiam de redditib; pp̄ijs.
 nec recompensāt put tenentur
 oracōib; vel alijs diuinis ad q̄
 aptitudie; habēt. aut qui eleō-
 sinas fidelīū recipiūt. tales no-
 cent sibi a paupibus alijs a p-
 ximū decipiunt. **¶** Ex quibus
 pt; q̄ plura genera hōim dēret

p capita xp̄iam populi corrigi.
 qui o cōse viuere volūt **Prio** cle-
 ricū 7 religiosū o cōsi **Secundo**
 nobiles o cōsi. qui eo q̄ diuici-
 as nō habent a p̄decessoribus
 potius dep̄dantur a alia mala
 faciūt q̄ vlint laborāe. **Ad** quē
 tamen labore; in tali casu tenē-
 tur. **Tercō** validi mendicātes
 varijs mendacijs populū decī-
 pientes. **Quarto** vsurarij **Iudei** a
 xp̄iam. cū vtrisq; i lege eorū sit
 prohibitū **Quinto** xp̄iam cābijs
 malis 7 cōtractib; pūb̄ insisten-
 tes **Sexto** incātatrices 7 pp̄h-
 tisse demonū de vaticinio earū
 elemosinam recipientes **Sep-**
timo ciues. reddituati etiā o cō-
 se viuētes nulli p̄sūt non deo
 cui nō seruiūt nō proximo. q̄
 nō mercantur nec laborant sed
 alios insitiunt. se destruunt a
 omnia noua mala in dūm re-
 periunt. **Huius** q̄ multi reperiuntur
 qui talem statum desiderāt ha-
 bere **¶** Quo ad tertium prima **h**
 pale nōt mgr̄ h̄mricus de hal-
 ha super genēb. iij. **In** sudore
 vultus tui 7c. q̄ quinq; requi-
 runtur ad hoc q̄ quis rem ar-
 tificialem faciat. vel naturalem
 fieri procuret. **Primum** est re-
 cta intencio. que est. ut ipse su-
 is laboribus necessitatem vite
 acquirat competente; sibi a cō-
 muni vtilitati de huiat **Secūdu**
 ē ut op̄ suū vtilit̄ sine falsitate

a sophisticacōe fatiat Tertū est q̄ certis t̄pibus ab ec̄c̄a cōstitutus hoc ēi festiuitatib; laborēs suos intermittat. ut dñi mis pleni? vacare possit. **Quartū** ut opus suū legaliter a sc̄dm iustitiaz ciuile v̄dat sine fraude iuxta ei? valozē p̄satis oib; ex pte materie opis ⁊ laboris. ⁊ status cōtinuādi laborātis. **Quintum** ē q̄ non sint artifices cuiositatū a vanaz nouitatū inuētōres in v̄stib; edificijs. ut magis lucrētur. vide de hoc primo mandato de curiositate ⁊ de superbia

Sequitur quartū p̄ceptū

DReceptum quātum capitulū primū Dili ges primū tuū sic te ip̄sū. **Nōndū** q̄ si aut sub p̄cepto dilectionis dei op̄re h̄dūtur tria p̄cepta prime tabule de quib; hactenus dictū ē. sic sub p̄cepto de diligēdo primū op̄re h̄dūtur septē p̄cepta secūde tabule p̄pter quod xp̄s ait math. xxij Dili ges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tō aia tua ⁊ ex oī mēte tua hoc ē p̄mū ⁊ maximum mādatum. **Secūdu** simile est huic. diliges proximū tuū sic teip̄m In h̄is duob; mandatis vniūsa lex p̄det ⁊ p̄p̄he. Jo.

circo ante q̄ descēdam? ad septē p̄cepta residua necesse ē dicere de p̄cepto dilectionis p̄xi mi. **Et** ponētur quatuor **Pri**o quō tenem̄ diligere nos ip̄s **Secūdo** quō tenemur diligere proximos sub p̄cepto **Ter**cō de ordine diligēdi. **Quarto** quō p̄ficere debem? in diligēdo proximū prout est consili um. **Quo** ad i. tria ponētur **Pri**o q̄d sit diligere se. **Secūdo** q̄ requirūtur ad bene diligere se. **Tercō** cur nō ē sp̄ale mādatū de diligēdo se vel sal tē non tā exacte positum sicut alia mādata **Quintum** ad i. nō tādū sc̄d; tho. li. de perfectione sp̄ualis vite. c. xiiij. q̄ diligere se est sibi bonū velle. **Sed** que vel quot sūt tibi bona. sc̄. q̄ quinq; **Pri**mo maximum bonū est felicitas tua. sc̄; deus immediate i p̄ria tibi vniēd? **Secundo** virtutes a vitatio vicōrum q̄ sine h̄is null? b̄tificabitur **Tercō** sc̄e aliq̄les q̄ sine h̄is nesciret. quomō virtutes essent acq̄rēde a vitāda vitia. **Quarto** bona corporis ut fortitudo. sēsuū viuacitas. pulchritudo. sanitas ⁊c. **Quinto** bona exteioza ut fama ⁊ possessiones ac pecunie. **Pri**ma tria deseruūt p̄ncipalit̄ aie duo residua corpori. **Pri**ma tria interioi h̄i. alia duo exteioei h̄i